Best Practice Rapport

SustainaBul 2022

Studenten voor MORGEN

SustainaBul

SustainaBul 2022

De landelijke duurzaamheidsranglijst voor hoger onderwijsinstellingen, de SustainaBul, wordt sinds 2012 door Studenten voor Morgen georganiseerd. Deze landelijke duurzaamheidsranglijst voor hoger onderwijsinstellingen heeft als doel om onderwijsinstellingen te prikkelen en te stimuleren om duurzaamheid integraal te verwerken in hun visie en beleid op het gebied van onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering. De ranglijst onderscheidt zich van andere ranglijsten doordat het initiatief vanuit studenten komt.

Tijdens de SustainaBul 2022 zijn de 33 grootste hoger onderwijsinstellingen gerankt op basis van online beschikbare publicaties. De vragenlijst is toegepast met oog op vijf belangrijke pijlers: een beleidsvisie, een strategie, de implementatie om de doelen te bereiken, transparantie en de betrokkenheid van studenten en medewerkers. Binnen deze pijlers wordt gekeken naar het ambitie- en implementatieniveau. Ook wordt elke onderwijsinstelling uitgenodigd om Best Practices in te sturen. Deze zijn verzameld in dit rapport.

Best practices

De best practices zijn zaken die nog niet aan het licht gekomen zijn in de vragenlijst en wel bijdragen aan de verduurzaming van een onderwijsinstelling. Dit kunnen voorbeelden zijn van onderzoeken, projecten of maatregelen in de praktijk, die aan de verduurzaming bijdragen en deze stimuleren. Een vakjury heeft 5 best practices geselecteerd uit alle inzendingen. Ook hebben zij de keuze gemaakt over de rangorde van deze winnaars, die op 20 mei op de Groene Peper gepresenteerd zal gaan worden. In totaal zijn er 27 best practices gedeeld voor de Best Practice Prijs en 79 in totaal.

De best practices in dit rapport zijn ingezonden door de deelnemende instellingen en hier ingedeeld in 11 thema's. Met het oog op kennisdeling hopen wij natuurlijk dat elke onderwijsinstelling en andere geïnteresseerden inspiratie opdoen en aan de slag gaan met al deze goede ideeën! Een aantal best practices zijn ingestuurd met aanvullende documenten, als u deze in wilt zien kunt u deze opvragen bij het SustainaBul team door te mailen naar sustainabul@studentenvoormorgen.nl

Studenten voor Morgen

Studenten voor Morgen is de nationale netwerkorganisatie voor duurzaamheid in het hoger onderwijs. Samen met meer dan 40 lid organisaties verspreid door heel Nederland streven wij naar duurzame universiteiten en hogescholen. Dit betekent een duurzame bedrijfsvoering, meer bewustzijn van duurzame ontwikkeling bij studenten en medewerkers, en de integratie van duurzame ontwikkeling in onderwijs en onderzoek.

Vakjury overleg en uitslag

De volgorde van de top 5 werd op 20 mei tijdens Groene Peper bekend gemaakt. Een vakjury heeft deze top 5 best practices gekozen uit alle inzendingen. De vakjury bestond uit:

André Rodenburg,
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rob de Vrind,
Koning Willem I College

Giuseppe van der Helm,
Leren voor Morgen

Guido Bastiaans,
O3-Effect

Aan het begin van het vakjury overleg heeft de vakjury samen de criteria opgesteld die voor dit jaar belangrijk waren om de Best Practice Prijs te winnen. Deze criteria zijn in overleg samengesteld nadat ieder vakjurylid voor het overleg alle ingezonden best practices individueel doorgenomen had. De vakjuryleden hebben ieder tijdens dit proces een top vijf gemaakt en aan de andere vakjuryleden toegelicht waarom deze vijf er voor hen uitsprongen. Aan de hand van deze gesprekken is de vakjury tot de volgende vijf criteria gekomen:

- Interdisciplinair, dus het betrekken van verschillende vakgebieden.
- Vernieuwend, waar specifiek is gelet op wat we nog niet hebben en waar dus veel ruimte is om impact te maken.
- Een breed perspectief, dus bekeken vanuit verschillende invalshoeken.
- Het betrekken van studenten.
- Samenwerking met de omgeving, dus ook samenwerking met partijen buiten de onderwijsinstelling.

Gebaseerd op deze criteria, heeft de vakjury de volgende top 5 opgesteld:

1) Saxion hogescholen: Circulair Textiellab

2) Universiteit van Amsterdam: Create a Course Sustainability Challenge

3) Zuyd hogeschool: Univer©ity

4) NHL Stenden: de Fluistertuin Potmarge

5) Vrije Universiteit Amsterdam: SDG Education Dashboard

1. Saxion Hogescholen: Circulair Textiel lab

Het Circulair Textiel lab van Saxion Hogescholen focust op het circulair maken van de textielketen en tikt alle bovengenoemde criteria aan. Het is een interdisciplinair project doordat studenten vanuit verschillende studierichtingen bij het textiel lab betrokken worden. Daarnaast wordt er ook nog samengewerkt tussen MBO, HBO en WO studenten, wat maakt dat het vraagstuk ook vanuit een breed perspectief bekeken wordt. Het is vernieuwend doordat verschillende partijen uit de samenleving samenkomen om de lineaire mode-industrie naar een circulaire te krijgen, waarvoor ze een fysieke locatie willen ontwikkelen waar ketenpartijen actief bijdragen aan het sluiten van de keten. Naast dat er studenten bij dit proces worden betrokken, wordt er dus ook actief samengewerkt met veel andere partijen in de regio. Dit zorgt voor verbondenheid tussen de onderwijsinstelling, de studenten en de regio en zo wordt er impact gemaakt op het werkveld. Daarnaast sluit het circulaire textiel lab ook nog eens ontzettend goed aan op de historie van Twente, aangezien de provincie een historie met textiel heeft.

2. Universiteit van Amsterdam: Create a Course Challenge - Sustainability

Binnen de 'Create a Course Challenge' best practice van de Universiteit van Amsterdam worden studenten aan het roer gezet in het vormgeven van hun eigen onderwijs, doordat ze de kans krijgen hun eigen vak te ontwikkelen als ze de challenge winnen. Dit is dan ook al per definitie vernieuwend en daarnaast ook interdisciplinair, omdat dit het samenbrengen van verschillende disciplines in een vak stimuleert. Doordat het een competitie is, worden verschillende studenten gestimuleerd om aan de slag te gaan met dit vraagstuk en worden ze geënthousiasmeerd om eigenaarschap te verkrijgen over hun eigen onderwijs.

3. Zuyd Hogeschool: Univer©ity: Interdisciplinair onderwijs en onderzoek t.b.v. duurzame, inclusieve en vitale wijken

In de Univer©ity best practice van Hogeschool Zuyd wordt de stad en de wijk als leeromgeving gebruikt voor ongeveer 2000 studenten. Deze studenten van verschillende disciplines werken samen met onderzoekers, maatschappelijke organisaties (gemeenten, woningcorporaties), professionals en lokale gemeenschappen aan de complexe maatschappelijke opgaven in Limburg. Dit betekent een sterke samenwerking met de omgeving, wat vernieuwend is voor zowel studenten als de omgeving en tot grote impact kan lijden. Binnen het project staan daarnaast de SDG's centraal, waardoor deze ook zichtbaar gemaakt worden aan de studenten en de omgeving.

4. NHL Stenden Hogeschool: 'De Fluistertuin Potmarge'

Binnen de Fluistertuin best practice van NHL Stenden Hogeschool staat het samenbrengen van verschillende partijen in de natuur centraal. In eerste instantie willen ze met de fluistertuin de vergroening van de stedelijke omgeving en de bewustwording hiervan bevorderen, maar daarnaast willen ze ook mensen samenbrengen in deze omgeving om zo tot interdisciplinaire oplossingen voor vraagstukken te komen. Dit doen ze door leerlingen en studenten uit het VO, MBO, HBO en WO te laten samenwerken met de wijk, het lokale MKB en de lokale kunst- en cultuursector. Deze nieuwe ontmoetingsplek sluit goed aan op de huidige situatie waar we ons in bevinden door de COVID-19 crisis, waarin we weer meer in contact willen komen met elkaar. Daarnaast laat dit project iets tastbaars achter voor de stad en kun je de locatie blijven gebruiken voor projecten en evenementen.

5. Vrije Universiteit Amsterdam: Education SDG Dashboard

Het Education SDG Dashboard van de Vrije Universiteit van Amsterdam is een inventarisatie van alle vakken aan de VU die volledig of gedeeltelijk gefocust zijn op duurzaamheid. Het overzicht helpt de VU om te identificeren in welke onderwijsprogramma's duurzaamheid terugkomt en helpt ook om te zien welke studenten verplicht en facultatief in aanraking komen met duurzaamheid binnen hun onderwijs. Dit is heel vernieuwend, omdat zo structureel gekeken kan worden waar duurzaamheid al goed geïntegreerd is in het onderwijs en waar hier nog kansen voor liggen. Studenten van de Green Office zijn betrokken geweest bij het opstellen van de inventarisatie en andere studenten kunnen de inventarisatie gebruiken om te zien in welke vakken duurzaamheid terugkomt. Samenwerking met de omgeving komt in mindere mate terug, maar het is wel een systeem wat makkelijk opgeschaald kan worden en wat andere onderwijsinstellingen dus over zouden kunnen nemen.

Meer informatie over deze best practices zijn terug te vinden in het rapport.

Contact

Alle vragen over de SustainaBul en de Best Practice Prijs kunnen gesteld worden via sustainabul@studentenvoormorgen.nl.

Inhoud

Onderwijs

1. **SDG Education Dashboard: Sustainability Course Inventory** - Vrije Universiteit Amsterdam
2. **Create Course Challenge Sustainability** - Universiteit van Amsterdam
3. **Lespakketten voor introductie milieu- en klimaatvraagstukken in al het (universitair) onderwijs** - Universiteit Leiden
4. **Speciale Trans disciplinaire Cursussen op het Gebied van Duurzaamheid** - Radboud Universiteit Nijmegen
5. **Minor Circulaire Economie -** Hogeschool van Arnhem Nijmegen
6. **Hogeschool Windesheim leidt Energietransitie Bewuste en Bekwame Engineers op!** - Hogeschool Windesheim
7. **Tool box Duurzaam Onderwijs –** Hogeschool van Amsterdam
8. **KC Mission Zero onderwijs en onderzoek** – Haagse Hogeschool
9. **Minor 'Becoming Fit for the Future' -** HZ University of Applied Sciences
10. **Biobased Bezinningshuisje –** Avans Hogeschool
11. **Duurzaam in één dag –** Rijksuniversiteit Groningen

Inkopen & Subsidies

12. ***Gedragscode Duurzaamheid voor leveranciers*** *– Avans Hogeschool*
13. **Sustainability Fund voor Wageningse studieverenigingen** – Wageningen University & Research
14. **Education Innovation Grant Sustainabililty en Education Innovation Grant Fair, Resilient & Inclusive Societies –** Universiteit van Amsterdam
15. **Sony Scholarship –** Breda University of Applied Sciences
16. **More than a degree Initiatives Fund** – Universiteit Twente

Voedsel

17. **Faculty Club** - Technische Universiteit Delft
18. **Food Impact Calculation System (FICS), Food labels to make the most sustainable choice –** Technische Universiteit Eindhoven
19. **Gezamenlijk naar een duurzaam, gezond en eerlijk voedselsysteem' -** Hogeschool Inholland
20. **Vegetarisch Restaurant Faculteit Bouwkunde –** Technische Universiteit Delft
21. **Voedselverspilling binnen de Aeres Groep –** Aeres Hogeschool
22. **Voorkomen van voedselverspilling –** Aeres Hogeschool

Duurzame Competitie & Kennisdeling

23. **HVHL Golden Globes -** Hogeschool van hall Larenstein
24. **GO Game Changers Award** - Hogeschool van Amsterdam

25. **Sustainable Student Guide** - Rijksuniversiteit Groningen
26. **Sustainable Campus Challenge –** Hogeschool Utrecht
27. **SustainableTheHague.nl** – Leiden Universiteit
28. **Kijken naar B Corp door de ogen van de volgende generatie –** Saxion Hogescholen

Energie, water & vastgoed

29. **Klimaatopgave The University of Twents Energy data platform** - Universiteit Twente
30. **Onderzoek atelier Urban Cool Islands: Van stoeptegel tot Klimaatopgave** - Hogeschool Rotterdam
31. **Duurzame Nieuwbouw** - Aeres Hogeschool
32. **Duurzame Nieuwbouw** - Hogeschool Inholland
33. **Wellbuilding Certificate** – Universiteit Maastricht
34. **Circulaire gevelrenovatie** – Hogeschool Windesheim
35. **Green Room, Atlas** – Technische Universiteit Eindhoven
36. **Waternet en de HU –** Hogeschool Utrecht
37. **Duurzaam Onderwijslocatie Laan op Zuid** – Hogeschool Rotterdam
38. **Tiny Lab –** Saxion Hogescholen
39. **De VU Campus: een groene oase in het kenniskwartier –** Vrije Universiteit Amsterdam

Circulariteit & hergebruik

40. **Praktijkonderzoek naar Circulaire Bedrijfsvoering -** Haagse Hogeschool
41. **Circulair Textiel lab** - Saxion Hogescholen
42. **Biovergisters** – Hogeschool Utrecht
43. **CuRe; Polyester Recycling –** NHL Stenden Hogeschool
44. **Toolkit Circulair Ondernemen** – Fontys Hogescholen

Sociale Duurzaamheid, Community Building & Living Labs

45. **Univer©ity: Interdisciplinair onderwijs en onderzoek t.b.v. duurzame, inclusieve en vitale wijken** - Zuyd Hogeschool
46. **ConnectR –** Hogeschool Arnhem & Nijmegen
47. **'De Fluistertuin Potmarge' & BOSK** - NHL Stenden Hogeschool
48. **BUas Community Project (incl. BUas Green Office)** - Breda University of Applied Science
49. **Design Impact and Transition Platform** - Erasmus Universiteit Rotterdam
50. **Inclusive Community Lab –** NHL Stenden Hogeschool
51. **Brightland Chemelot Campus community vorming met vele stakeholders en strategie op duurzame en circulaire transitie** - Universiteit Maastricht
52. **Student Wellbeing Point & Panel –** Vrije Universiteit Amsterdam
53. **Het SDG Living Lab** – Hogeschool Windesheim
54. **Burgerparticipatie in Kilmaatadaptatie** – HZ University of Applied Sciences
55. **GO HvA** – Hogeschool van Amsterdam

56. **Living Lab TU/e Platform –** Technische Universiteit Eindhoven
57. **Het OmgevingsLAB –** Hogeschool van Hall Larenstein
58. **SDG Support Hub –** Breda University of Applied Sciences

Natuur & Afval

59. **De Peukenactie van GREEN-ESG** - Wageningen University & Research
60. **De Afstudeerboom** - Avans Hogeschool
61. **Moestuin** - Christelijke Hogeschool Ede
62. **iTapToo: duurzaam en gezond alternatief voor wegwerpflesjes** - Fontys Hogescholen
63. **Fontys-studenten Circulaire Economie storten zich op mondkapjesprobleem DELA** - Fontys Hogescholen
64. **Biodiversiteitsbeleid –** Radboud Universiteit Nijmegen
65. **Duurzaam bosbeheer – Vitaal bos en Veelzijdig bos –** Hogeschool van Hall Larenstein
66. **HZ Green Office – Groene Buitenruimtes -** HZ University of Applied Sciences
67. **Wageningen Biodiversity Initiative** – Wageningen University & Research
68. **Grachten Clean Up –** Leiden Universiteit

Mobiliteit

69. **Duurzaam mobiliteitsbeleid faculteit bouwkunde –** Technische Universiteit Delft
70. **FlowCubes –** Rijksuniversiteit Groningen

Quality Assessment & Management

71. **School of Business and Economics and its spearheads to address societal challenges in Sustainable development** - Universiteit Maastricht
72. **Sustainable Management Control for RUAS** – Hogeschool Rotterdam
73. **Duurzaamheidsambities –** Zuyd Hogeschool

Verenigingen, Studentencentra & Netwerken

74. **Economische faculteitsvereniging in Rotterdam eerste CO2 neutrale studievereniging –** Erasmus Universiteit Rotterdam
75. **Sustainability Liason Network** – Erasmus Universiteit Rotterdam
76. **Green Office** – Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
77. **Startschot Sapiens** – Hogeschool Inholland
78. **Sustaina Student Lab** – Universiteit van Amsterdam
79. **Impact Day** – Radboud Universiteit Nijmegen

Onderwijs

1. SDG Education Dashboard: Sustainability Course Inventory (5e bij Best Practice Prijs)

Vrije Universiteit Amsterdam

Vanaf 2021 is gezamenlijk met de Green Office VU het SDG education dashboard ontwikkeld. Dit dashboard is een inventarisatie van alle vakken aan de VU die volledig gefocust zijn op duurzaamheid, of gedeeltelijk betrekking hebben op duurzaamheid door één of meerdere duurzame aspecten in het curriculum op een rij en is zo een volgende stap in de richting van een duurzamer VU. Het overzicht helpt ons om te identificeren in welke onderwijsprogramma's duurzaamheid terugkomt. Ook kunnen we zien welke studenten allemaal verplicht en facultatief in aanraking komen met duurzaamheidsonderwijs. Op deze manier kunnen we gericht het onderwijs verduurzamen.

Maar, het voornaamste doel van het dashboard is het zichtbaar maken voor studenten wat voor een duurzaamheid onderwijs ze kunnen volgen aan de VU. De komende tijd zullen we werken aan het gebruiksvriendelijker maken van de User Interface van het dashboard zodat studenten heel gemakkelijk wordt om te zien wat ze kunnen volgen! Het resultaat is dit prachtige overzicht:

https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYjg5MzQ4OGMtYzRlMy00ZWVhLWE1ZDAtYmVmNTRhY2U0MDUwIiwidCI6IjQ2MmE5YzljLTJkYTYtNGJmYi1iMzE4LTBmODMwNDNmZTQ5YiIsImM *(Je kan bladeren door de pagina's).*

De Sustainability Course Inventory categoriseert "duurzaamheid" op basis van de 17 "Sustainable Development Goals" (SDG's) van de Verenigde Naties. Door middel van steekwoorden die gelinkt zijn aan iedere SDG, worden vakken gesorteerd onder specifieke SDG's. Op basis hiervan kunnen studenten in de Inventory vakken opzoeken die relevant zijn voor bepaalde SDG's, om zo hun kennis over dat duurzaamheidsdoel te verbreden. De studenten van de Green Office hebben dit als methode gebruikt en zijn zo door alle vakken van de VU gegaan. We zijn nog aan het uitzoeken hoe de methode te automatiseren. Op die manier hoeft het dashboard niet steeds handmatig te worden bijgewerkt. De huidige specifieke methode en verslag van de methode is te vinden via deze link: https://docs.google.com/document/d/1f_EYPcHLE0PHCMNXk8AJIwhHE9OJ7YMjJOAIeKp8o6Y/edit

Het maken van een dergelijk overzicht is een absolute best practice en we raden daarom andere instellingen ook aan om dit te doen! We willen dus actief bevorderen dat het dashboard navolging krijgt. Net als bij het SDG-research dashboard van de VU dat in 2019 is overgenomen door alle Nederlandse universiteiten (https://www.universiteitenvannederland.nl/sdg-dashboard.html), biedt het SDG education dashboard vergelijkbare kansen en er is tevens een Europese ambitie via het Aurora-netwerk. E.e.a. blijkt uit:
https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiYjg5MzQ4OGMtYzRlMy00ZWVhLWE1ZDAtYmVmNTRhY2U0MDUwIiwidCI6IjQ2MmE5YzljLTJkYTYtNGJmYi1iMzE4LTBmODMwNDNmZTQ5YiIsImM

2. Create Course Challenge Sustainability (2e bij Best Practice Prijs)

Universiteit van Amsterdam

Via de Create a Course Challenge Sustainability bieden we Studenten de mogelijkheid om zelf, en met professionele ondersteuning een vak over duurzaamheid te ontwikkelen! Zo geven we studenten de mogelijkheid om waardevolle ervaring op te doen en stellen we ze in staat om bij te dragen aan ons onderwijsaanbod op het gebied van duurzaamheid. De werkwijze is als volgt. Studenten worden eerst op de hoogte gebracht van de challenge middels "bierviltjes" waar ze hun idee kwijt kunnen (een goed idee past immers op een viltje). Die viltjes worden digitaal verzameld en de studenten krijgen een format waar ze hun idee in kunnen uitwerken. Studenten sparren met iemand van het Instituut voor Interdisciplinaire studies, als ze daar behoefte aan hebben. Veel studenten maken hier gebruik van. De beste 10 voorstellen worden online gezet waarna UvA-studenten en -medewerkers mogen stemmen voor het beste voorstel. De vijf ideeën die de meeste stemmen binnenhaalden hebben hun plan gepresenteerd in de finale.

Een jury met onder meer universiteitshoogleraar duurzaamheid Rick van der Ploeg heeft de winnaar gekozen: Food, Animals and the Environment. https://iis.uva.nl/onderwijsontwikkeling/create-a-course-challenge/de-vijf-finalisten.html, https://student.uva.nl/en/content/news/2021/05/caatje-kluskens-named-winner-of-the-sustainability-create-a-course-challenge.html Dit vak zal in het najaar van 2022 door de winnaar in samenwerking met het UvA instituut voor interdisciplinaire studies en een hoofddocent worden ontwikkeld en het vervolgens wordt in het voorjaar van 2023 aangeboden.

3. Lespakketten voor introductie milieu- en klimaatvraagstukken in al het (universitair) onderwijs

Universiteit Leiden

In 2021 ontvingen Thijs Bosker en Paul Behrens van het Leids Universitair Fonds een subsidie om lespakketten te ontwikkelen die milieu- en klimaatvraagstukken in al het (universitair) onderwijs kunnen introduceren.

In het project zal lesmateriaal ontwikkeld worden bestaande uit drie onderdelen. Allereerst komen er instructies voor lokale acties die studenten kunnen doen, bijvoorbeeld tegen plasticvervuiling of biodiversiteitsverlies. Ten tweede wordt er inhoudelijk materiaal ontwikkeld met uitleg over de klimaat- en milieuproblematiek. Het laatste onderdeel is het aanbieden van materiaal dat basisconcepten linkt aan andere vakgebieden (van rechten tot sociologie): op deze manier worden klimaat- en milieuproblematiek relevant voor iedereen. Met dit lesmateriaal wordt het makkelijk voor docenten om duurzaamheid ook in hun vakken een plek te geven. Dit concept kan op elke universiteit toegepast worden. https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2021/05/210520-bosker-luc

4. Speciale Trans disciplinaire Cursussen op het Gebied van Duurzaamheid

Radboud Universiteit Nijmegen

De Radboud Universiteit organiseert speciale trans disciplinaire cursussen (dus open voor studenten vanuit alle faculteiten en gericht op kruisbestuiving en samenwerking) op het gebied van duurzaamheid zijn de SDG-course en Climate Crisis, zie meer informatie op deze plek en meer specifiek hier: https://sis.ru.nl/osiris-student/OnderwijsCatalogusSelect.do?selectie=cursus&cursus=FTR-

FTR201&collegejaar=2020 en op deze plek:
https://www.ru.nl/courseguides/management/courses/exchange/man-bkv06-sustainable-development-goals/

Beide cursussen zijn populair en zijn ontwikkeld doordat de RU het RCSC en de positie van Marc Davidson heeft gecreëerd om vanuit centraal niveau over dit soort onderwijsvormen na te denken.

Climate Crisis: Cursus doelen

At the end of the course, you will:

- have insight in the multidisciplinary and interdisciplinary nature of the climate debate;
- be able to reproduce the core insights from the various scientific disciplines in relation to the issue of climate change;
- be able to describe the practical hurdles to effective climate policy;
- be able to reflect on your own thoughts and acts in relation to climate change.

Inhoud

According to the Intergovernmental Panel on Climate Change, we only have a decade left to prevent irreversible damage from climate change. Scientific insights about the relationship between the burning of fossil fuels and global warming are already available for more than a century. What explains our failure to act? One major challenge in the present climate crisis is that it requires input from different scientific disciplines. Therefore, in order to fully understand the case, we need to incorporate knowledge from several fields of expertise.

Niveau

Deze cursus is bedoeld voor tweede- en derdejaars BA-studenten.

SDG: Cursus doelen

After this course, you can:

- Explain the relevance of the Sustainable Development Goals (SDGs) and which indicators are used to monitor progress towards the goals;
- Reflect on the synergies and trade-offs between SDGs and challenges in reaching the goals;
- Identify and discuss how your own field of study can contribute to moving towards the SDGs;
- Constructively work in a multidisciplinary team to analyse a set of SDGs and measures to achieve them.

Content

The course consists of weekly lectures by researchers from different fields. These lectures provide you with a broad view of the SDGs, its many interrelations and an array of scientific perspectives with which to study the SDGs. Next to this lecture series, you will work in small multi-disciplinary groups on an assignment relating several SDGs to each other, with a very open final product. This project will be graded to form 50% of your final grade. The other 50% of your final grade will be based on an individual paper on a cluster of SDGs of your choice using one of the scientific perspectives introduced by the lecturers.

5. Minor Circulaire Economie

Hogeschool van Arnhem Nijmegen

In de minor Circulaire Economie werken studenten samen met werkveldpartners aan concrete aanknopingspunten voor verduurzaming van een organisatie (transitieplannen). Dit wordt gedaan in multidisciplinaire teams: studenten van verschillende opleidingen én verschillende hogescholen werken samen aan duurzame innovatie bij organisaties in de brede regio. De studenten ontwikkelen zich op de onderwerpen duurzame waarde creatie, innovatie & ethiek, circulariteit en transitie. De opbrengsten van de transitieplannen worden halfjaarlijks (bij de afsluiting van de minor) gepresenteerd aan een breed publiek. Hiermee worden de opgedane inzichten en ontwikkelde kennis gedeeld, waardoor een breed palet aan stakeholders kennismaakt met de mogelijkheden om te komen tot duurzame transitie. Voorbeelden van deze kennisdeling zijn de Circulaire Oogsten (congressen en livestreams) en de publicaties Circulaire Oogst (2018 en 2020). De minor kenmerkt zich door een groeiend aantal deelnemende studenten en werkveldpartners. Alleen al in het 1e semester van studiejaar 2020-2021 hebben 78 studenten voor 39 opdrachtgevers gewerkt aan duurzaamheidsvraagstukken.

Bijlagen en links

Livestream Circulaire Oogst 9.0: een opname van de livestream Circulaire Oogst op 28 januari 2021:
Tafelgesprek 1: met experts op het gebied van duurzaam bouwen
Intermezzo: voorbeelden van projecten van studenten met werkveldpartners
Tafelgesprek 2: met wethouders van gemeente Wijchen en gemeente Zevenaar
Publicatie Circulaire Oogst 2020: in deze publicatie (e-book) zijn, naast bijdragen van de lector en docent-onderzoekers, artikelen van de minorstudenten opgenomen over de projecten waaraan zij in het 2e semester van studiejaar 2019-2020 hebben gewerkt.
Factsheets van transitieplannen: een bundeling factsheets over de transitieplannen waaraan studenten van het 1e semester van studiejaar 2020-2021 hebben gewerkt.
Publicatie Circulaire Oogst 2018: e-book met voorbeelden van projecten waaraan studenten met werkveldpartners hebben gewerkt tijdens de minor Circulaire Economie
Vlogs Circulaire Oogst 7.0: een aantal voorbeelden van vlogs van studenten met de betrokken werkveldpartner over het project dat uitgevoerd is:
Voorbeeld 1: IJslander
Voorbeeld 2: 24/7 Nature Power
Voorbeeld 3: AFP Regenwater
Flyer minor Circulaire Economie (zie bijlage): deze flyer wordt gebruikt tijdens minormarkten e.d., om studenten te informeren over de inhoud van de minor

6. Hogeschool Windesheim leidt Energietransitie Bewuste en Bekwame Engineers op!

Hogeschool Windesheim

De negen opleidingen van het domein Techniek van hogeschool Windesheim willen engineers opleiden die de energietransitie *zijn*! Daarom bouwen deze Techniekopleidingen samen met het lectoraat Energietransitie en het werkveld aan Energietransitie-inclusieve-curricula. Het lectoraat heeft hiervoor een Comeniusbeurs ontvangen met het oordeel 'zeer goed' en onze aanvraag is op plaats één in de prioritering geëindigd. Daar zijn we trots op!

Het afgelopen jaar hebben we in urgentiesessies met docenten, studenten en werkveld gebouwd aan een profiel voor de Energietransitie Bewuste en Bekwame Engineer, het zogenaamde EBBE-profiel. Dit profiel beschrijft de belangrijkste kenmerken voor deze nieuwe Engineer en biedt docenten kennis voor het updaten van het onderwijsprogramma.

Vervolgens zijn er diverse interventies uitgezet die bijdragen aan de focus op dit thema; zo analyseren studenten van iedere opleiding hun eigen curriculum op de verdieping in de energietransitie. Daarna presenteren zij aan docententeams hun bevindingen. Samen met studenten en docenten wordt vervolgens gezocht naar 'laaghangend fruit' oplossingen. Dat levert op dit moment al mooie 'snelle' oplossingen op. Maar er is meer nodig.

Op 'Klimaattops' werken docenten in multidisciplinaire teams aan onderwijsontwerpen over de grenzen van de opleidingen. Vanuit het Lectoraat is hiervoor een onderwijsontwerp methodiek ontworpen dat gericht is op multidisciplinair onderwijsontwerp. Het lectoraat onderzoekt gedurende het ontwerpproces wat succesfactoren zijn om te komen tot innovatieve onderwijsmethoden.

Om energietransitie-inclusieve curricula te kunnen bouwen zijn Energietransitie Bewuste en Bekwame docenten nodig. Daarom is geïnventariseerd wat docenten nodig hebben om hun onderwijs te kunnen upgraden. Op dit moment worden er workshops aangeboden om docenten te professionaliseren op het gebied van de energietransitie.

Tot slot... Urgentiebesef en gedragsverandering zijn belangrijke voorwaarden om te komen tot energietransitie-inclusieve curricula. Om het bewustzijn en gedragsverandering te prikkelen wordt daarom ook gebouwd aan een didactische tool, een zogenaamde BroeikasCalculator.

De student leert via deze 'tool' aan welke knoppen een engineer kan draaien om duurzame keuzes te kunnen maken. Op basis van dit idee wordt er dit jaar gestart met de jaarlijkse uitreiking van een Green Award. In dit eerste jaar wordt deze Award uitgereikt aan hbo-ict studenten voor het meest 'groene' project. Hierna breiden we dit uit naar andere opleidingen. Of de broeikascalculator een rekentool kan worden is nog maar de vraag. Maar het voeren van de dialoog over het waarom van deze tool heeft het gewenste effect: meer urgentiebesef dat leidt tot gedragsverandering.

7. Toolbox duurzaam onderwijs

Hogeschool van Amsterdam

Vanuit de faculteit maatschappij en recht is er een tool box duurzaamheid ontwikkeld voor het onderwijs. Dit is een plek op brightspace waar alle studenten en medewerkers toegang toe hebben. Het doel is om hier informatie te vinden over duurzaamheid, voor docenten om in de les te gebruiken en voor studenten om zelf duurzaamheid in je opleiding te integreren. Om dit up to date en scherp te houden worden alle medewerkers en studenten gevraagd dit aan te vullen en feedback te leveren wanneer ze denken dat dit nodig is. Het is een levende plek voor duurzaam onderwijs.

Je vindt hier bijvoorbeeld lessen over de SDG's, donut economie, gedrag en schaamte en overbevolking. Er staan op dit moment 38 verschillende lessen en lesonderwerpen in uitgewerkt. Hier vind je de tool box: https://icthva.sharepoint.com/sites/misc-courseselector?slug=tdh-fmr

De bedoeling is om goed lesmateriaal over duurzame ontwikkeling HvA breed te delen en te ontwikkelen. Zo kan een opleiding die voorloopt een opleiding die net begint met de integratie van duurzame ontwikkeling inspireren en een vliegende start geven. Daarnaast is het een geweldige manier om studenten te betrekken bij het onderwijs, ze kunnen aanvullen en aanpassingen voorstellen wanneer ze willen. Of zelf modules toevoegen en initiëren.

8. KC Mission Zero onderwijs en onderzoek

Haagse Hogeschool

We verwijzen graag naar het overzicht: Onderzoek indicatoren Lectoraten 2021 van het kenniscentrum Mission Zero met concrete cijfers over onder meer: gewonnen prijzen, aantal gastcolleges en aantal ontwikkelde minors/gastcolleges uitgevoerd door het lectoraat. https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/22/Outputindicatoren%20KC%20MZ%2020220330.pdf. We hebben alle medewerkers en studenten gevraagd dit aan te vullen en feedback te leveren wanneer ze denken dat dit nodig is. Het is een levende plek voor duurzaam onderwijs.

Je vindt hier bijvoorbeeld lessen over de SDGs, donut economie, gedrag en schaamte en overbevolking. Er staan op dit moment 38 verschillende lessen en lesonderwerpen in uitgewerkt. (mocht de toolbox niet beschikbaar zijn omdat jullie geen HvA studenten zijn/hebben, zie een voorbeeld in de bijlage) Hier vind je de toolbox: https://icthva.sharepoint.com/sites/misc-courseselector?slug=tdh-fmr

De bedoeling is om goed lesmateriaal over duurzame ontwikkeling HvA breed te delen en te ontwikkelen. Zo kan een opleiding die voorloopt een opleiding die net begint met de integratie van duurzame ontwikkeling inspireren en een vliegende start geven. Daarnaast is het een geweldige manier om studenten te betrekken bij het onderwijs, ze kunnen aanvullen en aanpassingen voorstellen wanneer ze willen. Of zelf modules toevoegen en initiëren.

9. Minor 'Becoming Fit for the Future'

HZ University of Applied Sciences

The minor Becoming fit of the Future is een interdisciplinaire onderzoeksminor, waarin systeemdenken en actiegericht onderzoek centraal staan. Studenten werken in teamverband aan een complex

maatschappelijk vraagstuk gericht op de volgende thema's: Aquaculture in Delta Areas, Asset Management, Bio-based Building, Building with Nature, Circular Economy, Climate Adaptation, Energy Transition, Innovation within SMEs, Marine Bio-based Specialties, Solarboat Team, Supply Chain Innovation, Water and Energy, Water Technology. Alle opdrachten hebben een duidelijke relatie met de SDG's. Het zijn real life cases waar een interne of externe opdrachtgever aan verbonden is en een lectoraat of expertisecentrum. Teams worden vaak gevormd door studenten afkomstig van verschillende opleidingen, waarbij de kennis van de verschillende disciplines zo optimaal mogelijk wordt ingezet. In sommige gevallen is de aard van de opdracht en het benodigde onderzoek echter zodanig, dat juist verdieping en specialistische kennis nodig is. De meeste opdrachten behelzen meerjarig onderzoek en zijn onderdeel van een living lab. Onderzoeksresultaten worden gedeeld in een openbare wiki, die wordt ondersteund door het Centrum voor Expertise en Valorisatie management (EVM).

Voor meer info: Brochure minor BFF.

10. Biobased Bezinningshuisje

Avans Hogeschool

In de Biobased Bouwen Bouwplaats komen onderzoek, onderwijs en (valorisatie voor het) werkveld samen. Op deze bouwplaats maken studenten samen met (docent)onderzoekers objecten van in het onderzoek ontwikkelde innovatieve circulaire en biobased bouwconcepten. Studenten leren deze concepten toe te passen – en doen praktische bouwervaring op – terwijl de onderzoekers de toepasbaarheid kunnen toetsen in de praktijk. Doordat er vaak ook bedrijven betrokken zijn bij de bouwprojecten komt de kennis en ervaring ook daadwerkelijk terecht in de praktijk, zodoende wordt ook gewerkt aan valorisatie. In het kader van de minor CO2 negatief ontwerpen hebben 39 studenten samengewerkt aan een biobased bezinningshuisje onder leiding van Iwan Westerveen, onderzoeker bij de kenniskring Biobased Bouwen en docent van de multidisciplinaire minor CO2 negatief ontwerpen. De bezinningsruimte is gebouwd om de studenten de eigenschappen van de biobased materialen waar ze later in de minor mee gingen ontwerpen te laten ontdekken. De studenten, afkomstig van verschillende opleidingen pakken ieder in onderling overleg een eigen rol. Op deze manier kan iedereen zijn of haar eigen specialisme benutten. In twee weken tijd, is heel het gebouw gerealiseerd als kick-off van de minor. Nu het gebouw er staat wordt het gebruikt als demonstratie van de mogelijkheden van biobased materialen voor andere studenten maar ook voor geïnteresseerden uit het werkveld.

Het gebouw lijkt van buiten op een typisch 'huisje', maar van binnen vinden we een onverwachte gebouwindeling. Dit gebouwtje bij Avans in Den Bosch laat zien dat biobased bouwmaterialen niet alleen een bijdrage leveren aan het reduceren van onze CO2-afdruk, maar dat hun eigenschappen ook kunnen bijdragen aan betekenisvolle architectuur. Alle bouwelementen, van de vloer tot het dak zijn uitgevoerd in biobased materialen en met een zo laag mogelijke, al dan niet negatieve CO2-voetafdruk. De materialen zijn voorzien van QR – codes, zo kan de bezoeker informatie opdoen over het materiaal en de producenten waarmee is samengewerkt. Voor meer inspiratie en een mooi filmpje over dit project nodigen we je van harte uit om de website van de bouwplaats te bezoeken. https://www.coebbe.nl/biobased-bouwen-bouwplaats/

11. Duurzaam in één dag

Rijksuniversiteit Groningen

In 2021 heeft de Green Office (vanuit het Programma Duurzaamheid) in samenwerking met de PhD Council van de RUG een **unieke** eendaagse cursus ontwikkeld over duurzaamheid voor PhD studenten van de Faculty of Science and Engineering. De cursus beslaat verschillende thema's, zoals mentale gezondheid, energie, digitalisering, open science en duurzaamheid in de laboratoria en wordt gegeven door experts. Na een positieve pilot wordt de cursus in 2022 verder uitgerold in andere faculteiten (op maat van de faculteit natuurlijk). Zie bijlage.

Inkopen & Subsidies

12. Gedragscode Duurzaamheid voor leveranciers

Avans Hogeschool

"Deze gedragscode gaat veel impact hebben". Onze studenten zijn de makers van de toekomst. Zij leveren een grote bijdrage aan de transitie naar een duurzame samenleving en een nieuwe, meer circulaire economie. Avans begeleidt hen daarin. Dit doen we door duurzame ontwikkeling als vanzelfsprekend te verweven in ons onderwijs, ons onderzoek en onze werk- en leeromgeving. Hierbij gebruiken we de duurzame ontwikkeldoelen van de VN (SDG's) als leidraad. We streven als organisatie naar circulaire bedrijfsvoering. Dit betekent dat onze bedrijfsvoering alleen wordt gevoed met duurzame energie en dat ons afval uiteindelijk weer grondstof is voor de materialen die we gebruiken. Mission Zero, zo hebben we het masterplan om daartoe te komen genoemd.

Nieuw onderdeel van de Mission Zero is de Gedragscode Duurzaamheid voor leveranciers. Het is een intentieverklaring om samen met onze leveranciers/partners maximaal aan impact te creëren rond SDG's. Daarmee is Avans, voor zover we weten, op dit onderdeel koploper in het onderwijs in Nederland. Avans gaat het gesprek aan met leveranciers om met elkaar te kijken naar de ambities van Avans en de gezamenlijke ambities op het gebied van duurzaamheid. Gezamenlijke doelen worden vastgelegd in een gedragscode en met prestatie-indicatoren weten we wat we van elkaar kunnen verwachten. Met het ondertekenen van de code committeert de leverancier zich aan een aantal stevige duurzaamheidsambities. Maar het is geen eenrichtingsverkeer. Het is de bedoeling dat er samen wordt opgetrokken rondom duurzame ontwikkeling. Hoe kan een leverancier/partner maximaal bijdragen aan de ambitie van Avans en hoe kan Avans een bijdrage leveren aan de ambitie van een leverancier.

Met deze gedragscode enthousiasmeren we om buiten de kaders te denken en doen. Door middel van deze gedragscode dagen we de leverancier uit om samen met ons stappen te maken binnen de duurzaamheidsambities. We halen op het gebied van duurzaamheid het maximale uit onze samenwerking. De lat ligt hoog voor Avans, in 2030 willen we immers circulair zijn. Om toe te groeien naar circulariteit willen we in het kader van maatschappelijk verantwoord inkopen een bijdrage leveren. De kern van de gedragscode duurzaamheid wordt gevormd door de 17 Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties. Avans heeft deze duurzaamheidsdoelen omarmd en stemt haar handelen hierop af. De SDG's zijn geen doel op zich maar een middel om stappen te zetten in het verduurzamen. Ondanks het

feit dat we in gedragscode een focus leggen op een aantal SDG's gaan we natuurlijk voor het brede spectrum aan doelen. Het mooie is dat een studentenopdracht ten grondslag ligt aan de gedragscode. Zij deden uitgebreid onderzoek waaruit naar voren kwam dat dit instrument een goede toevoeging is aan het duurzaamheidsbeleid van Avans. Daarnaast hebben zij een stevige bijdrage geleverd aan de inhoud van de code. Ook in de implementatiefase hebben studenten een prominente rol gespeeld om te komen tot een visie op het proces en de implementatie van de code.

Lees meer hierover: Zie link: https://duurzameontwikkeling.avans.nl/nieuws/avans-presenteert-gedragscode-duurzaamheid-copy

13. Sustainability Fund voor Wageningse studieverenigingen

Wageningen University & Research

Op initiatief van het Wageningen University Student Council en Green Office Wageningen is een Sustainability Fund voor studieverenigingen ingesteld. Studieverenigingen kunnen een aanvraag doen voor een financiële bijdrage voor een duurzaam initiatief. Het Sustainability Fund is goedgekeurd door de Raad van Bestuur. In de komende 3 jaar is als pilot 10.000 euro per jaar beschikbaar gesteld.

Het Student Council en Green Office hebben een protocol opgesteld, met criteria welke initiatieven in aanmerking komen. De criteria zijn: "innovative, high impact, long lasting, and collaborative". Zie het bijgevoegde aanmeldformulier. Het Sustainability Fund ging op 1 januari 2022 van start, studieverenigingen konden voor 14 februari 2022 een aanvraag doen. En verschillende studieverenigingen hebben dit ook gedaan. Aanvragen worden op dit moment beoordeeld. Dus wordt vervolgd...
https://www.instagram.com/p/CYTnRViALd3/
https://www.linkedin.com/posts/green-office-wageningen_sustainability-duns-application-form-activity-6880877447420669952-QzQb
utm_source=linkedin_share&utm_medium=member_desktop_web

Bijlagen:
Aanmeldformulier Sustainability Fund
Green Office Year Plan 2022

14. Education Innovation Grant Sustainabililty and Education Innovation. Grant Fair, Resilient & Inclusive Societies

Universiteit van Amsterdam

Docenten die duurzaamheid in hun vakken willen verwerken kunnen hiervoor een beurs en ondersteuning krijgen via een beurs en begeleiding.
https://iis.uva.nl/en/educational-development/iis-grants/sustainability-grant.html

Dit betekent dat de docenten, die zoals bekend (te) weinig tijd hebben om hun onderwijs vernieuwen, extra uren krijgen om te werken aan het integreren van duurzaamheid in hun vakken. Daarnaast krijgen ze hierbij ondersteuning van een expert op het gebied van duurzaamheid in onderwijs

en van elkaar in de vorm van intervisie bijeenkomsten die worden georganiseerd door het instituut voor Interdisciplinaire Studies en het UvA Teaching and Learning Centre. Op het moment van schrijven nemen er zes docenten deel in de eerste lichting van het programma en zijn de inschrijvingen voor een tweede lichting die zal starten na de zomer inmiddels binnen gekomen.

Door een van docenten van de eerste lichting is een workshop duurzaamheid in onderwijs ontwikkeld. Deze workshop is inmiddels opgenomen in het professionaliseringsaanbod voor alle UvA docenten van het teaching and learning centre zodat alle docenten, ook buiten het beurzenprogramma, op een laagdrempelige wijze maar met de goede tools en ondersteuning, kunnen werken aan het integreren van duurzaamheid in hun onderwijs.
https://tlc.uva.nl/article/addressing-sustainable-development-in-higher-education-teaching/?faculty=26

Daarnaast is er, met de deelnemers aan het grant systeem als basis een community of practice opgezet waarin docenten die werken aan duurzaamheid elkaar kunnen vinden.
Analoog aan de duurzaamheidsbeurs is er ook een beurs Fair, Resilient & Inclusive Societies waarin de focus ligt op sociale aspecten van duurzaamheid. https://iis.uva.nl/en/educational-development/iis-grants/resilient-societies-grant.html

15. Sony Scholarship

Breda University of Applied Sciences

https://www.buas.nl/en/programmes/creative-media-and-game-technologies/study-costs/sony-scholarship
Breda University of Applied Sciences and Sony Interactive Entertainment (SIE) are supporting underrepresented groups in the games industry to undertake higher education through SIE-funded undergraduate game development scholarships at the BUas Academy for Games and Media. With this Sony Scholarship program BUas will support 5 students, from 2022 to 2027, who want to attend and are qualified to attend the BUas Bachelor programme for Games in either the Visual Art, Game Design & Production, or Game Programming study paths.
These students will prosper well in the small-scale intensive learning environment BUas offers with project-based education and learning communities in conjunction with the industry. They will also benefit from the vivid community, in an attractive green campus environment, with access to BUas community activities such as the ‘Game Jam Club’, ‘Neurodiversity’, or the ‘LGBTQ+ Club’.

The students who will be granted the scholarship will receive financial support to cover the tuition fees and living expenses for four study years, for a total amount of € 40,000.
BUas, and specifically the Academy for Games & Media, already has a quite diverse and international population of students and staff. This programme demonstrates BUas’ as well as Sony Interactive Entertainment’s commitment to Diversity, Equality, and Inclusion. BUas is happy and proud to support students from under-privileged backgrounds as well and is committed to providing opportunities, so everyone can reach their true potential. We encourage young people from under-represented backgrounds to apply for this Sony Scholarship and the BUas bachelor’s programme in Games.

BUas, and specifically the Academy for Games & Media, already has a quite diverse and international population of students and staff. This programme demonstrates BUas' as well as Sony Interactive Entertainment's commitment to Diversity, Equality, and Inclusion. BUas is happy and proud to support students from under-privileged backgrounds as well and is committed to providing opportunities, so everyone can reach their true potential. We encourage young people from under-represented backgrounds to apply for this Sony Scholarship and the BUas bachelor's programme in Games.

16. More than a Degree Initiatives Fund

University of Twente

Do you have a great initiative or do you want to organize an event? The More Than A Degree - initiative fund can help! This fund is especially for student organizations who have a cool initiative in mind and is made available by the Student Union and Grolsch.

Examples of initiatives include an activity, a multi-day event or a plan for a certain facility on the campus or in the city. Examples are a festival, a sports tournament or a debate. So in short, a lot of things, as long as it contributes to our mission: "EVERYTHING WE DO IS DONE FOR OUR FELLOW STUDENTS - TO EMPOWER THEM TO ACHIEVE MORE THAN A DEGREE" From this fund, you, as a Union recognized association, will be granted a maximum subsidy of 500 euros. For repeated initiatives, a maximum of 350 euros applies.

CRITERIA

The following applies to each initiative

- for and by students, the organization is a Union-recognised association;
- own contribution by the organization according to reasonableness;
- the initiative takes place in the future; every UT student must have the possibility to participate in the initiative;
- an organization can receive a subsidy from the MTAD initiatives fund a maximum of 2 times per year;
- the initiative must be aimed at students, preferably UT students; the amount of the subsidy depends on the number of participating UT students in reasonableness.
- the initiative is not a recruitment activity;

WHAT WE ASK OF YOU

The use of the subsidy, loan or guarantee is subject to a number of requirements:

- The budget is transparent, closes at zero euro and should be shared with the Student Union;
- The need for the requested subsidy must be clear from the budget;
- If drinks are served at the event, the drinks must be ordered from Grolsch, de Klok Dranken B.V;
- During an event, the sponsor Grolsch and the Student Union and must be promoted visually, online and with flags;
- No promotion for competitors of the sponsors is allowed;

- In principle, any subsidy is regarded as a guarantee. On the basis of the realization, it will be examined whether this will be converted into a subsidy;
- The event must be registered with the SU events calendar.

PROCESS

The application for the subsidy will be discussed with the board within 4 weeks. After this, you will be informed whether or not the subsidy application has been approved. After the event, the organization has 3 months to send the financial realization, proof of sponsorship in communication statements and the invoice. The grant will be paid out after the assessment of these documents.

Voedsel

17. Faculty Club

Technische Universiteit Delft

Sinds 1 september 2021 is de Faculty club geopend op de TU Delft Campus. Met zijn ideale ligging, midden op de campus, is de Faculty club de ideale plek om gasten te ontvangen voor een vegetarisch lunchen of diner. Jeremiah Teeling is de chef-kok van het restaurant en is door zijn werkervaring bij sterrenrestaurants de geschikte persoon om voor bestuurders, directieleden, hoogleraren, docenten en medewerkers heerlijk vegetarisch eten te bereiden. Voordat het diner begint wordt niet benoemd dat er vegetarisch gekookt wordt, dit staat ook niet vermeld op de kaart. Wanneer dit verteld wordt aan het eind van het diner zijn de gasten positief verrast. Doordat alle smaken kloppen en de gerechten prachtig opgemaakt worden mist niemand het stukje vlees of vis. Door de Faculty club vegetarisch te maken worden nu de bestuurders, directieleden, hoogleraar en alle andere bezoekers in eerste instantie onbewust in contact gebracht met vegetarisch eten. De Faculty club laat zien dat ook vegetarisch eten heerlijk kan zijn en dat dit dus ook in andere restaurants doorgevoerd kan worden. De Faculty club zorgt dus voor bewustwording.

De Faculty club is gevestigd op de campus in de gerestaureerde fietsenkelder van de Aula. Omdat dit dan ook de eerste plek is waar gasten aankomen op de TU Delft, is het belangrijk om een goede eerste indruk af te geven, het wordt daarom ook wel het visitekaartje van de TU Delft genoemd. Hier komen daarom ook de kernwaarden van de TU Delft duidelijk in terug; (sociale) duurzaamheid. Bij alles wat de Faculty club doet, verlagen ze de impact op het milieu. Enkele voorbeelden hiervan zijn; het gebruiken van uitsluitend verse, eerlijke en seizoensgebonden producten, het werken met alleen lokale en duurzaam werkende leveranciers en ze gaan voedselverspilling tegen door zo efficiënt mogelijk te werken. Onder deze kernwaarden van de TU Delft valt ook sociale duurzaamheid, wat betekent dat iedereen op de TU Delft van welke afkomst ook dezelfde kans krijgt. Het team van de faculty club bestaat uit mensen die onder de participatiewet vallen: werkenden die wel kunnen werken, maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redden.

https://www.tudelftcampus.nl/food-beverage/faculty-club/
https://map.tudelftcampus.nl/nl/poi/faculty-club/
https://www.facto.nl/19418/sfeervol-lunchen-en-dineren-in-de-huiskamer-van-tu-delft

18. Food Impact Calculation System (FICS), Food labels to make the most sustainable choice

Technische Universiteit Eindhoven

For an Innovation Space Project, a team of 4 students teamed up with our Sustainability Ambassador, Facility Management Services and our caterer Appèl to come up with a solution to nudge people to make a sustainable choice in the canteens at the TU/e.

The problem: As climate change is coming closer to our own doorstep, we have realized that we need to do something about emissions in every industry. The food industry accounts for 37% of the global CO2 emission. However, people don't want to be told what to do and how to behave, they want to make these choices for themselves. Our system changes the decision-making process for customers and caterers and makes the sustainable choice the easiest choice. The solution: The team came up with an idea for Food Labels that provides the necessary information to make the right choices, the social hero and the environmental fighter. The social hero shows how well a product does when it comes to vitality, social responsibility and local harvest, while the environmental fighter considers emissions, water and organic production, and each product would get a score based on these topics. With our labels, it has been proven that 20% of the customers consciously goes for a low emission product. This project consists of a scientifically approved method, being part of an educational assignment (as part of an existing course), which is tested in real life on campus. A perfect example of how Research, Education and Operational Management can work together to make the world a better place and reach goals as stated in the TU/e's Sustainability Vision for Operational Management. See this article for more information: https://www.cursor.tue.nl/en/news/2021/december/week-2/how- sustainable-is-your-sandwich/ What's next: The test results were positive and asked for a follow up. What happened next is that a formal Student Team is formed around this subject, where the aim will be to improve the labeling system and implement it at all canteens at the TU/e and later create a possible industry standard, including a business model around the labels.

19. Gezamenlijk naar een duurzaam, gezond en eerlijk voedselsysteem'

Hogeschool Inholland

Breed consortium aan de slag met transitie voedselsysteem als geheel

Onder de vlag van de Nationale Wetenschapsagenda start een breed consortium van 30 wetenschappers uit het wo en hbo samen met een groot aantal bedrijven, *NGO's* en innovatieve platforms met het driejarige programma 'Transitie naar een duurzaam voedselsysteem'. Het is het eerste transdisciplinaire consortium in Nederland dat aan de transitie van het voedselsysteem als geheel gaat werken.

Deelonderzoeken vanuit Inholland

Hogeschool Inholland heeft een leidende rol in het programma. Een onderzoeksteam onder leiding van lector Patrick Huntjens (Sociale Innovaties in het Groene Domein) is aangesloten. Samen met studenten en docent-onderzoekers is hij verantwoordelijk voor diverse 'werkpakketten' binnen het consortium. Het gaat om onder andere deelonderzoeken op het gebied van regionale voedselsystemen & living labs als om governance (sturingmechanismen).

"De huidige manier van hoe we met onze planeet omgaan, waaronder een voedselsysteem met een sterke focus op productiviteit, marktwerking en winstmaximalisatie, heeft geleid tot grote maatschappelijke kosten op het gebied van gezondheid, welzijn en milieu", zegt Patrick Huntjens in een reactie. "Het is daarom evident dat het niet voldoende is om het huidige voedselsysteem te verduurzamen: een fundamentele transitie van het voedselsysteem als geheel is nodig. In dit landelijk onderzoeksprogramma richten wij ons op de vraag hoe wij de transitie naar een duurzaam, gezond en eerlijk voedselsysteem als samenleving voor elkaar kunnen krijgen."

'Alleen verduurzamen is niet genoeg'

Kennisinstellingen en werkveld slaan in het programma de handen ineen omdat zij geloven in een fundamentele transitie van het voedselsysteem als geheel en niet alleen in het aanpassen van onderdelen ervan of het bestrijden van symptomen. "Voedsel is een cruciaal onderdeel van onze cultuur en ons welbevinden", stelt penvoerder Frederike Praasterink van het lectoraat Future Food Systems van HAS Hogeschool. "Tegelijkertijd dragen huidige voedselconsumptie en -productiepatronen sterk bij aan een aantal urgente duurzaamheidsopgaven op het gebied van de gezondheid en welzijn van mens, dier en planeet. Deze duurzaamheidsopgaven zijn geen losstaande problemen: het zijn gerelateerde symptomen van een niet-duurzaam voedselsysteem. Daarom is een fundamentele transitie van het voedselsysteem als geheel nodig."

Wat is een duurzaam voedselsysteem?

Wat een duurzaam voedselsysteem behelst, is echter niet bij voorbaat duidelijk: duurzaamheid is een multidimensionaal concept. In de praktijk van beleid, bedrijf of burgers wordt vanuit verschillende visies gewerkt. Het consortium richt zich daarom binnen het programma op de vragen: wat is een duurzaam voedselsysteem en welke sturingsmechanismen kunnen een transitie naar een duurzaam voedselsysteem in Nederland versnellen? Er wordt onder meer gewerkt aan een versnellingsagenda voor transitie, het inzichtelijk maken van hoe de transitieopgave vorm kan krijgen in een gebiedsgerichte aanpak, een systeemmodel voor kwantitatieve systeemanalyses en bouwstenen voor onderwijsontwikkeling op de thematiek van transitie naar een duurzaam voedselsysteem. Daarnaast richt het consortium zich ook op het bouwen van een transdisciplinaire community rond voedselsystemen die ook na afloop van dit project gezamenlijk projecten zal ontwikkelen om bij te dragen aan de implementatie van de resultaten.

Kennis- en werkveldpartners

Kennispartners zijn HAS Hogeschool, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Utrecht, Wageningen University & Research, TU Eindhoven, Leiden Universiteit, Radboud Universiteit Nijmegen, Vrije Universiteit Amsterdam, Hogeschool Inholland, Aeres Hogeschool en het RIVM. Werkveldpartners zijn onder meer Blonk consultants, SMK, de Eemlandhoeve, Transitiecoalitie Voedsel, Greendish, Nutriënten Management Instituut, Circular Landscapes, BoerenNatuur, Jong leren Eten, Federatie Agro-ecologische boeren, Netwerk Platteland, Greenport West-Holland, Duurzaam Door, DSM, Kalavasta, Stichting Natuur & Milieu en Herenboeren.

Meer informatie: Transitie naar een duurzaam voedselsysteem | Hogeschool Inholland

20. Vegetarisch Restaurant Faculteit Bouwkunde

Technische Universiteit Delft

Duurzaamheid staat bij de TU Delft hoog in het vaandel. Het vormt de rode draad in veel activiteiten die we ondernemen: onderwijs, onderzoek en valorisatie. Maar ook als het gaat om het verduurzamen van onze eigen campus. De faculteit Bouwkunde neemt hierin het voortouw en is als eerste faculteit overgestapt op een volledig vegetarisch aanbod. Vanaf 3 mei 2021 is het Ketelhuis (restaurant bouwkunde) weer opengegaan en heeft het een volledig vegetarisch assortiment. Daarmee is de kantine van bouwkunde de eerste universiteitskantine in Nederland die geen vlees meer verkoopt. Ook de coffee corner op de faculteit is volledig vegetarisch. Omdat de TU Delft in 2030 CO2 neutraal wil zijn is er met de 'Climate Action Program' de eigen CO2 uitstoot gedetailleerd in kaart gebracht. Hieruit blijkt dat de voedselconsumptie van studenten en medewerkers op de campus het twee na grootste aandeel heeft. De coördinator van duurzaamheid van de TU Delft, Andy van den Dobbelsteen vertelt dat de universiteit altijd al een sterk vlees georiënteerde catering heeft gehad. Als er overgeschakeld wordt naar een vegetarisch en veganistisch aanbod, dan scheelt dat meer dan de helft van de uitstoot ten gevolge van voedsel. Natuurlijk moet er ergens een begin zijn en bouwkunde heeft hier duidelijk de leiding genomen. Het is niet alleen goed voor het verminderen van de uitstoot op bouwkunde zelf, maar het is een heel mooi en inspirerend voorbeeld voor andere faculteiten en het laat zien dat het wel degelijk kan. Samen met de cateraar CIRFOOD is er gekeken hoe dit vegetarische aanbod er uit kan zien en waar nog andere kansen zijn voor verduurzaming, denk hieraan de verpakkingen van het eten en het bestek. Op dit moment zijn ook andere faculteiten op de universiteit aan het kijken hoe ze de stap naar een meer plantaardig aanbod kunnen zetten.

https://www.tudelft.nl/2021/bk/restaurants-faculteit-bouwkunde-als-eerste-over-op-volledig-vegetarisch-aanbod
https://www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5228821/tu-delft-krijgt-eerste-vegetarische-universiteitskantine
https://www.ad.nl/koken-en-eten/kantine-universiteit-verkoopt-alleen-nog-vega-een-straf-voor-de-vleeseter~ac984968/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

21. Voedselverspilling binnen de Aeres Groep

Aeres Hogeschool

Aeres is een toonaangevende speler als het gaat om (praktische) landbouwkennis en heeft een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van agrarische ketens. Voedselverspilling mag daarin natuurlijk niet ontbreken. Daarom hebben we in schooljaar 20/21 binnen heel Aeres Groep de Voedselverspilling challenge georganiseerd. Alle leerlingen, studenten en medewerkers binnen alle Aeres onderdelen konden ideeën inzenden voor de volgende uitdagingen:

A. Het vergroten van bewustzijn onder studenten en medewerkers
B. Het betrekken van studenten bij het thema, binnen en buiten het onderwijs
C. Praktische oplossingen om verspilling in Aeres kantines, restaurants en coffee corners tegen te gaan

17 ideeën zijn ingezonden door zowel Nederlandse als internationale studenten en medewerkers. De jury bestond uit 3 personen vanuit het bedrijfsleven. Eén van de winnende ideeën, het inzetten van

reststromen in een wormencomposthotel, wordt nu binnen Aeres geïmplementeerd binnen ons onderzoek en in het onderwijs!
https://regiofoodvalleycirculair.nl/nieuws/spannende-finale-bij-de-schoolbrede-aanpak-challenge-voedselverspilling-van-aeres-scholengroep
https://www.aeres.nl/nieuws/2021/leestip-aeres-tegen-voedselverspilling

22. Voorkomen van voedselverspilling

Aeres Hogeschool

Met samenwerking bereik je meer! Daarom slaan de Hogescholen Aeres, HAS, InHolland, HZ en MBO Lentiz de handen ineen in het Praktijkkennis voor Voedsel en Groen onderzoek 'Voorkomen Voedselverspilling', gefinancierd door Regieorgaan SIA en mede gefaciliteerd door CoE Groen. Samen met bedrijven, platform- en maatschappelijke organisaties, wordt onderzoek gedaan naar het voorkomen en verminderen van voedselverspilling in AGF-, vlees- en zuivelketens. Dat onderzoek is hard nodig, want in 2030 moeten we, volgens SDG 12.3, voedselverspilling met 50% hebben verminderd. In het project wordt verspilling bij bedrijven binnen de ketens meetbaar gemaakt door middel van een tool, wordt de keten als systeem geanalyseerd en worden interventies geformuleerd en geïmplementeerd die ervoor zorgen dat verspilling wordt verminderd. De praktijk kan direct met de resultaten van dit onderzoek aan de slag! Gedurende het hele project werken studenten mee aan het onderzoek. Studenten worden hierdoor bewust en competent gemaakt als duurzame agrarische ondernemers en professionals in de agri-foodsector.https://www.sia-projecten.nl/project/voorkomen-voedselverspilling

Duurzame Competitie & Kennisdeling

23. HVHL Golden Globes

Hogeschool van Hall Larenstein

Wat ooit begon als een leuk idee, zijn de HVHL Golden Globes inmiddels uitgegroeid tot een traditioneel, jaarlijks terugkerend evenement waar door studenten, docenten, medewerkers en externe stakeholders reikhalzend naar wordt uitgekeken. Van Hall Larenstein schrijft daarom jaarlijks de verkiezingen van de VHL Golden Globes uit. Deze verkiezingen zijn opgezet om onze studenten te stimuleren proactief na te denken, elkaar uit te dagen en in actie te komen om onze wereld nog duurzamer te maken. Studenten doen individueel mee of vormen teams. De innovatieve projecten worden tijdens de VHL Golden Globes op beide locaties Velp en Leeuwarden door het hele gebouw heen gepresenteerd en uitgestald voor een breed publiek van studenten, docenten, medewerkers en externe stakeholders. Tijdens deze dag (veelal tijdens de jaarlijkse medewerkers dag) kan er door iedereen van alles worden geproefd en uitgeprobeerd, in gesprek worden gaan over de voorgestelde initiatieven en projecten worden uitgetest. De inzendingen worden door een vakjury (met externe stakeholders) en door het aanwezige publiek beoordeeld en gerankt. Uiteindelijk worden de nummers 1, 2 en 3 verkozen door de vakjury en uiteraard beloond met een mooie prijs en geldprijs. Ook wordt er een publiekswinnaar verkozen met idem dito een mooie waardering. Zo worden elk jaar de Golden Globes uitgereikt aan studenten met frisse, vernieuwende en aansprekende projecten of ideeën die een positieve impact hebben op de maatschappij. Met dit initiatief

stimuleert de hogeschool haar studenten om na te denken over oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken. Zelfs tijdens de Corona-periode hebben de Golden Globes-verkiezingen plaats gevonden. Studenten presenteerden toen hun projecten met een videopitch, waardoor online publiek hieruit hun favoriet konden kiezen.

Deze best practice is niet alleen voor de hogeschool een groot succes, studenten verrijken hun kennis en vaardigheden en nemen graag de handschoen op om deze unieke uitdaging aan te gaan. Maar bovenal behoort schaalvergroting tot de mogelijkheden en heeft het daarmee een veel grotere impact. Zo gaan de drie beste en hoogst scorende projecten vanuit Leeuwarden bovendien door naar de Leeuwarder Courant Awards (LC Awards), de felbegeerde prijzen voor mbo-, hbo- en wo-studentenprojecten in Friesland, georganiseerd door de Leeuwarder Courant. Op deze wijze hopen wij een voorbeeld te zijn voor vele andere instellingen en media in Nederland en verdient dit initiatief zeker een groter, landelijk uitbreiding. Zie bijlage: Volle winst studenten HVHL bij LC Awards 2021.pdf en kijk op YouTube de LC Awards 2021: *https://www.youtube.com/watch?v=uaPKMhPd1Js*

De HVHL Golden Globes 2021 werd gewonnen door het project Bodemraad van twee studenten van de opleiding Dier- en Veehouderij. Zij wonnen eveneens de juryprijs van de LC Awards. De jury prees de directe toepasbaarheid van het adviesboek voor een gezondere bodem, het is een boekje om inspiratie op te doen. De tweede plek bij de Golden Globes ging naar het project Zelfvoorzienende Ark, bedacht door vier studenten van de opleiding Milieukunde. Dit bleek tevens de favoriet bij het publiek van de LC Awards. In dit project is een duurzaam en innovatief watersysteem ontworpen voor een Wetenschappelijke Ecologische Leefomgeving (WEL). De derde prijs is gegaan naar het project Koelbed van studenten van de opleiding Animal Husbandry. Zij bedachten een ingenieus koelsysteem als onderlaag in de koeienstal voor het welzijn van onze veestapel. De aanmoedigingsprijs en het vermelden waard betrof het 'Drijvend Studentenhuis' van studenten van de opleiding Kust- en Zee management. Zij bedachten een concept om samen in een community met 100 andere studenten in 2023 een drijvend studentencomplex te realiseren, dat niet alleen het woningtekort voor studenten aanpakt, maar tegelijkertijd ook de biodiversiteit stimuleert.

Aanvullende info:

Ken jij het beste project voor de HVHL Golden Globes 2022_ - my.hvhl.nl.pdf
Nomineer studentenprojecten voor de HVHL Golden Globes - my.hvhl.nl.pdf
Volle winst studenten HVHL bij LC Awards 2021: Volle winst studenten HVHL bij LC Awards 2021.pdf
Winnaars HVHL Golden Globes 2021: Winnaars HVHL Golden Globes 2021.pdf
Bekijk de videopitch (YouTube) van de winnaars uit 2021:
HVHL Golden Globes 2021 - Bodemraad: https://www.youtube.com/watch?v=jaMxxOU7hlw
HVHL Golden Globes 2021 - Duurzame watersystemen voor zelfvoorzienende ark:
https://www.youtube.com/watch?v=D8Z1YNNvwyI
HVHL Golden Globes 2021 - Koe(l)bed: https://www.youtube.com/watch?v=djVcPGhKcdY
HVHL Golden Globes 2021 - Duurzaam Drijvend Studentenhuis:
https://www.youtube.com/watch?v=jCvT6MQkoOY
YouTube de LC Awards 2021: https://www.youtube.com/watch?v=uaPKMhPd1Js

24. GO Game Changers Award

Hogeschool van Amsterdam

GO HvA reikt elk semester de **GO Game Changers Award** uit aan het meest innovatieve, gedurfde, lieve, bijzondere of dappere initiatief op het gebied van sociale, ecologische en/of economische duurzaamheid. Dit kan bijvoorbeeld een afstudeeropdracht zijn, een project of een stage. Een mooi podium voor je harde werk aan een goede zaak! We zetten deze mooie duurzame studentenprojecten in het licht door ze op de uitreiking een podium te geven, maar ook daarvoor op gohva.nl en via de communicatiekanalen van GO HvA en de HvA zelf. 2 studentenprojecten gaan er dan met prijzen vandoor (een juryprijs en een publieksprijs). Naast eeuwig opscheprecht en een mooie circulaire bokaal, krijgen ze 750 euro aan (duurzame) prijzen. Zoals budget op uit te geven aan de School of Life. Veel van deze projecten worden, door de aandacht, verder opgepakt. Zo is de 2e winnaar van de juryprijs: Unirecyle, opgepakt door Facility Services om met de studenten (betaalt) te verwezenlijken.

Hier is de uitleg in een filmpje:
https://www.youtube.com/watch?v=0WgC4bqgoc4 en hier de aankondiging van de 4e editie. Meer informatie over de volgende (5e) editie kan je hier vinden. En hier zie je welke informatie we vragen zodat we een zo goed mogelijk podium bieden.

25. Sustainable Student Guide

Rijksuniversiteit Groningen

De Green Office van de RUG is in 2021 gestart met de ontwikkeling van een Sustainable Student Guide voor (internationale) studenten. De gids bundelt niet alleen praktische informatie over duurzaam studeren en wonen in Groningen en hoe studenten kunnen aanhaken bij alle duurzame initiatieven binnen de Universiteit, maar laat ook zien waarom de RUG duurzaamheid belangrijk vindt en wat de RUG doet om een zo groen mogelijke Universiteit te zijn. De gids geeft een visueel en beknopt overzicht en linkt door naar uitgebreidere informatie op andere locaties, bijvoorbeeld naar de website van de gemeente, waar studenten alles kunnen vinden over hoe afval scheiden is geregeld in de stad Groningen. Het doel van de gids is om studenten direct aan het begin van hun studie betrekken bij een duurzame Universiteit en te voorzien van inspirerende en handige informatie in één overzicht. De Gids is door de Green Office ontwikkeld, in samenwerking met Green Office Ambassadors (student vrijwilligers).

26. Sustainable Campus Challenge

Hogeschool Utrecht

Hoe zorg je ervoor dat het gebied leefbaar blijft? Dat er een groene en gezonde omgeving is waar mensen elkaar ontmoeten, leren, werken, maar ook bewegen en ontspannen? En hoe creëer je een duurzame campus? Dit waren onderzoeksvragen tijdens de Sustainable Campus Challenge voor studenten. In teams gingen zij op zoek naar een duurzame lockdown-oplossing. Ondertussen leren ze werken met de methodiek van co-design in een interprofessioneel team. Aan het einde presenteerden ze hun ideeën aan medestudenten en experts van betrokken organisaties. De organisaties gingen met de beste oplossingen

in de praktijk aan de slag. In deze challenge worden studenten uitgedaagd om zich te verdiepen, te netwerken en een actieve bijdrage te leveren aan het verduurzamen van het USP. Dit doen zij samen met andere studenten van Universiteit Utrecht, ROC Midden Nederland en Hogeschool Utrecht.

Links:
Voorafgaand aan de challenge: https://trajectum.hu.nl/of-een-onderwijs-challenge-de-wereld-kan-veranderen-stomme-vraag/ Tijdens de challenge: https://trajectum.hu.nl/deze-week-is-de-sustainable-campus-challenge/ https://utrechtchallengealliantie.nl/sustainable-campus-challenge/ https://www.utrechtsciencepark.nl/nl/over-het-park/agenda/5-8-oktober-sustainable-campus-challenge

27. SustainableTheHague.nl

Leiden Universiteit

Studenten van Universiteit Leiden hebben op SustainableTheHague.nl 150 duurzame initiatieven gedeeld om op een lokaal niveau je steentje te kunnen bijdragen. De website geeft op een overzichtelijke en interactieve manier weer waar je duurzaam kunt winkelen, een biologisch en duurzame restaurant kunt vinden en welke lokale duurzame initiatieven bij jou in de buurt zijn. Op deze manier geven de studenten lokale mogelijkheden om aan de mondiale vraagstukken te werken. Met dit project wordt een duurzame levensstijl en verantwoorde consumptie gepromoot en krijgen mensen de kans iets te doen aan de hedendaagse problemen.

https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2021/05/sustainable-the-hague-duurzame-initiatieven-bij-jou-om-de-hoek-in-kaart-gebracht

28. Kijken naar B Corp door de ogen van de volgende generatie

Saxion Hogescholen

Doel van het B Corp project is om een dialoog tot stand te brengen tussen deelnemende ondernemers onderling en studenten waarbij alle partijen van elkaar leren. B Corp Twente is een “leer-werk-doe-traject’ waarin Saxion studenten van de minor “Conscious Business” bijdragen aan de leergemeenschap. Alle deelnemende bedrijven worden ondersteund door een groepje studenten die werken aan scenario’s om B Corp certificering voor de deelnemers dichter bij te brengen.

De eerste aanzetten om middels B Corp de ‘consciousness’ (betekenis) van lokale bedrijven te meten en vervolgens te vergroten, hebben minor-verantwoordelijken Peter de Heus en Marc Lankamp al in 2018 ingezet. Beiden geven aan dat het hun persoonlijke missie is om de studenten te laten zien en ervaren hoe zij via business een bijdrage kunnen leveren aan een regeneratieve en inclusieve wereld.

Het is onze overtuiging en ervaring dat de toekomstige generatie meestal de voorkeur geeft aan het werken binnen organisaties die betekenisvol handelen en die maatschappelijk betrokken en relevant zijn. Uit onderzoek blijkt dat dat dit meer en meer een keuzecriterium wordt bij de keuze voor een werkgever.
Hieronder enkele indrukken van de minorstudenten hoe zij het B Corp project hebben ervaren.

“It takes into account every part of the business”

I did not know anything about B Corp. But since then I have learned a lot about B Corp, and I believe it is a truly excellent community. The way B Corp takes every part of the business into account, instead of only one part, before you can get the certification, is something that I really loved.

What I especially like is that B Corp considers the community surrounding the company. This is often something that is forgotten. I think that B Corp is a great tool that every business should use to show that they are conscious and to see in which areas they can actually improve.

Hein Droste (21) Student “International Business and Management Studies”

“It is important that all companies start to think and act more consciously”

During the Minor Conscious Business, we were introduced to the B-Corp certificate for the first time. What we primarily learned is that it measures the sustainability of every important aspect of a business. Furthermore, we learned that in order to be certified, a business needs to implement serious measures regarding sustainability since the certificate proves that a business acts in the best interest of all stakeholders.

In our opinion, to have a positive impact on the future is important and it is time that all companies start to think and act more consciously. The B-Corp Certificate works as a great reference and incentive to make businesses rethink and measure their consciousness. Measuring impact is important since it gives the company a clear overview of the areas in which it still needs to improve its conscious behavior. Our key-takeaway from this project is that being sustainable is a state of constant improvement.

Vivian Cavar (21) & Alina Stelte (22), Students “International Business and Management Studies”

“My experience with B Corp is one of hopefulness”

My experience with B Corp is one of hopefulness. I assumed that most businesses around my area were only trying to survive and make profit. I had no idea that there was a whole community of companies that strive for more than just profits, and they are in my local area!

B Corp has taught me that people and companies are willing to do the right thing, and with a community of like-minded people, doing the right thing is easier than ever! The fact that there are local companies in my area that are associated with B Corp, means that I can potentially find work at a company that has the same values as I have.

Bas Schäperclaus (21), Student “Bedrijfskunde MER”

“Bij B Corp gaat het erom welke positieve impact je als bedrijf daadwerkelijk realiseert”

Mijn keuze is op deze minor gevallen vanwege de diversiteit en vrijheid die je hebt in de minor. Voor mij een geheel nieuwe ervaring. Normaliter was ik gewend om volgens de boekjes te werken, nu moet je het zelf indelen en ben je zelf verantwoordelijk. Tijdens de minor kregen we als opdracht een bedrijf te helpen B Corp te worden, het Conscious Business project.

Voor mij draait B-corps om de verbinding tussen de profit en purpose van een bedrijf. Bij de B Corp certificering gaat het niet zozeer om de intentie dat je in de toekomst iets anders wilt doen. Bij B Corp gaat het erom welke positieve impact je als bedrijf daadwerkelijk realiseert. Dit heeft ook mijzelf voor mijn eigen toekomst een positieve bijdrage opgeleverd.

Megan Beerents (24 jaar), Student Fashion & Textile Technologies

“Mijn keuze om bij een bedrijf te willen werken, is door B-Corp doorslaggevend veranderd”
Op persoonlijk vlak trekt B-Corp mij erg aan, aangezien alle 5 de elementen een belangrijke rol spelen om jezelf/als bedrijf te verbeteren en bij te dragen aan de wereld. Nu ik meer over B Corp te weten ben gekomen, ben ik mij bewuster geworden van de facetten waar je rekening kan kunt houden en waar je als bedrijf ook echt het verschil kunt maken.
Op professioneel vlak is B Corp een goed hulpmiddel en geeft het een goed inzicht waar een bedrijf zich in kan verbeteren. Daarnaast zal ik dit zelf meenemen in mijn professionele leven en werk. Mijn keuze om bij een bedrijf te willen werken is door B-Corp doorslaggevend veranderd.

Al met al heb ik veel geleerd en ben ik blij dat het bedrijf waarvoor wij het project doen (VersnellingNL) openstaat voor onze input en zijn wij vrij zijn om B-Corp te connecten met het bedrijf.
Anne Uelderink – Student “Fashion and Textile Technology”

“We were able to create a realistic strategy”
During the B Corp project I liked the practical experience to gain a deep insight into a business and the creative solutions that we came up with in the end the most. We were able to create a realistic strategy that can be used by the company for further sustainable improvement. A real change might be a result out of that. It is an amazing feeling to know that we were able to contribute to that.
Melissa Kalmer (23), Student “International Business and Management Studies”

“Before starting this program, I was more attracted to the “old style” of doing business”
The B-Corp had a huge influence on me and my mindset. Before starting this program, I was more attracted to the “old style” of doing business. By “old style” I mean caring only about capital growth, neglecting other important parts such as environmental- and societal impact. This minor, with the help of B Corp, allowed me to see what is wrong with this world and what should be changed. Now I have a strong understanding of what and how processes should be managed in order to make things turn out in the right way. Now I can define what the differences are between bad and good companies.
Arsenii Belyakov (20)- Student “Computer Science”

“Therefore, it is not an “I” it is a “WE”
It was the first time I heard about B-corp. It is good to know that there is more than 1 capital in the B-corp framework and therefore it is not an “I” it is a “WE”. I have a background in Electric and Electronic Engineering and I will mainly work on the “community” and “environment” impact of a company. I believe it is important that businesses measure
consciousness. This is to produce an environment where there are shared values between the company and the employees.
Jonathan Howard (22), Student” Electrical and Electronics Engineering”

“Ik vind het heel belangrijk dat bedrijven zich meer bewust zijn en het bewustzijn meten”
In het B Corp project heb ik samen met 3 andere studenten een consultatie verslag uitgewerkt voor het bedrijf SKO, wat zichzelf verder wilt ontwikkelen in het behalen van bepaalde doelen binnen B Corp. In BCorp staan 5 elementen centraal waar je op business gebied een bedrijf verder milieubewust maar ook

duurzaam kan ontwikkelen. Persoonlijk heb ik veel geleerd van het element community waar er veel nagedacht wordt over externe en interne middelen zoals bijvoorbeeld, een gelijke verdeling onder genders in hogere posities, maar ook het terug geven aan de community en het sponseren van non-profit organisaties.

De sustainable development goal nummer 16 heeft vooral mijn interesse. Ik vind het heel belangrijk dat bedrijven zich meer bewust zijn van het meten van het "bewustzijn" van het gehele bedrijf en dat kan met de 5 B Corp elementen. Zij zullen meer aandacht geven aan het bereiken van duurzame doelen omdat ze missende punten in deze elementen in kaart brengen. Daarnaast is het ook goed voor externe partijen, zoals studenten, om te leren hoe een bedrijf meer duurzame acties onderneemt zodat diegene in een latere positie dit ook persoonlijk kan toepassen

Melanie Winnubst (22), Student "International Business Studies"

"This concept makes it clear where improvements could take place"

When I started the conscious business project, I didn't know what to expect. The project was mainly around the concept of B Corp. I was not familiar with this, but I find it interesting. The report made it clear what to write down as B-Corp concept and how to learn from this. I really like to work with B Corp and this concept makes it clear where improvements could take place and what to adjust to be more sustainable.

Marit (19), Student "International Business Studies"

Externe artikelen op internet en in de gedrukte pers:

https://blocaloost.nl

https://twente.com/global-goals/8-decent-work-and-economic-growth/bcorp-twente- transformeren-van-businessmodellen

https://twente.com/global-goals/8-decent-work-and-economic-growth/fietsend-door- nederland-voor-de-lancering-van-het-eerste-b-corp-werkboek

https://twente.com/global-goals/8-decent-work-and-economic-growth/nieuwe-wegen- ontdekken-dat-vraagt-om-vernieuwers

https://twente.com/global-goals/8-decent-work-and-economic-growth/bcorptwente-de- kunst-van-het-beginnen

https://twente.com/global-goals/8-decent-work-and-economic-growth/bcorp-twente-wij- willen-impact-maken-op-de-maatschappij

https://twente.com/global-goals/8-decent-work-and-economic-growth/denken-in- generaties-en-niet-in-kwartalen

https://twente.com/global-goals/8-decent-work-and-economic-growth/samen- meervoudige-waarde-creeren

https://www.duurzaam-ondernemen.nl/b-corp-twente-krijgt-vervolg-bedrijven-samen-op- weg-naar-b-corp-certificering/

https://www.change.inc/future-leadership/bcorp-gaat-lokaal-meer-maatschappelijke- impact-voor-twentse-bedrijven-34983

https://www.carellurvink.nl/submenu/actueel/carel-de-podcast/podcast-betekenisvol- ondernemen-meer-maatschappelijke-impact-maken

https://www.kiemt.nl/nieuws/duurzaam-ondernemen-saxion-studenten-bieden-hulp-aan- bedrijven-in-oost-nederland/

Energie, Water & Vastgoed

29. Klimaatopgave The University of Twente's Energy data platform

Universiteit Twente

"This portal provides all data related to energy consumption at the university. By opening up this data to the public, we are stimulating students and researchers to have a look and gather insights, which might help us in saving energy and making the campus greener."

This message greets anyone visiting the UT's energy data platform (https://energydata.utwente.nl/). On it, all of the Universities energy data can be readily accessed, scaled, graphically presented and exported. It features different data resolutions, time periods and allows free customization of different campus buildings and energy types into both pre-made graphics or as raw data.

The Energy Data platform has been built with full transparency in mind and therefore opens all energy-related data up to the public, creating awareness among students, staff, and researchers. Where data used to be requested from campus facility management it is now readily available for research, student projects or to measure the impact of energy policy changes across the university. In education, the data can used to illustrate developments and serve as real-live impressions of complex energy systems.

So far, the platform features automatic correction of erroneous data, which centralizes operational data for the campus facility management. Other features, such as predefined views to compare energy consumption trends before and after taking sustainable measures are under development and further increase the applicability for education, research and management (https://www.utwente.nl/en/sustainability/sustainability-on-campus/resources/open-data/).

The system was implemented by the UTwente-based start-up Realised, which was founded by three students who were motivated to combine their knowledge and skill of UX and web design, IT-driven innovation, and the relevance of data. The university, as the start-up's first large-scale application of the platform enables them to develop a scalable service to drive transparency through which various organizations can be equipped to meet the challenges of a changing energy landscape and become more sustainable (https://www.realised.nl/).

Already the data from the platform is used in various ways by students with different backgrounds, e.g., in a bachelor thesis on how the personalization and intuitive display of the data can further increase impact and awareness. Using some reasonable assumptions, the thesis can both present average ta consumption for different buildings and represent it by referencing everyday activities like boiling water or charging phones (https://www.utwente.nl/en/sustainability/sustainability-news/2020/9/768914/how-can-people-become-more-aware-of-the-energy-consumption-at-the-university-of-twente#personalizing-data, http://essay.utwente.nl/82080/).

Many more applications can be imagined, which makes the energy data platform adynamic tool and invaluable research to the University of Twente, its community, and in the future other organizations as well.

30. Onderzoeksatelier Urban Cool Islands: Van stoeptegel tot Klimaatopgave

Hogeschool Rotterdam

De energietransitie laten landen in stadswijken: dat is een grote uitdaging. Er is onvoldoende kennis over technische oplossingen, geen inzicht in het klimaatbewustzijn van bewoners, en sprake van klimaatarmoede en klimaatongelijkheid. Daarmee raakt de klimaatopgave zowel het technische, sociale als het economische domein. Het Expertisecentrum Maatschappelijke Innovatie (EM) verbindt de drie domeinen in het Onderzoeksatelier Urban Cool Islands. Urban Cool Islands zijn koele plekken in de stad die voor iedereen bereikbaar zijn. Deze plekken bieden een duurzame oplossing tegen hittestress in de stad en voor verbetering van het stadsklimaat.

Onderzoeksatelier Urban Cool Islands is sinds 2020 een contextrijke leeromgeving middenin Rotterdam-Zuid. Het onderzoek gaat uit van vier werkprincipes: nabijheid, wederkerigheid, gelijkwaardigheid en continuïteit. Door professionals en bewoners te betrekken gedurende opeenvolgende projecten, raakt de omgeving vertrouwd met de studenten en met het opdoen van nieuwe kennis. Studenten laten bijvoorbeeld zien hoe warm een stoeptegel wordt in de zon en leren van de bewoners hoe vergroening op verschillende manieren kan worden ervaren.

Per onderzoeksthema volgen meerdere projecten elkaar op en geven studenten het stokje aan elkaar door, waardoor estafette-leren ontstaat. Gelijktijdig analyseren docent-onderzoekers welke methoden en expertise zich ontwikkelen en welke terugkoppeling van belang is naar het onderwijs.

Daarmee groeit de kennis bij de studenten, het onderwijs en bij praktijkpartners en bewoners:

- *“Nu mijn opdracht zich echt in de wijk afspeelt, ga ik van presteren naar leren. Ik heb meer creatieve plannen en merk waarom mijn kennis belangrijk is.” (Student Watermanagement)*
- *“Dankzij de inbreng van de hogeschool hebben wij nu infiltratiekratten onder de gerenoveerde speeltuin en zonnepanelen op het verenigingsgebouw. Onze ervaringen delen we met de kinderen en scholen.” (Bestuur Speeltuin Hillesluis)*
- *“De studenten geven soms klimaatadviezen die bij ons in de organisatie nog niet in de planning staan. Dat zorgt voor een spanningsveld, maar het daagt ons ook uit.” (Projectleider woningbouwcorporatie Woonstad)*

Een voorbeeld van contextrijk onderzoek middenin de wijk is de ontwikkeling en toepassing van de Klimaat Scorekaart methodiek voor het meten van klimaatadaptiviteit. Studenten ontwikkelen sinds 2021 in opeenvolgende projecten een nieuwe meetmethodiek voor klimaatadaptiviteit. Deze Klimaat Scorekaart is de eerste methode die op systematische wijze het microklimaat kan meten per straat. De scorekaart wordt bovendien bruikbaar gemaakt voor bewoners. Deze methodiek geeft zowel beleidsmakers als bewoners nieuwe inzichten in de grote variatie van klimaatadaptiviteit per straat. De scorekaart laat ook zien welke ingrepen nodig zijn om het microklimaat te veranderen.

Een opvallend resultaat van de metingen is de zichtbaarheid van klimaatongelijkheid tussen verschillende wijken in de stad. Deze verschillen zijn weergegeven in microklimaatkaarten. Bewoners in gebieden met verdichting en verharding van het grondoppervlak hebben vaker te maken met ‘hittestress’,

wat invloed kan hebben op de gezondheid van mensen, leefbaarheid van buurten en arbeidsproductiviteit.
De microklimaatkaarten van de wijken maken de ongelijkheid zichtbaar, niet alleen in scores maar ook in zogenoemde 'ecosysteemdiensten' die in meer of mindere mate aanwezig zijn. Voorbeelden van ecosysteemdiensten zijn het zuiveren van lucht, opslag van CO2, mate van lawaai, vasthouden van water, zuiveren van lucht en opslag van CO2, verkoeling, schaduw en recreatie.

De studenten en onderzoekers laten deze inzichten zien in de tentoonstelling 'Klimaatongelijkheid in beeld – een nieuwe Scorekaart methodiek' in Het Nieuwe Instituut, in het kader van de Rotterdam Architectuur Maand (1-30 juni 2022). Net als het onderzoek onder het thema 'Meten van klimaatadaptiviteit', lopen longitudinale onderzoekstrajecten op de thema's 'Creating Resilient Cities' en 'Maak Rotterdam Zuid Cool' (zie projectoverzicht). Gelijktijdig analyseren docent-onderzoekers welke methoden en expertise zich ontwikkelen en welke terugkoppeling van belang is naar het onderwijs.
Projectoverzicht Onderzoeksatelier Urban Cool Islands

	Meten van klimaatadaptiviteit *(smw in Europees programma Impetus*)*	Creating Resilient Cities *(International minor, ism Resilient Cities Network**)*	Maak Rotterdam Zuid Cool
2020	Klimaatbewustzijn bij jongeren: Escaperoom 'Beat the Heat'	Translating social resilience into practice: Heat stress and livability in communal garden in Rotterdam South	Ontwerpend onderzoek naar een inclusief klimaat adaptieve speeltuin (realisatie juni 2022)
2021	Ontwikkeling van scorekaart voor de klimaatadaptiviteit van straten en straatdelen	Resilience evaluation and redesign of squares in Rotterdam South and North, according to Resilience Theory concepts	Haalbaarheidsstudies zonnepanelen op verenigingsgebouw speeltuin. Uitvoering marketing plan (smw HBO en MBO)
2022	Toegankelijk maken voor bewoners van Klimaat Scorekaart. Ontwikkeling van scorekaart voor pleinen. Tentoonstelling Klimaatongelijkheid in Beeld, 1-30 juni	Redesign of a resilient climate-proof Polderplein in Rotterdam South which is attractive for a multitude of users and connects green spaces in the area	Ontwikkeling klimaatevent met & voor groepen buurtvaders buurtmoeders Onderzoek 'tijdelijke duurzaamheid' naar korte-termijn van een woningbouwcorporatie

* Europees onderzoeksprogramma Impetus https://impetus.aau.at
** Resilient Cities Network https://resilientcitiesnetwork.org

31. Duurzame Nieuwbouw

Aeres Hogeschool

Een schoolgebouw als living lab voor biodiversiteit, ecologie, duurzaamheid en voedsel & gezond leven in de stad. Dit typeert de circulaire nieuwbouw van Aeres Hogeschool Almere. Het innovatieve schoolgebouw met de bijnaam 'groene long' laat binnen én buiten de innovatieve waarde van groen zien. Zo heeft de school een casco van circulair beton en een web-based irrigatie- en waterretentiesysteem. Daarnaast veel tweedehands en refurbished meubilair. En wist je dat het hout op de vloer van de daktuin uit oude scheepsvloeren komt? Nog een leuk weetje: de hogeschool telt meer dan 15.000 planten!
In februari wint de hogeschool de Circulair Awards 2022 (https://www.aereshogeschool.nl/nieuws/2022/nieuwbouw-aeres-hogeschool-almere-wint-circular-awards-2022)

Waarom dit project?
Met dit circulaire schoolgebouw maakt Aeres een duidelijk statement voor groen. De doelstellingen van onderwijs en onderzoek sluiten naadloos aan op de fysieke omgeving. Met een opleidingsportfolio dat focust op thema's als biodiversiteit, ecologie, voedsel & gezond leven en de duurzame stad, leidt Aeres Hogeschool de groene veranderaars van de toekomst op.

Meer informatie over het gebouw:
https://www.aereshogeschool.nl/nieuwbouw-almere
https://www.youtube.com/watch?v=MnjxTWmSKOc&t=12s

32. Duurzame Nieuwbouw

Hogeschool Inholland

In Amsterdam verrijst een nieuw Inholland gebouw van zo'n 30.000 m2. Het komt op een prachtige plek met in de toekomst een fietsbrugverbinding naar de centrumkant en biedt onderdak aan opleidingen in de domeinen Gezondheid, Sport & Welzijn, Techniek, Ontwerpen & Informatica, Creative Business, Agri, Food & Life Sciences en Business, Finance & Law. Ook de life science opleidingen van ROC Amsterdam krijgen een plek in het gebouw. Daarmee vormt het de Amsterdam School of Life Sciences.
Op alle terreinen is nagedacht over duurzaamheid. Zo wordt het Bijna Energie Neutraal (BENG) volgens de meest actuele normen. Onderdeel daarvan is een gevelbekleding met geïntegreerde pv-cellen. Het gebouw krijgt een WKO, als back-up een aansluiting op de stadsverwarming en het gaat een grote hoeveelheid sensoren bevatten die onder meer het CO2-gehalte meten, de ventilatie aansturen, de daglichttoetreding regelen en de bezetting van ruimten registreren. Een unieke innovatie is tot slot een ondergronds systeem voor afvalverzameling- en verwerking.

Voor buurtbewoners is het fijn als ze vanuit hun woontorens kunnen uitkijken op een groen gebouw dat niet al te groot oogt. Het gebouw lijkt veel kleiner dan het is, door sprongetjes en huppeltjes in muren en daken, waarmee je vermijdt dat het één groot blok wordt. Daarnaast krijgt het een groen dak met waterbuffering, terwijl om het gebouw nagenoeg energieneutraal te krijgen een systeem bedacht is om de zonnepanelen niet op het dak, maar in de gevel op te nemen. Kortom een duurzaam gebouw waar we energie opwekken, zon weren en daglicht en buitenventilatie binnenhalen. Dankzij het groene dak is nog veel zichtbaarder dat het een energievriendelijk, zuinig gebouw is.

Visie van studenten Communicatie

Tijdens het ontwerpproces kregen studenten Communicatie de opdracht om hun visie op het onderwijs en onderzoek van de toekomst uit te werken, en daarbij te laten zien hoe dat in de nieuwbouw van Inholland gestalte zou kunnen krijgen. Job was onder de indruk van de resultaten: “Een van de teams had een app bedacht met behulp waarvan de hele Sluisbuurt ruimtes kan boeken in het gebouw. Dus dan krijg je vanzelf de interactie met commerciële en culturele organisaties uit de buurt. Theaters belanden in collegezalen, commerciële bedrijven doen daar een pitch of lopen naar binnen om dezelfde lessen te volgen als studenten en startups vinden er hun eerste kantoorruimte. Zo blijft kennisdeling niet beperkt tot docenten en studenten.”

ZeeBURGERvoedselbos

Tevens heeft de Amsterdamse gemeenteraad het plan van onze lector Patrick Huntjens voor een voedselbos als onderdeel van de Sluisbuurt waarin de nieuwbouw komt te liggen, goedgekeurd: GroenLinks-gemeenteraadslid Jenneke van Pijpen diende hiertoe in december een initiatiefvoorstel in, dat door de Amsterdamse gemeenteraad werd aangenomen. Dit betekent dat het plan wordt meegenomen in de bestemmingsplanprocedure en dat realisatie heel dichtbij is. Een voedselbos bestaat uit vooral eetbare planten, struiken en bomen, functioneert zelfvoorzienend en circulair, en kent een grote biodiversiteit.

Hoogleraar en lector Patrick Huntjens van Universiteit Maastricht en Hogeschool InHolland heeft het plan voor het ZeeBURGERvoedselbos ontwikkeld en begeleidt studenten die het verder uitwerken. “InHolland krijgt een nieuw schoolgebouw in de Sluisbuurt. Studenten werken mee om er de meest duurzame buurt van Nederland van te maken. Een voedselbos past daar mooi bij.”

De studenten van InHolland hebben onderzocht wat buurtbewoners willen op de Oostpunt: basisscholen willen er schooltuintjes, buurtbewoners willen graag een park om in te wandelen. Huntjens: “Met een voedselbos kun je die wensen combineren, eventueel aangevuld met horeca waar de producten uit het voedselbos op het menu staan. Het biedt de mogelijkheid tot een stukje lokale voedselvoorziening. Een voedselbos is de meest ideale vorm van kringlooplandbouw. Bovendien brengt de sociale cohesie als je medebewoners eigenaar maakt.”

33. Wellbuilding certificate

Universiteit Maastricht

https://www.maastrichtuniversity.nl/nl/nieuws/gezondste-universiteitsgebouw-staat-maastricht

De Universiteit Maastricht voldoet met de locatie Tapijn, ook bekend als de voormalige militaire kazerne, aan de WELL Building Standard. Het is de eerste keer dat een Europees universiteitsgebouw deze norm heeft behaald.

Om een gezonde, prettige werkomgeving te creëren, paste de Universiteit Maastricht, met steun van de Faculty of Health, Medicine and Life Sciences (FHML), bij de herontwikkeling van de Tapijnkazerne de WELL Building Standard toe.

De certificeringsnorm is het resultaat van tien jaar medisch onderzoek en telt circa 100 vereisten in negen categorieën: Lucht, Water, Voeding, Licht, Licht, Beweging, Comfort, Materialen, Mentale

gezondheid en Gemeenschap. Een Well-gecertificeerd project draagt aantoonbaar bij aan de gezondheid, productiviteit en geluk van de gebruikers van een gebouw.

34. Circulaire gevelrenovatie

Hogeschool Windesheim

Gebouwen B+C van de Hogeschool Windesheim in Zwolle krijgen een vernieuwde gevel, waarin de installatietechniek geïntegreerd wordt. Betrokken bij de realisatie is Duurzaam Gebouwd-partner LIAG, die als uitdaging had om klimaatbeheersing en comfort samen te brengen met toekomstbestendige vormgeving.
https://www.liag.nl/assets/img/projects/1809-hogeschool-windesheim-zwolle/200818-pub-dig-magazine-duurzaam-gebouwd.pdf

35. Green Room, Atlas Building

Technische Universiteit Eindhoven

In 2019 our new, super sustainable, Atlas Building was opened, the main building of the TU/e campus where the Service Departments, the Board and some faculties are seated. On the ground floor in the main hall of this building, a room was dedicated to the GO Green Office (GGO)

Instead of making this the standard meeting room of the GGO, the GGO decided that this room, in this really prominent location in the main building of our university, needed to be *the* sustainability hub, later called the Green Room, of the TU/e.

The purpose of the Green Room is twofold:

1. For the short term it was necessary to have a physical space for the Green Room to represent the TU/e when it comes to sustainability, innovation and technology.

2. Sustainability is one of the major challenges for the future, as described in the Strategy 2030, and a lot of students, researchers and employees of the TU/e are working hard to make the world a more sustainable place in the future. The Green Room is a physical and online place to connect the sustainability community so they can interact, connect and learn from each other. The Sustainability Hub will have a key role in connecting the sustainability community at the TU/e, as it will be used as a meeting place and as a place where you can exhibit what you work on.

What we created at the opening in 2021 is exactly what we envisioned, a place that connects research, education and the services on sustainability matters, a place where people meet and connect, where brainstorms are being held and a place that inspires and where people can freely wander in if it's not in use.

We've had two different professionally organized exhibitions: The first exhibition was on the SDG's and how the TU/e helps to achieve those goals. The second exhibition was a collaboration with EIRES (research), GO Green Office and ELC, on how the TU/e helps to enable the transition from natural gas.

We organized Movie Nights, we use it as our meeting room, etc. Thanks to this room, several people met and teamed up and organized other events like the (digital, thanks to corona) meetup with Milieudefensie, the COP26 Event (also online thanks to corona).

36. Waternet en de HU

Hogeschool Utrecht

Water uit de kraan is behoorlijk duurzaam. Je hebt er geen plastic petflessen en vrachtvervoer voor nodig. Maar het ontkalkingsproces is niet duurzaam. Daarin bracht Waternet verandering met hulp van onze studenten, docenten en onderzoekers en onze faciliteiten. Door deze verduurzaming werden zijn volledig circulair en het leverde een financiële besparing.

Nederlands kraanwater wordt door waterleveranciers ontkalkt, om leidingen en huishoudelijke apparaten te beschermen. Dat gebeurde eerst met speciaal granaatzand uit Australië. Maar het is natuurlijk zonde om zand van de andere kant van de wereld te laten komen, hier te vervuilen met kalk en het vervolgens bij het afval te gooien. Er ontstond een samenwerking tussen Waternet en het chemisch technologisch laboratorium van Hogeschool Utrecht. Samen maakten ze een opstelling die hetzelfde werkt als het ontkalkproces van Waternet. In alle installaties van Waternet, en ook steeds meer drinkwaterbedrijven in Nederland, wordt nu kalk gebruikt uit het water zelf om te ontharden. Hiermee kun je heel veel CO2 (klimaatvoetafdruk verlagen) besparen. Tegelijkertijd is het ook een goedkopere oplossing dan zand halen uit Australië.

Deze samenwerking komt tot stand in de driehoek: onderwijs, onderzoek en werkveld. Studenten werken aan een concreet en actueel probleem en komen samen met docent-onderzoekers en mensen uit het bedrijfsleven tot een oplossing die ook echt in de praktijk tot resultaat heeft geleid. Studenten hebben zich iedere keer verdiept in het werk van hun voorgangers en daar nieuwe ideeën aan toegevoegd. Dit deden ze zowel bij Waternet als bij de HU. Praktisch werk op de HU werd verder uitgewerkt in de praktijk bij Waternet.

Het is belangrijk om studenten niet alleen theoretisch te toetsen maar ook op werkende praktische oplossingen, oftewel hands-on praktijkervaring. Duurzaamheid gaat niet over goede bedoelingen maar ook om het concreet boeken van resultaten en dit is een mooi voorbeeld daarvan. Door deze ervaring kunnen de studenten in hun toekomstige baan beter met innovatievraagstukken uit de voeten. En innovatieve professionals zijn hard nodig.

Links:
https://www.hu.nl/hustories/waternet
https://www.huontwikkelt.nl/hu-story-duurzaam-water-ontkalken/
https://husite.nl/duurzaam/duurzameprojecten/6-schoon-water-en-goede-sanitaire-voorzieningen/#ontkalkproces-waternet-

37. Duurzame onderwijslocatie Laan op Zuid

Hogeschool Rotterdam

In samenwerking met gemeente Rotterdam en stichting BOOR ontwikkelt Hogeschool Rotterdam een nieuwe onderwijslocatie waar hoger en voortgezet onderwijs een plek krijgen: https://www.hogeschoolrotterdam.nl/hogeschool/nieuws/archief/samenwerking-tussen-voortgezet-en-hoger-onderwijs-op-zuid-officieel-bekrachtigd/. Voor dit gebouw hebben we een ambitiedocument voor duurzaamheid ontwikkeld, die helemaal is gestoeld op de visie die in het najaar van 2020 is vastgesteld. De drie focusgebieden Circulaire economie, Maatschappelijke veerkracht

en Klimaatverandering -met de bijbehorende SDG's- zijn ook de kapstok geweest om duurzaamheid te verwerken in het Programma van Eisen. Bij het opstellen van de ambities hebben we ook docenten en studenten gevraagd om mee te denken, wat in twee sessies daadwerkelijk is gebeurd.

We hebben onze eigen ambities vervolgens in goed overleg met de andere twee partners kunnen omvormen tot een gezamenlijke ambitie. Hierbij hebben we kunnen bereiken dat zowel de gemeente als BOOR verder zijn gegaan dan hun bestaande ambities. Door ons hebben zij de lat ook flink hoger gelegd! Het doel is om een integraal duurzaam gebouw te realiseren, waar we het maximale resultaat kunnen behalen binnen de randvoorwaarden (zoals fysieke ruimte en beschikbaar budget).

https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/34/9%20Ambitiedocument%20duurzaamheid%2020211101.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/34/Duurzaamheid%20in%20TPvE%20Laan%20op%20Zuid.pdf

38. TinyLab

Saxion Hogeschool

Inleiding project: Het Smart TinyLab voor systeemintegratie in de bouw is een lab waar bouwpartners en bouw gerelateerde bedrijven hun producten in de praktijk kunnen ontwikkelen, testen, valideren en demonstreren. Dit lab staat in de directe omgeving van Saxion in Enschede en is in het voorjaar van 2021 in gebruik genomen. Verbinding met onderwijs: Kennis verkregen uit het Tiny Lab wordt niet alleen door de samenwerking in de regio gebruikt maar komt ook vrijwel direct terug in de opleiding Bouwkunde. Daarnaast werken studenten in zowel opdrachten vanuit de opleiding, het Smart Solutions Semester, diverse minoren als vanuit afstuderen in en met het Tiny Lab.
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/46/Tiny%20Lab.pdf

39. De VU Campus: een groene oase in het kenniskwartier

Vrije Universiteit Amsterdam

Opwarming en waterbalans in steden is één van de grotere uitdagingen. Door de campus te vergroenen spelen we in op de binnenstedelijke opwarming en creëren we een lokaal een aangenaam microklimaat.

De Campus

De VU Campus is in 2025 één van de grootste groene ruimtes in Zuidas en de herinrichting van de campus en de daken is nu enkele jaren in uitvoering.
Door minder stenen en meer groen is het een aangename plek om te verblijven. Het nieuwe groen, in de vorm van verschillende bomen, vaste planten en gras, is niet alleen goed voor de gezondheid, maar ook voor de biodiversiteit, het verlagen van de hittestress en de wateropgave. De verschillende groene daken op de campus spelen daar ook op in. Het groene dak op het Nieuwe Universiteitsgebouw staat zomers volop in bloei en trekt veel insecten en vogels aan. Met goede waterbeheerssystemen spelen we in op het huidige klimaat van hogere temperaturen en droogte en korte perioden met hevige neerslag. Bij droogte houdt het water vast en bij natte perioden voert het het teveel aan water af. Delen van de herinrichting zijn inmiddels uitgevoerd, zie bijgaande impressie.

Groen/blauwe daken HG, NU en SWT
Op de gebouwen HG (Hoofdgebouw), NU (Nieuw Universiteitsgebouw) liggen blauw/groene daken. Het in aanbouw zijnde SWT (schoolwerktuinen) krijgt een groen dak. Daarnaast heeft het HG ook een veel gebruikte daktuin. Groen/blauw betekent dat de daken ook waterretentie hebben. Het bijzondere van het groene dak van NU is de beplanting: hier is gekozen voor insectvriendelijk ipv de standaard sedum begroeiing.
Zie: https://vu.nl/nl/nieuws/2021/bloemen-en-beestjes-op-het-nieuwe-universiteitsgebouw

Groen/blauw dak HG als living lab
Op het dak van HG vindt ook duurzaam onderzoek plaats. Er zijn lokale grassen en kruiden ingezaaid, vijvers gemaakt voor vogels en een wilde bijenkolonie heeft er een huis gevonden. Wetenschappers en studenten gebruiken het polderdak ook voor onderwijs en onderzoek. Denk aan onderzoek naar verandering in luchttemperatuur, luchtvochtigheid, waterbalans en isolerende werking. Op deze manier draagt onderwijs en onderzoek bij aan het vergroten van de kennis over groene daken in Amsterdam.
Vanuit de ecologie opleiding wordt de ontwikkeling van planten bestudeerd en de dieren die op het dak te vinden zijn, en op welke wijze het dak als stapsteen functioneert in een groter ecosysteem. Studenten Environment and Resource Management onderzoeken de waardering van campusbezoekers van de ecosysteemdiensen die groene daken leveren.
Deze informatie vormt een waardevolle bijdrage aan kennisontwikkeling rondom deze daken. Bekijk de film over de onderzoeksdaktuin: https://youtu.be/6jyWMaEhcIE

Duurzaamheidsprijs Zuidas
Ook biodiversiteit is heel belangrijk voor een duurzame toekomst. De VU is zo trots op haar inzet hiervoor dat VU Campus biodiversiteit is ingezonden als duurzame bijdrage aan de Zuidas en daarom meedingt naar de Duurzaamheidsprijs Zuidas 2022: https://www.zuidasduurzaam.nl/magazine/zuidas-duurzaamheidsprijs-2020/water-groen/
Op 17 mei 2022 worden de prijzen uitgereikt tijdens een feestelijk bezoek aan Floriade.
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/3/artistimpression%20campus.pdf

Circulariteit & hergebruik

40. Praktijkonderzoek naar Circulaire Bedrijfsvoering

Haagse Hogeschool

Met het rijks brede programma 'Nederland Circulair in 2050' wil de Rijksoverheid een omslag maken naar een circulaire economie. Het Rijk heeft een voorbeeldfunctie naar bedrijven en consumenten en het is een van de doelen om zuinig om te springen met het gebruik van grondstoffen en zo min mogelijk restafval te genereren binnen de bedrijfsvoering. Een afdeling Facility Management, gericht op ondersteuning van het primaire proces, kan daaraan een belangrijke bijdrage leveren. Maar hoe doe je dat? Met het onderzoek 'Circulaire Bedrijfsvoering' is breed ingezet op de vraag 'met welk handelingsprotocol facilitaire professionals van de Rijksoverheid duurzaam gebruiksgedrag kunnen stimuleren, de afval- en

grondstofstromen verduurzamen en daarmee bijdragen aan een circulaire bedrijfsvoering?' Dit onderzoek is door docent-onderzoekers en studenten van De Haagse Hogeschool verricht samen met de projectpartners Dienst Justitiële Inrichtingen en FM Haaglanden (de concern dienstverlener voor de ministeries in Den Haag). Het onderzoek resulteert in i) inventarisatie en stimuleren van duurzaam gedrag bij eindgebruikers en facilitaire professionals, ii) het ontwikkelen en toepassen van een praktisch handelingsprotocol voor facilitaire professionals van de Rijksoverheid en iii) het dissemineren in praktijk, onderwijs en onderzoek.

Na 2 jaar onderzoek is (ondanks de beperkingen van coronacrisis waar het onderzoek bij aanvang op 1 april 2020 te maken mee kreeg) is niet alleen gewerkt aan nieuwe handelingsprotocollen voor de praktijk maar is ook het nodige aan succesvol nieuw onderwijs ontwikkeld en ook uitgevoerd. Een voorbeeld is het Living Lab 'Mission Zero-Waste' van de opleiding Facility Management. Dit Lab is niet alleen voor de duur van het onderzoek maar resulteert in een duurzaam lab voor de toekomst waar niet alleen de opleiding FM maar alle opleidingen binnen HHs mee aan de slag kunnen binnen het eigen onderwijs.

Binnen de opleiding Facility Management is het Living Lab 'Mission Zero-Waste' een proefomgeving dat hopelijk ook antwoord geeft hoe het gebouw van De Haagse Hogeschool (maar ook binnen DJI en FMH) kan bijdragen aan een duurzaam gebouw. Samen met de studenten worden de resultaten geanalyseerd. Vanuit HHs zijn diverse opleiding en lectoraten reeds aangesloten op de mogelijkheden van het Living Lab 'Mission Zero' (IDE, ICM, ET, Bouwkunde, Circular Business, Energy Transition).

41. Circulair Textiellab (Winnaar Best Practice Prijs)

Saxion Hogescholen

Inleiding project:

Het circulair textiel lab is mede opgericht met subsidiegelden van de Regio Deal Circulair Textiel Twente. In dit programma wordt gewerkt aan het verduurzamen en circulair maken van de textielketen met behulp van nieuwe technologieën waarbij gebruikt textiel wordt ingezameld, gesorteerd en via recycling verwerkt tot nieuwe textielproducten. Tevens worden nieuwe, circulaire verdienmodellen en methoden om het consumentengedrag bij (her)gebruik van textiel te beïnvloeden onderzocht. Uiteindelijk doel is om grondstoffen, toepassingen en innovaties in de Regio maar ook landelijk en internationaal te implementeren.

Saxion voert hierin onderzoek uit naar mogelijkheden voor een transparante waardeketen waarbij textiel in de afdankfase de grondstof voor nieuwe textielproducten is. Hiervoor wordt bij Saxion geïnvesteerd in een kenniscentrum en infrastructuur voor het verwerken op lab- en pilotschaal, en het recyclen en analyseren van ingezameld en gesorteerd textiel naar hoogwaardige vezels en garens.

Verbinding met onderwijs:

In het Circulair Textiel Lab werken elk jaar ~50 studenten aan onderzoeksopdrachten. Hiervan zijn ~20 studenten stagiaires of afstudeerders van de bacheloropleiding "Fashion & Textile Technology", de masteropleiding "Innovative Textile Development" en de HBO of mbo-opleidingen chemie. Daarnaast

voeren 3S groepen en projectgroepen van bovengenoemde opleidingen onderzoeksopdrachten in het lab uit.

Valorisatie en samenwerking in de regio:
De *Regiodeal Circulair Textiel Twente* is een gezamenlijk initiatief van Stichting TexPlus, Twente Milieu NV, Frankenhuis BV, SaXcell BV, Enschede Textielstad Innovatie BV, Regionaal Textielsorteercentrum Twente BV en Saxion.

Link met thema: Duurzame stad voor iedereen (indien van toepassing)
Een van de doelen van de Stichting TexPlus is om een "Circular Textile Hub Twente" te vormen, een fysieke locatie waar ketenpartijen, van ontwerpers tot recyclers, actief bijdragen aan het sluiten van de keten. De gemeente Enschede is hierin direct betrokken om een dergelijke locatie mede mogelijk te maken.

Beschrijving Project:
In het Circulair Textiel Lab wordt onderzoek voor verschillende projecten en samenwerkingen met bedrijven uitgevoerd. Onder andere wordt gekeken naar het optimaliseren van mechanische en chemische recycling technologieën voor textiel, in het bijzonder katoen en polyester (75% van de wereldmarkt) en hun mengsels, en naar de productie van prototypen met recyclede materialen. B.v. is onderstaand project in het lab uitgevoerd. https://www.saxion.nl/onderzoek/smart-industry/sustainable-functional-textiles/road-to-100

Road to 100
Om milieu impact te verminderen, is de mode-industrie in beweging van een lineaire keten naar een meer circulaire keten waarin textielafval wordt gebruikt als bron voor nieuwe producten. Dit geldt ook voor de denimindustrie. Mode- en jeansmerken creëren nu denim met gerecycled textiel. De onlangs ondertekende Denim Deal toont ook de focus van de Nederlandse overheid op de circulaire economie in de textielindustrie.

Het duurzame jeansmerk MUD Jeans heeft mechanisch gerecyclede vezels verwerkt in hun spijkerstoffen. De garens gemaakt van deze mechanisch gerecyclede vezels hebben vaak een lagere sterkte dan garens die alleen nieuwe vezels bevatten. Om voldoende kwaliteit te behouden, moeten de mechanisch gerecyclede vezels worden gemengd met nieuwe vezels. Om het percentage gerecyclede vezels te verhogen, kunnen mechanisch gerecyclede vezels worden gecombineerd met chemisch gerecyclede vezels. Een garen met deze mix van mechanische en chemisch gerecyclede vezels is echter nog niet eerder geproduceerd.

Projectdoel
MUD Jeans wil de denimindustrie naar een circulaire economie leiden en de eerste 100% gerecyclede denim produceren. Dit onderzoek dient als voorbeeld voor de denimindustrie en presenteert de jeans van de toekomst.

Het uiteindelijke doel van dit project is dan ook de productie van een spijkerbroek gemaakt van 100% post-consumer gerecyclede vezels die voldoet aan de kwaliteitsnormen van MUD Jeans. De eisen van MUD Jeans en hun industriële partners zullen worden gebruikt om de kwaliteitsnormen vast te stellen

voor de garens, denimstof en jeans, de kennis die met dit project is opgedaan kan direct worden geïmplementeerd in de keten van MUD Jeans en het onderwijs bij de textielopleidingen F&TT en ITD van Saxion.

42. Biovergisters

Hogeschool Utrecht

Groente- en fruitafval: je bewaart het een week in een container in je tuin, waar het een beetje gaat gisten – en dat ruik je. Van een probleem naar een oplossing. Het afval stop je in een zuurstofdichte - en dus geurdichte - bak en je optimaliseert het vergisten. Hiermee maakt de consument zijn eigen gas en bodemverrijker. Hierdoor zijn we uiteindelijk minder afhankelijk van fossiele brandstoffen, zoals aardgassen.

Petra Meeuwse (onderzoeker en docent) onderzoekt hoe de biovergister bio plastic kan vergisten, geeft studenten les in onderzoek vaardigheden en begeleidt hen in hun onderzoek. Door samen te werken leren studenten innovatief denken, wordt er nieuwe kennis ontwikkeld over vergistingsprocessen én komt de biovergister voor consumenten dichterbij.

Links:

https://www.hu.nl/hustories/biovergister

https://husite.nl/duurzaam/duurzameprojecten/7-duurzame-en-betaalbare-energie/#onderzoek-naar-de-gasproductie-in-biovergisters

43. CuRe; Polyester Recycling

NHL Stenden Hogeschool

Korte toelichting op de Best Practice Polyester recycling : Cure (vimeo.com)

Polyester recycling: VERJONGINGSKUUR VOOR GEBRUIKT POLYESTER

Polyester, we zijn er dol op. Maar het is zonde dat we een groot deel van dit polyester nog niet goed kunnen recyclen. Daar gaan we samen met CuRe Technologie verandering in brengen.

PET-flessen, verpakkingen, kleding. Je kunt het zo gek niet bedenken of er zit polyester in. Veelzijdig in gebruik, maar zodra het op recycling aankomt, is polyester iets minder flexibel. Jan Jager (Lector Duurzame Kunststoffen & Circular Plastics): 'Er worden allerlei additieven zoals kleurstoffen aan polyester toegevoegd. Dit maakt het lastig om uit die mix zuiver polyester te winnen. Dit zorgt ervoor dat wereldwijd zo'n 91% - 64 miljard kilo - van al het polyester nog niet gerecycled wordt.

'POLYESTER GENEZEN'

Gevolg: een groeiende polyester-afvalberg. En daar wil CuRe Technology uit Emmen een einde aan maken. Deze startup begon in 2018 met een pilot rondom de chemische recycling van polyester afval. NHL Stenden is als strategisch onderzoekspartner betrokken bij de doorontwikkeling van deze techniek. Vincent Voet (Associate Lector Duurzame Kunststoffen) vat het principe samen. 'Met behulp van chemie breek je polyester af tot de bouwstenen: monomeren. Na zuivering bouw je deze weer op tot zuiver polyester-granulaat. Zie het maar als een manier om polyester te genezen.'

COCA-COLA EUROPACIFIC PARTNERS

'En nee, dit is geen hobbyisme van een groepje bevlogen mensen in een uithoek van Nederland', benadrukt Annette Verhoef, locatiemanager van NHL Stenden. Sterker nog, CuRe Technology is één van de weinige partijen ter wereld die hierin serieuze stappen zet. Het bedrijf beschikt inmiddels over een proeffabriek. Verhoef: 'Als het lukt om polyester kostenefficiënt te hergebruiken, is dit een gamechanger als het gaat om circulair produceren. Je begrijpt dat multinationals - zoals Coca Cola Europacific Partners - ons werk op de voet volgen.'

TARGETS ZIJN DE NIEUWE TENTAMENS

CuRe heeft dan ook een stevige ambitie. Jager: 'De proeffabriek heeft nu nog een capaciteit van 20 kilo per uur. Dit moet binnen drie jaar opgeschaald worden naar een polymerisatielijn die jaarlijks 25 kiloton kan verwerken. NHL Stenden speelt hierin een sleutelrol. Dankzij ons onderwijs op basis van DesignThinking zorgen wij samen met studenten voor een gestructureerde aanpak - met stevige targets - om die schaalsprong mogelijk te maken. Zie ons als een gezamenlijke R&D-afdeling.' NHL Stenden leidt ook de engineers, procestechnologen en de operators van de toekomst op. Door deze studenten aan te haken, zorg je voor cross-overs tussen chemie én procestechnologie en maak je in de hele keten impact.'

EEN GOEDE CHEMIE

Die samenwerking onderstreept de chemie tussen hogeschool en startup. 'Je versterkt elkaars innovatiekracht en hiermee de economische positie in de regio', weet programmamanager Harm-Jan Bouwers. 'Daarnaast heb je straks mensen nodig om deze technologie door te ontwikkelen. Die kennisontwikkeling begint bij ons. Dit is exact het verschil dat we als hogeschool willen maken.' Vanuit NHL Stenden zijn ze hoe dan ook trots op hun aandeel in deze ontwikkeling. Annette: 'Je helpt als hogeschool op vele manieren de samenleving vooruit. Wij dragen concreet bij aan een circulaire samenleving, versterken de innovatiekracht in de regio en hiermee de lokale economie. En wij dragen de kennis die wij opdoen weer over op een nieuwe generatie. Dit is exact het verschil dat wij willen maken.'

https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/44/Uitgebreid%20-%20Samen%20ondernemen%20is%20het%20nieuwe%20onderzoeken%20_%20NHL%20Stenden.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/44/Jan%20Jager%20_%20NHL%20Stenden.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/44/Circular%20Plastics%20Onderzoek%20_%20NHL%20Stenden.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/44/Duurzame%20Kunststoffen%20_%20NHL%20Stenden.pdf

44. Toolkit Circulair Ondernemen

Fontys Hogescholen

Voor mkb-ers is de transitie naar circulair ondernemen allesbehalve makkelijk. Om de omslag van een lineaire naar een circulaire economie te maken, hebben bedrijven nieuwe business modellen nodig.

Fontys ontwikkelde daarom in december 2021 een toolkit die het mkb moet ondersteunen bij de circulaire transitie.

Voor het mkb
Vanuit het RAAK mkb project Circulair Ondernemen is deze toolkit de afgelopen jaren ontwikkeld mét en vóór ondernemers. In het onderzoeksproject werden vijftien bedrijven begeleid en ondersteund bij de transitie naar een circulaire bedrijfsvoering. Het project laat zien dat een mkb-er vaak het hele bedrijfsmodel moet omgooien om circulair te worden.
Het doel van de huidige, lineaire economie is immers zoveel mogelijk winst maken. Met als resultaat dat producten hun waarde snel verliezen en op de vuilnisbelt belanden. Het doel van een circulaire economie daarentegen is hoogwaardige producten maken die langer meegaan. Om die omslag te maken, hebben bedrijven nieuwe businessmodellen nodig. Grote bedrijven kunnen het zich permitteren om te experimenteren omdat ze meerdere productielijnen hebben of al over een R&D-afdeling beschikken. Het mkb heeft die luxe over het algemeen niet, vandaar dat de toolkit zich richt op het mkb.

De toolkit
De toolkit biedt een eerste inzicht in waar je aan moet denken, wat circulair ondernemen inhoudt en wat het betekent om de eerste stappen richting circulair ondernemen te zetten.
Zo is er een massabalans die ondernemers inzicht verschaft in de hoeveelheid grondstoffen die er gebruikt worden en de hoeveelheid afval en producten die dat oplevert. Die massabalans kan vervolgens ook nog vertaald worden naar een ‘productpaspoort’. Hierop kunnen consumenten precies zien uit welke grondstoffen een product is opgebouwd en zo dus bewustere en meer transparante keuzes te kunnen maken.
Een andere tool geeft ondernemers adviezen over een passend circulair businessmodel. Een derde tool gaat over meervoudige waardecreatie. In een circulaire economie proberen ondernemers hoogwaardige producten te maken die langer meegaan. Vaak zorgt dat voor duurdere producten. Met deze tool wordt duidelijk welke andere waarden – zoals sociale- of ecologische waarde – een ondernemer kan toevoegen.
De toolkit is te bekijken op: https://fontys.nl/toolkitcirculairondernemen

Sociale Duurzaamheid, Community Building & Living Labs

45. Univer©ity: Interdisciplinair onderwijs en onderzoek t.b.v. duurzame, inclusieve en vitale wijken (3e bij Best Practice Prijs)

Zuyd Hogeschool

De inrichting van wijken en de openbare ruimte waarin gebruikers wonen, werken en recreëren is van essentieel belang. Thema’s als veiligheid, leefbaarheid, elkaar ontmoeten en toegankelijkheid zijn belangrijk om bewoners zich ‘thuis’ te laten voelen. Door de complexiteit van deze thema’s is een multidisciplinaire aanpak voor deze uitdagingen noodzakelijk. Dat is dan ook precies waar het programma Univer©ity[1] van Zuyd Hogeschool zich op richt.

City Deal

De aanpak van Univer©ity is in 2019 gestart als City Deal Kennis Maken > Maastricht en is inmiddels opgeschaald naar 3 Limburgse steden; Maastricht, Heerlen en Geleen. Sinds 2019 hebben zo'n ruim 2000 studenten van 12[2] Zuyd academies/disciplines samengewerkt aan de versterking van de toekomstbestendigheid en vitaliteit van verschillende wijken in diverse steden. Thema's, gelinkt aan de SDG-goals, waarmee studenten aan de slag zijn gegaan zijn onder meer; klimaatadaptatie, duurzaam/energietransitie, circulaire economie, gezonde leefomgeving, inclusie en sociale cohesie.

Experimenteren - Urban Living Labs

In Univer©ity vormt de stad of wijk als leeromgeving en inspiratiebron voor studenten. Het onderwijs en onderzoek is hiermee georganiseerd in 'Urban Living Labs'. Studenten van verschillende disciplines, onderzoekers, maatschappelijke organisaties (gemeenten, woningcorporaties), professionals en lokale gemeenschappen werken in Univer©ity samen aan de complexe maatschappelijke opgaven in Limburg. Zo dragen ze niet alleen bij aan een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving, maar vormen ze ook hun eigen leefomgeving van de toekomst.

Het uitgangspunt van Univer©ity is een integrale aanpak waarin kennisdeling en co-creatie centraal staan. Diverse partners dragen bij aan het formuleren van opgaven, feedbacksessies (bijvoorbeeld: focusgroepen met buurtbewoners) en co-creatie sessies (zoals: design workshops en challenges). De Urban Living Labs stimuleren en faciliteren de gezamenlijke aanpak van complexe maatschappelijke opgaven en resulteren in creatieve, innovatieve 'out of the box' adviezen en ontwerpen die de partners inspireren.

"*Voor mij was het de eerste keer dat ik met mensen van andere studies heb samengewerkt. Zij lieten mij over mijn eigen grenzen heen denken. Dat was in het begin best wel spannend, maar al met al was dit een fantastische ervaring*". - Erick Vaca. University of Manchester, Architecture & Urban Design

De Urban Living Labs van Univer©ity bieden gedurende het hele collegejaar mogelijkheden voor Zuyd academies om vanuit bestaande curricula deel te nemen. Daarnaast organiseert Univer©ity interdisciplinaire onderwijs en onderzoeks- activiteiten, zoals een jaarlijkse internationaal designweek[3] met deelnemers van Nederlandse en internationale universiteiten/hogescholen, brede afstudeer ateliers, en challenges rondom specifieke casussen.

Multidisciplinair

Univer©ity draagt daarmee bij aan de ontwikkeling van de hbo-professional van de toekomst en aan versterking van de verbinding tussen multidisciplinair onderwijs, onderzoek en samenwerking met professionals, stakeholders en buurtbewoners.

Univer©ity is een filosofie, een werkcultuur. Het is een nieuwe beweging richting toekomstige steden.

Univer©ity is a project van het lectoraat Smart Urban Re-design - Zuyd Hogeschool

Project leader: Nurhan Abujidi – Lector Smart Urban Redesign

Project Coördinator: Herwin Sap –docent/onderzoeker- lectoraat Smart Urban Re-design - Zuyd Hogeschool

Relevant Links;

https://agendastad.nl/limburg-university-city-deal-maastricht-breidt-uit/
https://www.youtube.com/watch?v=rS6JVRUEJ-Q
https://agendastad.nl/limburgse-studenten-aan-de-slag-met-city-deal-kennis-maken/
https://regieorgaan-sia.nl/praktijkgericht-onderzoek/uitgelichte-projecten/de-kracht-van-een-interdisciplinaire-aanpak/

[1] Univers©ity: embedding the University in the City to become Univers©ity

[2] Built Environment, ICT, Architectuur, Fine Arts, Communication, Media en design, Facility management, Hotelschool, Fysiotherapie, Ergotherapie, verloskunde, Sociaal werk,

[3] In aanvulling op de Zuyd Academies, zijn diverse nationale en internationale hogescholen ieder jaar bezig met een Urban Living Lab tijdens de internationale design week in november. De laatste 5 jaren hebben we studenten ontvangen van Fontys, Rotterdam, Breda, KU-Leuven en PXL Hasselt uit België, Paris Metropilitan University uit Frankrijk, Berlin University-BTU en Dortmund uit Duitsland. Meer dan 20 nationaliteiten zijn actief in het bedenken van creatieve oplossingen voor Limburgse leefgemeenschappen.

46. ConnectR

Hogeschool van Arnhem & Nijmegen

Binnen Connectr Energy innovation bundelen partijen hun krachten door kennis en kunde te delen, nieuwe ideeën te testen en deze in de praktijk te brengen. De Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN) is een van de initiatiefnemers van Connectr dat bestaat uit projecten, gedeelde faciliteiten en een fysieke plek, het innovatielab. Belangrijk onderdeel hierin worden de hybride leerwerkomgevingen. Daar wordt door de HAN samen met de TU Delft en ROC's gewerkt aan de innovatievraagstukken van het bedrijfsleven, die aansluiten bij het Klimaatakkoord.
ConnectR zorgt ervoor dat nieuwe en duurzame toepassingen sneller beschikbaar komen, zowel voor bedrijven als voor huishoudens. Wat nu in Gelderland wordt bedacht en gemaakt, wordt straks door heel Nederland en zelfs daarbuiten gebruikt. Het initiatief draagt bovendien bij aan een groen herstel van de regio na de coronacrisis.

En van de SDG's zijn jullie vooral expliciet:
Ondertussen bij Beeldend - HAN - Berichten | Facebook
succesverhaal-SDG-challenge (edumundo.com)
HAN-studenten geven advies over SDG-doelen - Nibag

47. 'De Fluistertuin Potmarge' & BOSK (4e bij Best Practice Prijs)

NHL Stenden Hogeschool

NHL Stenden Hogeschool werkt aan de ontwikkeling van Campus Leeuwarden, waarbij duurzaamheid een belangrijk speerpunt is en kennisdeling en -ontwikkeling 'met voor en door studenten' centraal staat. Door het stimuleren van de bewustwording wat de natuur kan toevoegen aan kennisdeling en -ontwikkeling draagt deze 'best practice' bij aan duurzaamheid in maatschappelijke uitdagingen op diverse levels en aan SDG's. *Met als motto: "De natuur als proeftuin en bron van inspiratie & bewustwording voor*

kennisdeling en -ontwikkeling." Dit doen we in samenwerking met, voor en door studenten. *SDG 3, 4, 13 en 17 vertegenwoordigd in het project.*

Proeftuin 'De Fluistertuin Potmarge' & BOSK

Vanuit de principes van het Design Based Education (DBE) onderwijsconcept zijn studenten bezig met 'real life' opdrachten waarbij de studenten middels 6 stappen komen tot een eindresultaat. Belangrijk hierbij is prototyping en door middel van aanpassingen (iteraties) leren hoe een passende oplossing geboden wordt voor maatschappelijke vraagstukken. Veelal blijft dit binnen een opleiding/academie, terwijl een multidisciplinaire oplossing wellicht beter maar zeker ook een mooie leerervaring voor de student oplevert en de kennisdeling en -ontwikkeling groter is. Een platform hiervoor biedt het project 'De Fluistertuin Potmarge'. Dit project is een side-programma van het grote evenement BOSK (Georganiseerd door Arcadia/ LF 2028) met als thema: het bevorderen van vergroening van de stedelijke omgeving en de bewustwording hiervan.

Het project 'De Fluistertuin Potmarge' biedt een Mobile Hub in de vorm van een Wikkel huis in een groene natuurlijke omgeving. Door in deze omgeving activiteiten en participatieprojecten vanuit het onderwijs (WO/HBO/MBO/VO) in samenwerking met de wijk, het lokale MKB en de lokale kunst & cultuur sector organisaties te organiseren wordt invulling gegeven aan een 100 dagen programma gelinkt en geïnspireerd door BOSK.

Door de specifieke locatie en de diverse samenwerkingen ontstaat er een 'natuurlijk' platform voor ontmoeting, verbinding en crossovers en mogelijkheden voor multidisciplinaire aanpak van opdrachten, projecten, workshops en/of events. Vanuit het 'Mienskip' -principe worden door middel van participatieprojecten zoveel mogelijk doelgroepen (wijk, bezoekers, studenten, bedrijfsleven, gemeente) betrokken. Met, voor en door studenten wordt in samenwerking met lokale experts/kunstenaars vanuit ateliers eindproducten ontwikkeld en uitgevoerd middels het DBE-onderwijsconcept.

Buiten studeren en lesgeven

Natuur heeft een positieve invloed op het algehele welzijn van de mens, zo blijkt uit diverse onderzoeken. Het is dan ook niet voor niets dat bewustwording hiervan en het stimuleren van vergroening van stedelijke omgevingen bijdraagt aan een duurzame samenleving. Dit project levert hieraan een mooie bijdrage. Ook studenten geven aan dat zij het buiten kunnen studeren als een toegevoegde waarde zien. Een atelier van 6-8 studenten is bezig om hiervoor een concept te ontwikkelen dat aanvullend uitgevoerd kan worden op de Campus Leeuwarden.

Project/Onderzoek: Diffuse Outdoor Teaching (DOT) in Leeuwarden

Dit onderzoek vindt plaats in samenwerking met Gemeente Leeuwarden, NHL Stenden Hogeschool, Campus Fryslân, en Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden. Doel van het onderzoek is het uitproberen en verzamelen van de ervaringen van lesgeven in de natuur in en rondom de stad Leeuwarden. Door op verschillende locaties te experimenteren ontstaat een netwerk van mogelijke plekken toegankelijk voor al het HBO/WO onderwijs in de stad. (Bijlage fases project)

Programma: samenwerking & participatie als verbindende factor

Bij de diverse projecten, onderzoeken en activiteiten in 'De Fluistertuin Potmarge' zijn per maand (mei – augustus) rond de 100 -500 studenten betrokken. Samenwerking met lokale experts/kunstenaars en participatie vanuit de gemeenschap (mienskip) zijn hierbij verbindende factoren. Zie bijlage voor het volledige programma.

48. Community Project (incl. BUas Green Office)

Breda University of Applied Science

"Established in 2020 during the pandemic, BUas has long been home to conscientious communities of all students and staff. The school is committed to pushing positive change and creating a caring world for everyone. Your world is important to us. Your personal and professional development, and thus your extracurricular activities too, count. Our small-scale and internationally oriented campus environment is about so much more than just our educational offerings. We strive to be a close community on our campus in Breda. That is why we encourage all BUas staff and students to jointly engage in activities that connect us, beyond the curriculum."

To help students feel at home, a range of clubs have been set up - for students as well as staff – which take place on the BUas campus. Currently these clubs include a cooking club, film society club, LGBTQ+ club, book club, gardening club and neurodiversity club amongst others.

The Green Office is a student-led community project at BUas that focuses on sustainability. By using the Sustainable Development Goals established by the United Nations as a framework, students organize events and activities to address social and environmental issues across our campus.

The Community Garden is a combined effort of the Green Office, the Community Project Committee and Clubs@BUas. The main goal of the garden is to contribute to a more sustainable, eco-friendly and circular University by offering students and employees a piece of land where fruits, vegetables and flowers can be planted. Besides the Community Garden, the Gardening Club also co-manages a greenhouse with Sibelicious (student-led catering, a learning company of our Hotel and Facility management programs), where they grow herbs (and in the future other produce) to use in the catering outlet.

Links:
https://www.buas.nl/en/about-breda-university-applied-sciences/sustainability/community

49. Design Impact and Transition Platform

Erasmus Universiteit Rotterdam

Het Design Impact Transition (DIT) Platform van de Erasmus Universiteit wil radicaal nieuwe manieren van onderzoek, onderwijs en engagement voor een rechtvaardige en duurzame toekomst mogelijk maken. Als platform brengen we academici, studenten, niet-academisch personeel en stakeholders samen rond complexe en hardnekkige maatschappelijke uitdagingen. Wij willen een sterke en betrokken community opbouwen en daarnaast een cultuur van trans disciplinariteit ontwikkelen die die gericht is op samenwerking, experimentatie en designmethodes. Het DIT platform is een belangrijk onderdeel van de EUR-strategie en brengt de Erasmiaanse waarden van mondiaal burgerschap, maatschappelijke betrokkenheid, een open en kritische geest, samenwerking en ondernemerschap in praktijk.

Ons team

Ons team bestaat uit toegewijde *Erasmians* die werken aan de opbouw van het DIT platform en zich inzetten om de universiteit te transformeren. Het core team bestaat uit drie kwartiermakers, plus een organisational lead, financial lead en academic lead. Daarnaast zijn er academici van verschillende Scholen en Instituten van de EUR gelieerd aan het DIT platform. Je kan altijd contact opnemen met het kernteam als je vragen of opmerkingen hebt, of als je wil bijdragen aan het platform.

Onze werkwijze

DIT richt zich op drie kerndomeinen: transformatief onderzoek, transformatief onderwijs en transformatief engagement voor impact. Daarbij neemt het platform de volgende rollen op zich:

- Bevragen en confronteren van bestaande disciplines en dogma's
- Laten zien dat een andere manier van werken in de academische wereld mogelijk is
- Aantrekken en verbinden van mensen binnen en buiten de academische wereld
- Faciliteren en ondersteunen van iedereen die wil bijdragen aan DIT's missie
- Ontwikkelen en delen van concepten en benaderingen over transformatief academisch werk

Ons thuis

Ons thuis op de Woudestein campus is Q-2, de tweede verdieping van het Q-gebouw, waar we samenwerken, cursussen geven, workshops organiseren, brainstormen over de toekomst en koffie (en soms een biertje) drinken. Q-2 is een open en toegankelijke ruimte: je bent altijd welkom om langs te komen voor een praatje, een kop koffie of een potje tafeltennis.

Samen het DIT platform opbouwen is een actie-onderzoeksexperiment op zich: we proberen uit te vinden wat de beste manieren zijn om trans disciplinair en geëngageerd academisch werk voor een rechtvaardige en duurzame toekomst te organiseren en te institutionaliseren. Daarom willen we je aanmoedigen om samen met ons deze transformatieve reis te maken en bij te dragen aan de opbouw van het DIT platform aan de Erasmus Universiteit!

In ons *Narrative for Change* (zie bijlage) beschrijven we DIT's missie, manier van werken en visie op de toekomst. Het document is het resultaat van gezamenlijk werk van het hele DIT-team. En nog belangrijker, het is een 'levend' document. We hopen namelijk dat dit *Narrative for Change* zich de komende jaren verder zal ontwikkelen, op basis van de transformatieve reis die we als universiteit samen maken. We zijn van plan om het verhaal elk jaar te bediscussiëren en herzien. Wil je daaraan bijdragen? Houd dan onze evenementenpagina in de gaten!

https://www.eur.nl/media/99901

https://www.eur.nl/over-de-eur/strategie-2024/van-strategie-naar-praktijk/dit-platform

50. Inclusive Community Lab

NHL Stenden Hogeschool

Een korte video met uitleg over het Lab Truus (vimeo.com)

Aan de slag met armoede vanuit het hart van de samenleving. Wist je dat één op de vijf Nederlands huishoudens met armoede en ernstige schulden te maken krijgt? Een groot probleem. NHL Stenden wil hierin een verschil maken, Niet vanuit de collegezaal, maar vanuit het hart van de samenleving: de Leeuwarder wijk Huizum

In 'Gewoon bij Truus', onderdeel van het Inclusive CommunityLab Fryslân(ICLF), werken studenten mét bewoners, bedrijven en organisaties aan duurzame oplossingen om armoede de wereld uit te helpen. Truus staat hier symbool voor een grote groep Nederlanders die met armoede en schulden te maken heeft. 'Een meerkoppig probleem dat lastig te doorbreken is', vertelt Ellen de Bruin, teamleider Social Work bij de Academie Social Studies. 'Eenzaamheid, kansenongelijkheid, fysieke en psychische problemen: armoede en schulden komen nooit alleen. Ze hebben hierdoor enorme impact op het leven van mensen. Niet voor niets dat de Verenigde Naties de beëindiging van armoede tot de belangrijkste Sustainable Development Goal heeft bestempeld. En nee dit lukt niet alleen met een grote zak geld of extra schuldhulpverlening.'

DICHT OP DE DOELGROEP

Dit was voor drie academies - Economie en Logistiek, International Business Administration en Social Studies – reden om met dit thema aan de slag te gaan. Niet vanuit collegezaal, maar vanuit het hart van de samenleving. 'Wij willen studenten een levensechte onderwijssetting bieden. Met opdrachten uit het echte leven, mét de mensen om wie het gaat', vertelt Tinke Noest, kwartiermaker en docent Social Work. 'Door dicht op de doelgroep te zitten, leer je mensen en hun problemen beter kennen. En zo kom je tot een effectievere aanpak die daadwerkelijk aansluit op de behoefte.'

MIDDEN IN DE WIJK

Die plek werd in 2020 gevonden in 'De Doas', midden in de Leeuwarder wijk Huizum-West. De Bruin: 'Deze wijk biedt een prachtige doorsnede van onze samenleving. Van huishoudens met een ruime of smalle beurs; van jonge gezinnen tot alleenstaande ouderen. Daarnaast vind je op de locatie tal van andere organisaties die interessant zijn om mee samen te werken.' De plek werd gedoopt tot 'Gewoon bij Truus'. Studenten kunnen hier vijf dagen per week werken aan hun (onderzoeks)projecten, bijeenkomsten organiseren of bewoners ontvangen.'

ELKAARS TAAL LEREN SPREKEN

Bijzonder is dat studenten vanuit verschillende disciplines elkaar hierin versterken. Bij armoedebestrijding denk je aan Social Work, maar niet meteen aan Economics of Business Administration. De Bruin: 'Een student Accountancy leert hoe je financieel in control moet zijn. En die gaat bij ons aan de slag met een student Social Studies die juist wordt opgeleid om met mensen te werken die het niét voor elkaar hebben. De één leert naar de mens achter de cijfers te kijken, de ander om verder te kijken dan regulier welzijnswerk. Beide perspectieven zijn nodig.'

VAN KREDIETBANK TOT DE BELASTINGDIENST

Onderhand zijn meer dan honderd studenten met ruim twintig projecten aan de slag. Noest: 'Zo kwam de Gemeentelijke Kredietbank bij ons met de vraag om te onderzoeken waarom mensen met schulden vaak pas na vijf jaar bij ze aankloppen. Voor de Belastingdienst zijn wij bezig met een project om de

communicatie richting de doelgroep – waar veel laaggeletterdheid voorkomt - te verbeteren. Kortom, genoeg te doen. Neemt niet weg dat het ICLF openstaat voor nieuwe samenwerkingen en onderzoeksvragen. Om ondernemende en wereldwijze studenten op te leiden én om als hogeschool zelf te leren. Maar bovenal om op deze manier écht een verschil te maken voor Truus, en velen met haar.'

https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/44/Inclusive%20Community%20Lab%20bij%206%20genomineerden%20voor%20Nederlandse%20Hogeronderwijspremie%202022%20_%20NHL%20Stenden.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/44/Uitgebreid%20-%20Verschillen%20is%20het%20nieuwe%20verrijken%20_%20NHL%20Stenden.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/44/Ellen%20de%20Bruin%20_%20NHL%20Stenden.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/44/%E2%80%98Gewoon%20bij%20Truus%E2%80%99%20kijkt%20naar%20armoede%2014042021.pdf

51. Brightland Chemelot Campus community vorming met vele stakeholders en strategie op duurzame en circulaire transitie

Universiteit Maastricht

https://www.brightlands.com/brightlands-chemelot-campus

Brightlands Chemelot Campus organiseert en faciliteert evenementen om bedrijven, onderzoekers en studenten op de campus met elkaar te verbinden, zodat zij hun wetenschappelijke en praktische kennis met elkaar kunnen delen, nieuwe kennis kunnen opdoen of elkaar beter kunnen leren kennen. Evenementen omvatten congressen, conferenties, masterclasses, seminars en community-evenementen (community vorming van studenten, bedrijven, jonge professionals, bedrijven en start-ups, onderzoekers, lokale overheden).

Recent heeft het programma Brightlands Circular Space (BCS) 30 miljoen euro subsidie ontvangen vanuit het Nationaal Groeifonds. Mede hierdoor kan de komende acht jaar verder worden geïnvesteerd om op het gebied van circulaire economie kansrijke innovaties door te ontwikkelen tot marktrijpe, commerciële toepassingen. Het Brightlands Circular Space-programma helpt de duurzame en circulaire transitie te versnellen door op een laagdrempelige manier de beschikbare kennis en kunde uit te wisselen tussen tal van betrokken partijen en die kennis en kunde verder te ontwikkelen. Die gezamenlijke partijen zijn actief binnen het overkoepelende landelijke programma Duurzame Materialen NL waaraan uit het Nationaal Groeifonds in totaal 220 miljoen euro is geoormerkt, waarvan dus 30 miljoen euro voor BCS. Daartoe wordt een fysieke omgeving ontwikkeld die zich gaat richten op de scheiding en mechanische en chemische recycling van plastics, als onderdeel van de circulaire grondstoffen transitie. Het plastic recycling onderzoek van de Universiteit Maastricht wordt daar een integraal onderdeel van.

52. Student Wellbeing Point & Panel

Vrije Universiteit Amsterdam

Het Student Wellbeing Point & Panel is een nieuw tweeling-project dat is voortgekomen uit een door studenten geschreven plan naar aanleiding van de Covid-pandemie. De Universitaire Studentenraad (USR) van de VU Amsterdam signaleerde eind 2020 dat het welzijn van studenten flink achteruitging en dat services en initiatieven onvoldoende bekend waren bij studenten. Het College van Bestuur gaf de USR vervolgens de opdracht om hun eigen ideeën uit te werken vanuit hun studentenperspectief. Het doel: een systematische lang termijn oplossing om initiatieven en diensten op het gebied van studentenwelzijn samen te brengen en deze tegelijkertijd toegankelijker te maken voor studenten. De oplossing: een duo-project op twee verschillende niveaus, geschreven en uitgevoerd vóór en dóór studenten.

Het eerste deel van het project is het Student Wellbeing Point: een fysieke plek op de VU, waar getrainde VU-studenten een luisterend oor bieden aan hun medestudenten. Onze gezellige huiskameromgeving is centraal gelegen in het hoofdgebouw, naast de Studentenbalie. Studenten kunnen hier terecht met al hun vragen, of gewoon om hun hart te luchten en een lekker kopje thee te drinken. Alle gesprekken zijn vertrouwelijk en studenten blijven anoniem. Er is ook altijd een mogelijkheid om in een ruimte met meer privacy te praten. De *Point-Peers* kunnen ook helpen met een doorverwijzing naar bestaande welzijnsinitiatieven of ondersteunende diensten van de VU als dat nodig is. Het team is in nauw contact met deze services, zoals de Studentpsychologen en het Social Safety Expert Team. De trainingen die de studenten hebben gehad aan het begin van hun vaste aanstelling zijn ook gegeven door deze professionals. Het team van studenten bestaat evenwichtig uit internationale en Nederlandse studenten zodat er altijd iemand aanwezig is die in de voorkeurstaal van een bezoekende student kan converseren. Het Student Wellbeing Point is elke werkdag geopend van 10.00 tot 16.00 uur. We zijn ook altijd digitaal te bereiken via de live chat, mail, of Zoom. Al deze informatie en details zijn te vinden op onze pagina.

Het doel van de Student Wellbeing Point is om studenten te ondersteunen en faciliteren middels peer-to-peer support. Dit doen we door een fysiek en digitaal laagdrempelig aanspreekpunt voor studenten te zijn, fungerend als de VU's eerste lijn voor welzijnsondersteuning. Hiervoor is nauwe samenwerking nodig met services en initiatieven, zowel op centraals als facultair niveau. Om deze reden is het tweede onderdeel van het project in leven geroepen: het Student Wellbeing Panel.

Het Student Wellbeing Panel bestaat uit 8 studenten die ieder hun eigen faculteit vertegenwoordigen. Samen met de VU Student Wellbeing Officer werken zij actief aan het verbeteren van studentenwelzijn door de samenwerking en communicatie tussen studenten en bestaande welzijnsinitiatieven te verbeteren. Aangezien de Panel vertegenwoordigers een vaste aanstelling hebben op centraal niveau, zijn zij een belangrijke schakel in het verbinden van initiatieven en contact tussen centraal en facultair niveau. Op beleids- en communicatieniveau wordt er procesmatig gewerkt aan het verbeteren van studentenwelzijn. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door het identificeren en uitwisselen van best-practices tussen faculteiten, zowel als het promoten van deze gelegenheden aan medestudenten. Nieuwe projecten voor studentenwelzijn worden opgezet in samenwerking met het Student Wellbeing Panel, zodat studenten vanaf het begin betrokken zijn bij wat er voor hen ontwikkeld wordt. Op deze manier heeft het Panel als doel om te zorgen voor continuïteit en verbeterde aansluiting en communicatie tussen studenten en initiatieven.

Tezamen hebben het Student Wellbeing Point & Panel dus een groot bereik als een laagdrempelige service zowel als communicatienetwerk. Door bestaande services en initiatieven toegankelijker te maken, te versterken en te belichten, hopen we in te zetten op preventie. We willen studenten helpen om hun welzijn te verbeteren of te versterken, liefst voordat hun problemen groter

worden. Op deze manier dragen we o.a. bij aan de Sustainable Development Goal 3, “Good health and wellbeing”. De studenten die werkzaam zijn voor het Point & Panel geven onder andere aan dat hun eigen welzijn is verbeterd door actief met het onderwerp bezig te zijn en andere studenten te helpen. Hier kun je meer over lezen in onze maandelijkse blog in Ad Valvas, het onafhankelijke journalistieke platform van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Onze officiële pagina: https://vu.nl/en/student/student-wellbeing/student-wellbeing-point-panel
Blogs: https://advalvas.vu.nl/blog/wij-zijn-er-voor-al-je-vragen-en-problemen
Artikel over onze officiële opening: https://advalvas.vu.nl/nieuws/student-wellbeing-point-panel-viert-officiele-launch

53. ACT NOW! SDG LivingLab

Hogeschool Windesheim

Het SDG LivingLab is een open innovatie-ecosysteem waarin we samen met eindgebruikers (burgers), kennisinstellingen (onderwijs en onderzoek), bedrijven en de overheid nieuwe producten en diensten ontwikkelen die bijdragen aan het bereiken van één of meerdere SDG’s.

Het afgelopen studiejaar is het SDG Livinglab gestart met als thema “de duurzame campus”. Een uniek LivingLab wat de hogeschool als real-life omgeving heeft en waar medewerkers van facilitaire dienst, docenten, studenten en onderzoekers vanuit alle domeinen in multidisciplinaire teams samenwerken aan het realiseren van innovaties die bijdragen aan een duurzame hogeschool.

Er liggen diverse doelstellingen ten grondslag aan het SDG LivingLab.

1. Deelnemende docenten leren op welke wijze ze de SDG’s in hun eigen onderwijs kunnen integreren.
1. Docenten maken kennis met innovatieve onderwijsvormen waarin competenties aangeleerd worden die ondersteunen bij het werken aan complexe praktijkvragen en het multidisciplinair samenwerken.
1. Studenten en andere medewerkers krijgen inhoudelijk kennis van de SDG’s en leren samen te werken aan complexe praktijkvragen en op welke wijze ze SDG’s kunnen integreren in hun werk als (beginnende) professional.
1. Binnen het SDG Livinglab ontwerpen en realiseren deelnemers ook daadwerkelijk innovaties die passen bij het thema.

Op dit moment werken er drie verschillende LivingLab teams aan onderstaande thema’s:

1. Het eerste team richt zich op de omgeving rondom de campus. In dit team staat de volgende vraag centraal: Hoe kunnen we de omgeving van Windesheim zo inrichten dat het gezondheid gedrag van alle mensen op de campus stimuleert. Er wordt gewerkt aan een groene kas waar diverse eetbare planten, groenten en kruiden kunnen worden verbouwd. Daarnaast wordt gekeken of er fruitbomen geplant kunnen worden en is het de wens om een deel van het parkeerterrein in te leveren en te vergroenen.

1. Het tweede team is bezig met de mobiliteit van docenten, studenten en medewerkers van de Hogeschool. Hoe kunnen we het gedrag van mensen zo beïnvloeden dat ze meer op de fiets en/of met het openbaar vervoer naar de campus komen? Hierbij wordt gedacht aan vergoedingen voor een fiets, betere fietsenstalling, meer oplaadpunten voor elektrische fietsen en het beter begrijpen van de automobilist (waarom kiest iemand voor de auto i.p.v de fiets, trein of bus?).
1. Het laatste team werkt aan de onderwijsruimte van de toekomst. Wat is er nodig om een 'klaslokaal' duurzaam en flexibel in te richten. Welk materiaal is duurzaam om mee te werken, hoe houd je de energiekosten laag? Hoe maak je met behulp van de onderwijsruimte studenten bewust van SDG's en wat je kan bijdragen hieraan.

ACT NOW! SDG LivingLab: een mooi voorbeeld hoe we in onze eigen omgeving stap voor stap innovaties realiseren die bijdragen aan een duurzame wereld.

54. Burgerparticipatie in Klimaatadaptatie

HZ University of Applied Sciences

Het onderzoeksproject Burgerparticipatie in Klimaatadaptatie was een ruim twee jaar durende samenwerking tussen vier hogescholen: HZ University of Applied Sciences, Hogeschool Rotterdam, Hogeschool Van Hall Larenstein, Hanzehogeschool Groningen; vijf gemeenten: Vlissingen, Middelburg, Rotterdam, Leeuwarden, Groningen; en twee waterschappen: Wetterskip Fryslân en Waterschap Noorderzijlvest. De 10 living labs bestonden uit geografisch afgebakende wijken. Het project werd mogelijk gemaakt door een RAAK Publiek subsidie van het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA. Het volledige rapport is hier te lezen. Het onderzoek werd vanuit de HZ geleid door Teun Terpstra (lector), Jean-Marie Buijs (senior-onderzoeker en coördinator) en Jasper van den Heuvel (docent-onderzoeker) van de HZ onderzoeksgroep Resilient Deltas. Ruim 20 studenten namen deel aan de minor Climate Adaptation (Fit for the Future) en binnen de HZ is samengewerkt met o.a. de opleidingen Watermanagement, ICT en Communicatie. Dit onderzoek is een best practice vanwege de grootschaligheid in samenwerking met verschillende disciplines en stakeholders, het betrekken van burgers bij het onderzoek en de uitvoering hiervan gedurende de coronapandemie. Het onderzoek heeft mooie inzichten opgeleverd verder onderzoek naar de transitieopgaven op gebied van zeespiegelstijging, stedelijke klimaatadaptatie en duurzame energie. Meer info: http://magazine.hz.nl/hz-discovery-winter-2022/burgerparticipatie-in-klimaatadaptatie/

55. GO HvA

Hogeschool van Amsterdam

Duurzaamheid is samen met Diversiteit en Digitalisering als een van de 3D's centraal gesteld in het Instellingsplan 2021-2026. Om de vertaling van de HvA brede ambities naar de concrete beroepspraktijk en opleiding van alle HvA'ers te maken is per januari 2022 GO HvA opgericht in de centrale hal van het Kohnstammhuis. GO HvA heeft de opdracht om voor de duur van het IP een plek te zijn voor alle medewerkers, studenten en partners van de HvA die de wereld een beetje beter willen maken.

56. Living Lab TU/e Platform

Technische Universiteit Eindhoven

We make our campus more and more sustainable and data driven (for example by having one of the biggest Heat and Cold storage systems in Europe, and we have ambitions to use our campus more and more as a Living Lab, where scientific research is being tested in a real life setting. Examples of Living Labs can be found here and here and here. Due to these ambitions, we get more and more requests for real life data. Filtering this data is time consuming and the probability of errors is high.

In the Living Lab T/e Platform project, we develop a platform for collecting and using data in the Living Lab TU/e. We pay attention to the controlled and safe use of privacy-sensitive data, so that they can be used by researchers. We do this together with Surf.

Why are we doing this project?

In the TU/e Living Lab, researchers can use the university campus as a testing ground to come up with solutions for social problems and business challenges. Researchers can let users experience live scenarios, collecting data that can be analysed. The ultimate goal is to create a greener and smarter campus, to facilitate research and test innovations and technology in a real-life setting.

What are the main activities?

In this project we want to develop the 'Living Lab TU/e platform', which enables the collection and use of data in the Living Lab TU/e. The platform we develop supports concepts such as building the smart cities of tomorrow. On the platform, new technologies can be developed to a Technology Readiness Level (TRL), which is useful for commercial partners.

The platform must ensure the controlled and safe use of (privacy-sensitive) data - often originating from sensors in buildings - so that this data can be used by researchers. The platform will be open for everybody at the TU/e and invites researchers and students and makes it much easier to use our 'own' data and start Living Labs on campus, in which way our campus and the world will be more sustainable.

57. Het OmgevingsLAB

Hogeschool van Hall Larenstein

Het OmgevingsLAB: schakelfunctie in de duurzame ontwikkeling van onze leefomgeving

Het OmgevingsLAB van Hogeschool Van Hall Larenstein is de kennishub voor duurzame ontwikkeling van de leefomgeving. Onderzoekers, studenten, docenten en groepen uit de samenleving (burgers, bedrijven, overheid, maatschappelijk middenveld) leren, co-creëren en experimenteren met elkaar. Samen ontwikkelen zij kennis over de werking en toepassing van de Omgevingswet (de nieuwe wet die alle andere wetten voor de leefomgeving bundelt en moderniseert) en maken die toepasbaar voor de lokale en regionale praktijk. Bijvoorbeeld hoe breng je klimaatadaptatie en biodiversiteit in een omgevingsplan en hoe betrek je ondernemers en burgers daarbij? Vanuit deze basisgedachte werkt het OmgevingsLAB samen aan opvallende en succesvolle deelprojecten.

Hoe werkt het OmgevingsLAB?

Het OmgevingsLAB gebruikt de expertise van opleidingen op het gebied van strategisch en ruimtelijk ontwerp, (natuur- en milieu) techniek, aanleg en beheer, natuur, water en procesmanagement om te leren werken volgens de Omgevingswet met:een praktische aanpak, door concrete afspraken over beoogde resultaten,met een methodische aanpak, met wetenschappelijke ondersteuning door lectoren en met frisse ideeën door inzet van studenten. Zie: *https://www.hvhl.nl/onderzoek/faciliteiten-content/omgevingslab.html* of bijlage: Het OmgevingsLAB.pdf

Het OmgevingsLAB staat in verbinding met bestaande living labs en projecten. In deze living labs werken partners uit de samenleving en het onderwijs aan actuele vraagstukken rondom duurzame ontwikkeling van de leefomgeving. Bijvoorbeeld "hoe breng je klimaatadaptatie en biodiversiteit in een omgevingsplan en hoe betrek je ondernemers daarbij?", of "hoe vertaal je je speelplanbeleid op wijkniveau naar een omgevingsplan?".

Hieronder een paar voorbeelden van wat er vanuit het OmgevingsLAB al heeft plaatsgevonden.

- NK Tegelwippen / Heel Arnhem wipt

Gemeentes staan voor veel toekomstige uitdagingen, de klimaateffecten worden in het stedelijk gebied steeds meer merkbaar. Deze worden veelal vertaald naar ambities die worden beschreven in beleidsdocumenten, maar juist de vertaling naar de praktijk en de betrokkenheid van de bewoners is hierbij cruciaal en inmisbaar.. De actie 'Tegel eruit, plant erin' is één van de makkelijkste maatregelen om de gevolgen van de klimaateffecten te verminderen. Om dit te stimuleren heeft de gemeente Arnhem de gemeente Nijmegen uitgedaagd voor een wedstrijd in het kader van NK-tegelwippen. Vanuit het Omgevingslab zijn studenten van Hogeschool van Hall Larenstein in twee Arnhemse wijken aan de slag gegaan om samen met bewoners zoveel mogelijk tegels eruit te wippen en te vervangen door groen. Het doel hiervan is niet alleen bijdragen aan het klimaatbestendig maken van de stad maar daarnaast ook de sociale cohesie in de buurt versterken. De studenten hebben een effectieve communicatiestrategie bepaald waarbij zoveel mogelijk bewoners worden bereikt en geënthousiasmeerd voor vergroening, behoeften van bewoners gepeild en onderzoek gedaan naar de rol die de gemeente kan spelen om hen te ontzorgen en te motiveren voor vergroening. Op het praktische vlak hebben ze een tegel-ophaalservice opgezet om de tegels duurzaam te verwerken. Deze integrale aanpak met diverse partners kan een format worden voor andere wijken en gemeentes. Zie bijlage: Heel Arnhem wipt.pdf en Arnhem wipt mee.pdf. Kijk op: *https://nk-tegelwippen.nl/nk-tegelwippen-2021/*

- Vergroenen van tuinen bij nieuwbouwprojecten en door gedragsverandering

Het vergroenen van tuinen is een wezenlijk onderdeel van het werken aan een duurzame groene stad. Medewerking van bewoners is daarvoor uiteraard essentieel. Uit onderzoek werd onder meer duidelijk dat er mensen zijn die wel willen vergroenen, maar bijvoorbeeld het gevoel hebben dit niet te kunnen. Door juist deze groep te helpen bij het wegwerken van de barrières kan heel gericht en relatief snel een vergroeningsslag gemaakt worden.Deze aspecten zijn samengebracht in een 'tuinvergroeningsgedragsmodel' waarbij studenten ondersteuning bieden aan de bewoners en samen werken aan die vergroeningsslag. Zie bijlage: Groenere tuinen door gedragsverandering.pdf
.

- Wijkgroenagenda Klarendal, samen met bewoners aan de slag met vergroening Verder wordt in tien Arnhemse wijken een wijkgroenagenda opgesteld om beleidsdocumenten die zijn geschreven voor de stad als geheel (zoals de Groenvisie 2017-2035, De Klimaatadaptatiestrategie, de Biodiversiteitsagenda en Het Bomenplan) te vertalen naar oplossingen en maatregelen per wijk. Vanuit het Omgevingslab gaan studenten de wijkgroenagenda voor de Arnhemse wijk Klarendal schrijven. Hierbij is het allerbelangrijkste uitgangspunt dat de bewoners zelf een steentje bijdragen aan de acties en ideeën op het gebied van groen, wat helemaal past in de geest van de Omgevingswet. De studenten ontwerpen en bewaken het proces en maken de kansen en knelpunten zichtbaar. Deze procesaanpak kan worden hergebruikt bij andere wijkgroenagenda's. Zie bijlage: Wijkgroenagenda Klarendal.pdf

https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Wijkgroenagenda%20Klarendal.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Heel%20Arnhem%20wipt.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Arnhem%20wipt%20mee.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Het%20OmgevingsLAB.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Groenere%20tuinen%20door%20gedragsverandering.pdf

58. SDG Support Hub

Breda University of Applied Sciences

During 2021, a BUas 'SDG task force', with help from students and staff, carried out an inventory to identify our institute's focus on and contribution to the Global Goals (SDGs) across all areas of our activity: education, research, operations and community engagement. The aim of this inventory was to facilitate meaningful discussions across the organisation and to inform our collective thinking on this topic. We now have an overview of how we are contributing to the Goals and a clear idea of opportunities we want to explore for increasing our contribution to the Goals going forward.

This overview has been translated into a BUas 'SDG Action Plan 2022', and is coordinated by the new SDG Support Hub. The action plan puts us on the right path to optimising BUas' role in contributing to the Goals and facilitates transparency and accountability in terms of our societal contribution in all our areas of our activity (education, research, community and organisation).

The mission of the SDG Support Hub

The mission of the SDG Support Hub, which launched in January 2022, is to stimulate, coordinate and support sustainability-related activity and behaviour across BUas. Furthermore, in collaboration with our educational and research staff, we seek to create more explicit focus on the SDGs within our education and R&D, thus contributing to the development of 'BUas skills for life' and to research which directly contributes to tackling the enormous global societal challenges of our time. In this way we support the implementation of the BUas+ mission 'to empower young professionals on their journey to shape a better world' and vision of 'educating for and in a continuously changing world.' We are a small and dedicated staff-led team, working alongside the student-led Green Office.

Natuur & Afval

59. De Peukenactie van GREEN-ESG

Wageningen University & Research

Het Green Impact team van het WUR-onderdeel Environmental Sciences Group (ESG) heeft met een peukenactie het aantal peuken op Wageningen Campus in 2021 in kaart gebracht. In 20 dagen tijd werden 8591 peuken geteld. Omdat per 1 juli 2021 Wageningen Campus rookvrij is, net als alle campussen en scholen in Nederland, mag er op de campus niet meer gerookt worden. Rookplekken en afvalbakken voor peuken zijn weggehaald. Gevolg is dat er aan de randen van de campus, en ook op de campus, zelf allerlei hotspots met sigarettenpeuken ontstaan. En dat zwerfafval: in het filter zit plastic waarin ook nog eens schadelijke stoffen zitten. Initiatiefnemer Marjolijn Dannenburg deed verschillende zoekacties. De meest intensieve was de 20-daagse zoekactie in mei. Gevonden peuken werden ingevoerd in de zwerfafval-app Litterati. Zij verwerkte de data in het rapport "The butt in the drain, the unwanted side-effects of a smoke-free campus". De hotspots werden met kleurige plaatjes in het rapport opgenomen. Ook de schadelijkheid van de peuken werd in het rapport beschreven. Het rapport leidde tot de vraag of het beleid rookvrije campus moet worden aangepast. De eerste stap is gezet: er is meer aandacht voor de milieueffecten van achteloos weggegooide peuken. Aan de volgende stap wordt gewerkt: bewustwording bij rokers dat ze peuken niet meer weggooien in de natuur. Daar is ook een handige oplossing voor. De peukenpocket: een klein tasje van brandwerend plastic, waarin je een peuk kunt meenemen.

Links:

https://www.resource-online.nl/index.php/2021/08/14/volop-peuken-op-rookvrije-campus/
https://edepot.wur.nl/550221
https://www.instagram.com/p/CbZ3MnSAWX4/
https://www.wageningenschoon.nl/kom-in-actie-tegen-de-peuk/
https://www.greenofficewageningen.nl/projects/community-network/green-impact-program/

60. De Afstudeerboom

Avans Hogeschool

Als Nick den Bol en Lisa Heyman in het verleden bij Avans afstudeerden, kregen ze als afstudeercadeau een gegraveerde pen of een gepersonaliseerde sweater van hun academie. Dat kan anders én duurzamer, vonden de Avans studenten. Daarom hebben ze met behulp van Green Office een project opgezet om elke afstudeerder een boom cadeau te doen, die geplant wordt in een eigen 'Avansbos'.

Nick en Lisa fantaseerden samen over het creëren van een Avansbos. "Door iedere afstudeerder een afstudeerboom cadeau te doen, geef je ze een symbolisch en duurzaam cadeau", aldus Nick, derdejaars Ondernemerschap & Retail Management. "Het mooie aan de afstudeerboom is dat deze meegroeit met de carrière van de Avans-alumni", legt vierdejaarsstudent Milieukunde Lisa uit.

Enthousiast over hun idee, benaderden ze de Green Office, waar Lisa al langere tijd bij zit. Green Office heeft ze begeleid in het opzetten van een onderzoek, en is vervolgens in contact geraakt met Life

Terra en in gesprek gegaan om te kijken hoe we het Avansbos konden starten, welke bomen op die plek het best groeien en of het stuk bos toegankelijk is. Afstudeerders moeten er namelijk wel naartoe kunnen.

Green Office heeft een pilot opgezet en de ambitie was om 1000 bomen te planten met een gering aantal academies. Green Office besloot daarom de eerste honderd bomen te doneren aan de academie die zich als eerste aanmeldt. “Daarnaast hebben we alle academies benaderd met dit idee in de hoop dat ze liever een afstudeerboom gegeven, dan de gegrafeerde pennen en gepersonaliseerde sweaters. Het enthousiasme bleek groot want 19 van de 21 academies van Avans deden mee aan de pilot. En tezamen hebben we 3937 studenten een boom cadeau gegeven bij hun diploma-uitreiking.

Het bos staat in de Diezemonding in de gemeente Den Bosch en de eerste 4000 bomen werden in 2021 cadeau gedaan aan afstudeerders. Met het bos hopen de studenten een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat en ook het CO2-gebruik van Avans Hogeschool te compenseren. “Omdat het Avansbreed in te zetten is, en niet alleen voor een paar academies, heeft het ook Avansbreed impact. Het bos compenseert de CO2-uitstoot.

In september 2021 heeft de voorzitter van het College van Bestuur van Avans de ambitie uitgesproken om 100.000 bomen te planten. Avans adopteert daarmee het initiatief van Green Office en gaat voor de komende 100.000 afstudeerders een robuust Avansbos planten in het Van Gogh Nationaal Park.

Meer informatie:

Artikel Punt: https://punt.avans.nl/2021/11/het-avans-bos-is-geopend-de-eerste-vierduizend-bomen-zijn-geplant/

CO2 compensatie berekening door studenten: https://www.greenoffice-avans.nl/projecten/de-afstudeerboom/

Projectuitleg: https://www.greenoffice-avans.nl/afstudeerboom/

Samenwerking met Gemeente 's-Hertogenbosch, Stichting Life Terra en Van Gogh Nationaal Park: https://www.avans.nl/over-avans/nieuws-en-pers/nieuwsberichten/detail/2021/11/afstudeerders-planten-bos-in-s-hertogenbosch

61. Moestuin

Christelijke Hogeschool Ede

De CHE heeft in 2021 samen met de buurt een moestuin aangelegd op het terrein van de CHE. Zie: https://www.mijntuinjouwtuin.nl/nl/tuinen/buurttuin-che

62. iTapToo: duurzaam en gezond alternatief voor wegwerpflesjes

Fontys Hogescholen

Van een idee naar een werkend, verkoopbaar concept in ongeveer anderhalf jaar. Fontys studentondernemers commerciële economie, communicatie en mechatronica bedachten samen met een Avans-student technische bedrijfskunde een automaat die je herbruikbare fles vult met een verfrissend alternatief voor reguliere frisdrank. Milieuvriendelijk, gezond, betaalbaar: dat zijn de belangrijkste speerpunten van iTapToo, een idee dat vorm kreeg tijdens de Minor Ondernemerschap. Dat idee werd gaandeweg steeds verder uitgewerkt, waarbij ook de Take-off hbo-subsidie in de wacht werd gesleept. Inmiddels staat de circulaire frisdrankautomaat ook als pilot bij Fontys Eindhoven, is er een contract met

een producent en zijn er een groot aantal geïnteresseerden: iTapToo staat in de startblokken om Nederland te veroveren.

Verkrijgbaar in zes smaken

iTaptoo is niet alleen een duurzame oplossing voor kantoren, scholen en andere publieke gebouwen, maar daarnaast ook een gezonder alternatief. 'Licht gezoet met een extract uit de Stevia plant, daarmee suikervrij'. Voor iTapToo was de Minor Ondernemerschap van Fontys het startpunt van een avontuur dat inmiddels heeft geleid tot een serieus bedrijf.

63. Fontys-studenten Circulaire Economie storten zich op mondkapjesprobleem DELA

Fontys Hogescholen

Drie Fontys-studenten, van de minor Circulaire Economie in Eindhoven, hebben van uitvaartverzorger coöperatie DELA de opdracht gekregen een onderzoek te starten naar een tweede leven van mondkapjes. Wegwerp mondkapjes worden slechts eenmaal gebruikt en komen vervolgens via het restafval terecht bij een afvalverbrandingsinstallatie. Hierbij gaan de ruwe grondstoffen verloren en is er sprake van een lineair gebruik. DELA heeft verzocht om uit te zoeken welke circulaire kansen er liggen voor wegwerp mondkapjes.

Voor het onderzoek is gekeken naar verschillende marktmogelijkheden voor hergebruik van de mondkapjes. Deze mogelijkheden zijn grofweg te verdelen in inkoopopties, procesopties en opties voor hergebruik. De focus van het onderzoek ligt dus niet alleen op de 'voorkant', maar er is ook gekeken naar de gehele levensduur van het mondkapje. Uiteindelijk zijn zeven opties uitgebreid geanalyseerd. Hierbij kwamen twee interessante en realistische opties naar voren. Een optie is een samenwerking met een bedrijf dat relatiegeschenken van afvalstromen ontwerpt, produceert en verkoopt. Een tweede opties is om samen te gaan werken met een afvalverwerker, om een eenvoudig te recyclen mondkapje te ontwikkelen, dat bijna volledig is gemaakt van polypropyleen. Het volledige onderzoeksrapport is eind juni gepresenteerd aan uitvaartverzorger coöperatie DELA.

64. Biodiversiteitsbeleid

Radboud Universiteit Nijmegen

De Radboud universiteit heeft in 2021 een biodiversiteitsbeleid vastgesteld. Dit bouwt voort op het gezamenlijke duurzaamheidsbeleid 2021-2025. Een van de vier ambities die hierin is beschreven is: Creëer een gezonde omgeving. We focussen binnen deze ambitie echter niet alleen op het gezonder maken van de mens, maar ook op een gezonde aarde. Daarvoor werken we aan behoud en herstel van biodiversiteit en sterke ecosystemen. Dit doen we door met hoogstaand wetenschappelijk onderzoek bij te dragen aan kennisontwikkeling en oplossingen op dit gebied. Maar ook door de op basis hiervan verkregen inzichten toe te passen op onze eigen groene campus.

De overkoepelende doelstelling is het voorkomen van verder biodiversiteitsverlies en het bijdragen aan het herstel en een netto-biodiversiteitswinst richting 2030. In dit plan zijn vier subdoelstellingen beschreven:

1. Verbeteren van voorwaarden voor biodiversiteit
2. Een klimaatadaptieve campus
3. Natuurinclusief handelen en bouwen
4. Werken aan de interactie tussen mens en natuur

Het beleid is tot stand gekomen in een unieke samenwerking van medewerkers terreinbeheer, bouwprojecten, studenten, wetenschappers, vrijwilligers en omwonenden van de Radboud universiteit en het Radboudumc. Over 2021 is onlangs een jaarverslag verschenen. Door het jaar heen wordt via onze website over de vorderingen gecommuniceerd:
Natuur op de campus - Universitair Vastgoed Bedrijf (ru.nl)
Biodiversiteit - Universitair Vastgoed Bedrijf (ru.nl)
Biodiversiteit op de campus - Faculteit der NWI (ru.nl)
Het biodiversiteitsbeleid en het jaarverslag biodiversiteit zijn als documenten toegevoegd.
We betrekken ook onze wetenschappers en studenten bij het biodiversiteitsbeleid: Radboud Honours Academy and sustainability - Radboud sustainable (ru.nl)
Het onderzoek naar biodiversiteit wordt (integraal) als living lab georganiseerd: Living Lab Ooijpolder - Radboud Universiteit (ru.nl)
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/5/Gezamenlijk%20beleid%20biodiversiteit.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/5/Jaarverslag%20biodiversiteit%202021.pdf

65. Duurzaam bosbeheer – Vitaal bos en Veelzijdig bos

Hogeschool van Hall Larenstein

Het Nederlandse bos heeft een grote hoeveelheid aan maatschappelijke functies. Het heeft echter in toenemende mate te lijden onder de gevolgen van klimaatverandering, vermesting, verzuring, verdroging en versnippering. In 2030 moet er ook nog eens 30.000 hectare aan bos in Nederland bij volgens Europese richtlijnen. Doel hiervan is om Nederland meer klimaat robuust te maken, bij te dragen aan CO2 doelstellingen en de biodiversiteit te versterken. Door de komst van het Coronavirus zagen we ook dat Nederlanders massaal de bossen opzocht. Door de toenemende vraag vanuit de maatschappij wordt de druk op het bos in Nederland alleen maar groter. Het project Duurzaam bosbeheer wil antwoord krijgen op de vraag 'Waar gaan we het nieuwe bos neerzetten en hoe gaan we het beheren in deze snel veranderende tijden zodat het er over 100 jaar nog staat?' *"Het is niet te druk, er is gewoon te weinig bos".* Zie bijlage: Vitaal en veelzijdig bos Wat is er aan de hand.pdf

Het project bestaat uit twee deelprojecten: Vitaal bos en Veelzijdig bos. Het project Vitaal bos richt zich op beheer en inrichting specifiek voor de heersende omstandigheden, zodat bossen vitaal en klimaatbestendig zijn en blijven. Beheerdsers krijgen toepasbare handvatten waarmee ze kunnen sturen op vitaliteit in de specifieke omstandigheden in hun beheereenheid. Bestaande initiatieven zoals de Gereedschapskist Klimaatslim Bosbeheer wordt getoetst aan bruikbaarheid en op volledigheid. Het project Veelzijdig bos onderzoekt hoe functies van het bos, waaronder CO_2-vastlegging, natuur en beleving, zo optimaal mogelijk kunnen worden gerealiseerd in dat bos. Er wordt onderzocht welke beheermethodes het beste werken in zowel bestaande als nieuw aan te leggen bossen, in stedelijk en landelijke gebied. Zie bijlage: Praktijkgericht onderzoek naar duurzaam bosbeheer.pdf

Het wordt steeds duidelijker dat vitale, veelzijdige bossen essentieel zijn bij het waarmaken van de grote ambities op het gebied van klimaatadaptatie, CO_2-vastlegging, biodiversiteitsherstel, kringlooplandbouw en circulaire economie. Daarnaast spelen bosgebieden een grote rol in de natuurbeleving van mensen. Door deze onderzoeksprojecten krijgen beheerders van bos, natuur en landschap handvatten en kennis om dit te bereiken. Onderzoek en onderwijs werken samen met onder andere terreinbeherende organisaties, houtverwerkende industrie, groene adviesbureaus en bosbeheerders in beide onderzoeken. Studenten worden actief betrokken via afstudeerprojecten en stages bij werkveldpartijen. Binnen de minor Beheer van Bos en Natuur worden er ieder jaar vragen uit het onderzoekstraject opgepakt.

In dit omvangrijke project werken we bewust vanuit een consortium samen met andere kennisinstellingen en externe partijen. Daarmee wordt wetenschappelijk kennis gevalideerd en toepasbaar gemaakt wordt. Het onderzoek zal nieuwe, vooral toegepaste kennis opleveren, over de wijze waarop wetenschappelijke kennis over vitaal bos in de praktijk ingezet kunnen worden voor inrichting en beheer van bos. Dit past bij de inspanning om in het onderwijs meer aandacht te besteden aan onderzoek en monitoringstechnieken. Voor ons groene onderwijs is het van belang dat nieuwe kennis beschikbaar komt voor de studenten (de toekomstige beheerders) over welke beheer- en inrichtingsstrategieën waar inzetbaar zijn voor vitaal en veelzijdig bos. Verder levert het project bijscholing voor docenten, studenten die in een authentieke leeromgeving les krijgen en actualisatie van lesmodules. Belangrijk is ook dat dit project kan zorgen voor het ontstaan van nieuwe en vernieuwde leerboswachterijen, waarin scholen langjarig, ook na dit project, door kunnen gaan met het monitoren en testen van de ontwikkelde strategieën. Zie bijgaand project: Onderzoeksvoorstel_Vitaal_Bos.docx.pdf en Duurzaam bosbeheer - hvhl.nl.pdf

Looptijd project: 2021 – 2025

Projectpartners: Aeres Hogeschool, Inholland, HAS den Bosch, Staatsbosbeheer, Stichting Probos, Borgman Beheer Advies, verschillende Bosgroepen, Buiting Advies, Staro Natuur en Buitengebied, verschillende gemeenten en provincies, belangenorganisaties.

Aanvullende informatie:

https://www.houtwereld.nl/houtnieuws/duurzaam-bosbeheer-onderzocht-door-groene-hogescholen/
https://zoetzoutknooppunt.nl/duurzaam-bosbeheer-veelzijdig-en-vitaal-bos/
https://www.sia-projecten.nl/project/vitaal-bos
https://www.sia-projecten.nl/project/veelzijdig-bos
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Duurzaam%20bosbeheer%20-%20hvhl.nl.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Onderzoeksvoorstel_Vitaal_Bos.docx.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Vitaal%20en%20veelzijdig%20bos%20Wat%20is%20er%20aan%20de%20hand.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/21/Praktijkgericht%20onderzoek%20naar%20duurzaam%20bosbeheer.pdf

66. HZ Green Office – Groene Buitenruimtes

HZ University of Applied Sciences

Het HZ Green Office is een team van studenten en medewerkers van de HZ University of Applied Sciences met een passie voor duurzaamheid! Zij voert projecten uit rond zwerfvuil op zee, klimaat, gezond voedsel en biodiversiteit en organiseert evenementen samen met partners binnen en buiten HZ.

Terwijl tijdens de COVID uitbraak iedereen achter de computer kroop, begon het Green Office zich juist meer te richten op het organiseren van activiteiten in de buitenlucht, zoals wekelijkse "beach cleanups", tellingen van zwerfvuil, fietstochten en "gardening sessies". Door in een groene omgeving activiteiten te organiseren die ertoe doen, bevordert het Green Office het "community-gevoel" onder studenten en draagt bij aan het welzijn van studenten. Bij de studentencampus van APV Housing in Vlissingen beheert het Green Office sinds vier jaar een eigen studententuin en is een systeem aangelegd waarmee regenwater wordt opgevangen dat vanaf het dak in een wadi wordt geleid.Afgelopen jaar is het Green Office gestart met het vergroenen van de buitenruimte van de HZ-campus in Vlissingen. Sinds maart dit jaar wordt gewerkt aan de aanleg van een voedselbosje met wadi op de campus. De vergroeningsactiviteiten vinden plaats in nauwe samenwerking met de facilitaire dienst en andere stakeholders en wordt een impuls gegeven aan de ontwikkeling van campus met meer aandacht voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Meer info: https://www.projectenportfolio.nl/wiki/index.php/Green_Office

67. Wageningen Biodiversity Initiative

Wageningen University & Research

Het Wageningen Biodiversity Initiative (WBI) is in april 2021 gelanceerd en brengt onderzoekers en studenten samen die zich inzetten voor biodiversiteit. Het WBI is een overkoepelende structuur die de kenniseenheden van WUR verbindt om een sterke en significante bijdrage te leveren aan het ombuigen van de dalende biodiversiteitscurve om deze weer te doen stijgen. Doelen zijn transformatief onderzoek en onderwijs, inspireren, organiseren van dialogen en samenwerken om zo een natuurinclusieve maatschappij te ontwikkelen.

De centrale vraag is: Hoe kun jij ons helpen de dalende biodiversiteitscurve om te buigen? Studenten, promovendi en maatschappelijke groeperingen worden uitgenodigd om bij te dragen aan deze dialogen. Ze kunnen zo helpen om wetenschappelijke onderzoeksgebieden te identificeren en prioriteit te geven. En ook om te focussen op maatschappelijke behoeften en innovatie in onze onderwijsprogramma's.

Op onze website is meer te vinden over WBI, maar ook achter de schermen gebeurt er veel om dit te bewerkstelligen. Er is een levendige discussie op intranet (zie bijgevoegde print screen) en tijdens de WBI get-togethers (zowel online als offline). Activiteiten worden voorbereid, zoals dialogen en challenges. Op 24 en 25 juni wordt op Wageningen Campus de Wageningen Biodiversity Challenge georganiseerd, met speciale biodiversiteitsrondleidingen kunnen deelnemers onderzoeken welke verschillende soorten bloemen, planten, vogels, insecten en dieren op de campus leven. Zie ook de oproep van de Graduate School PE-RC voor gidsen.

Op deze manier fungeert Wageningen Campus als Living Lab. Initiatieven vanuit onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering komen samen in onderzoekpilots en studentenopdrachten. Voor de

bedrijfsvoering is dit beschreven in de Groenvisie van WUR en wordt nader uitgewerkt in het project Samenwerken aan groen (zie toelichting). Dit project richt zich op de interactie tussen inrichting en beheer van de campus en het onderzoek en onderwijs over o.a. biodiversiteit en klimaatverandering. Met een plan van aanpak worden allerlei initiatieven als stukjes van een puzzel met elkaar verbonden. Voorbeelden zijn:

- The Field, een experimentele (moes)tuin. Door Wageningen Student Farm gecoördineerde activiteiten zijn o.a. een picking garden, permacultuur, bloementuin, paddenstoelenteelt en bijenkasten.
- Het creëren van een platform waarop medewerkers en studenten hun waarnemingen van planten en dieren kunnen registreren, de data kunnen vervolgens dienen als biodiversiteitsinventarisaties.

Vanuit het oogpunt van de bedrijfsvoering is het nu via het WBI nog makkelijker om aansluiting te zoeken bij de onderzoekers en studenten met expertise op het gebied van biodiversiteit.

Links:

https://www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten/Themas/Biodiversiteit/Wat-is-het-Wageningen-Biodiversiteits-Initiatief.htm

https://www.wur.nl/nl/show-longread/Alleen-als-we-nu-allemaal-gaan-samenwerken-kunnen-we-biodiversiteitsverlies-stoppen.htm

https://www.pe-rc.nl/Biodiversity-guides

Groenvisie: https://edepot.wur.nl/540768

Bijlagen:

- Print screen intranetgroep Biodiversity
- Toelichting bij project Samenwerken aan groen

68. Grachten Clean Up

Leiden Universiteit

Sinds de zomer van 2021 organiseert De Grachtenwacht elke zondag een grachten clean-up waar alle bewoners van Leiden en andere belangstellende aan mee kunnen doen. Met de Plastic Spotter kanovloot organiseren ze wekelijkse clean-ups en doen zo ook wetenschappelijk onderzoek naar plasticvervuiling. Zo maken ze de stad niet alleen schoon, maar analyseren ze ook waar dit afval vandaan komt om zo de bron van de vervuiling te kunnen tegengaan. Voor de ramen van het brugwachtershuisje op de Marebrug exposeren ze de spannendste vondsten. Op 12 juli viste de voorzitter van het College van Bestuur (Annetje Ottow) mee.

https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2021/07/ook-voorzitter-annetje-ottow-doet-aan-drijfvuilvissen

Mobiliteit

69. Duurzaam mobiliteitsbeleid faculteit bouwkunde

Technische Universiteit Delft

Professor Andy van den Dobbelsteen heeft de CO2 uitstoot van de TU Delft gedetailleerd in kaart gebracht. Een deel van de CO2-uitstoot komt vrij door het reizen van medewerkers en studenten. De faculteit Bouwkunde wil actief bijdragen aan het verlagen van de CO2 uitstoot en wil mede om die reden bewuster omgaan met dienstreizen. Het facultaire Management Team heeft daarom op 8 februari 2022 het beleid veranderd.

Reizen naar het buitenland is niet meer een vanzelfsprekendheid, maar een bewuste afweging. Medewerker en leidinggevende maken daarom jaarlijks afspraken over buitenlandse reizen (conferentiebezoek, fieldwork, project meetings, studentenreizen).

De volgende 8 punten worden in acht genomen:

1. (Project)meetings met buitenlandse partners vinden waar mogelijk online plaats.
1. Medewerkers bezoeken maximaal 1 keer per jaar een conferentie waarvoor zij per vliegtuig moeten reizen.
1. Voor de keuze voor vervoersmiddelen wordt gebruik gemaakt van de Europe GreenTravel Map.
1. Wanneer per vliegtuig wordt gereisd, dient CO2-uitstoot gecompenseerd te worden.

Onderwijs:

1. In de Bacheloropleiding vinden alleen groepsreizen plaats binnen Europa, naar bestemmingen die per trein of bus bereikt kunnen worden.
1. In de Masteropleiding vindt bij maximaal 50% van de studio's een buitenlandse groepsreis plaats waarheen per vliegtuig gereisd moet worden. Verzoeken worden ingediend bij de opleidingsdirecteur.
1. Voor de keuze voor vervoersmiddelen wordt gebruik gemaakt van de Europe Green Travel Map.

Implementatie:

8. De uitgangspunten gelden vanaf 1 maart 2022.

https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/9/Beleid%20dienstreizen%20faculteit%20Bouwkunde%20concept%2006012022.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/9/Europe%20GREEN%20map_BK.pdf

70. FlowCubes

Rijksuniversiteit Groningen

De Zernike campus ontwikkelt zich in hoog tempo. Maar meer mensen betekent ook meer verkeer. Om de verkeersstromen zo duurzaam, gezond en innovatief mogelijk in goede banen te leiden, zijn er op de Zernike Campus FlowCubes geplaatst. Deze intelligente verkeerssensoren geven inzicht in de routes, reistijden en dichtheid van fietsers, voetgangers en auto's. Zo worden de dagelijkse mobiliteitsstromen in kaart gebracht. De FlowCubes monitoren daarmee de effecten van maatregelen die door de RUG worden genomen op het gebied van mobiliteit, zoals deelfietsen- en auto's en het stimuleren van het gebruik van het OV. De gegenereerde data helpt ons om de effectiviteit van de maatregelen te evalueren en waar nodig bij te sturen.

De FlowCubes werken volledig anoniem en met inachtneming van alle privacyrichtlijnen. De sensoren zien eruit als witte kubusjes, iets groter dan een halve liter melkpak. Het FlowCubesysteem maakt gebruik van een ingebouwde camera-module, en verwerkt beelden binnen de sensor tot anonieme verkeersinformatie.

Quality Assessment & Management

71. School of Business and Economics and its spearheads to address societal challenges in Sustainable development

Universiteit Maastricht

Also highlighted in EQUIS accreditation, attached some extracts from the report, https://www.maastrichtuniversity.nl/about-um/faculties/school-business-and-economics/research/sbe-sddg-spearheads https://www.maastrichtuniversity.nl/news/sbe-awarded-five-year-equis-re-accreditation

The School of Business and Economics (SBE) has been awarded renewal of the EQUIS accreditation for the maximum length of five years. This achievement continues SBE's membership of a select global group of business schools that hold this accreditation. EQUIS is the leading international system of quality assessment, improvement, and accreditation of higher education institutions in management and business administration. Its fundamental objective is to raise the standard of management education worldwide. The five-year reaccreditation of SBE is testimony not only to the high quality of SBE's research, education, and impact but also to the sound underlying processes. EQUIS commended SBE for the clear strategy and focus on sustainability and research-intensive societal impact!

Attached a summary of the report, but we want to highlight that it is very valuable that this business schools created a transdisciplinary approach, strategy and focus to societal challenges. These societal challenges are interlinked: sustainable development can be supported by digitalisation, climate change may affect global migration, etc. By combining existing knowledge at SBE in novel ways via these spearheads, SBE aims to co-create new knowledge in collaboration with non-academic stakeholders. https://www.maastrichtuniversity.nl/about-um/faculties/school-business-and-economics/research/sbe-sddg-spearheads

Each spearhead addresses societal challenges in Sustainable Development, Digitalisation and Globalisation (SDDG). Their goal is to develop new research strongholds and provide knowledge and innovative ways of thinking to the academic community, companies, policy-makers and society.

Since these societal challenges are interlinked, SBE has taken a transdisciplinary approach to address them by creating and funding three SBE-SDDG (Sustainable Development, Digitalisation and Globalisation) spearheads in January 2021:

Fair and Smart Data: The Currency for Global Sustainability (FSD): This initiative uses boundary work theory as the transdisciplinary approach to prove and validate the concept of fair and smart data for global sustainability and then scale up for delivery. Societal partners are e.g. the Solidaridad Network and Cooperative Rabobank U.A.

Maastricht Observatory on Resilient, Responsible & Sustainable Enterprise and Economy (MORSE): The initiative mobilises and brings together researchers across Maastricht University and beyond. MORSE works together with private corporations, NGOs, the public sector, and academic partners, committed to doing impactful research. Societal partners are e.g. De Nederlandse Bank (DNB), Waterschap Limburg (WL) and Mondiaal Maastricht.

UM behavioural Insights Centre (UM-BIC) is a large research community that employs and develops behavioural insights to improve public policy and company practice. It addresses societal challenges in the fields of Sustainable Development, Digitalisation and Globalisation. It aims to become an expertise centre in Behavioural Policy Design. Societal partners are e.g., APG, TNO, Statistics Netherlands, AEGON, the Ministry of Finance, PGGM, World Bank.

The spearheads are a set of activities/projects that form a coherent cross-disciplinary research programme in which researchers from various departments are represented. They support meaningful interaction among the participants (get-to-know, trust building among members, giving each feedback, and working on shared projects). Former themes also contribute to the new spearheads. This new initiative will contribute to the School's vision to become a more challenge driven research school strengthening the problem-based nature of its identity, where it engages and co-creates with society. In January 2021 three new spearheads were launched. These initiatives are entitled 1) Maastricht Observatory on Resilient Economies, Sustainability and Responsible Enterprise (MORSE); 2) UM Behavioural Insights Centre (UM-BIC); 3) Fair and Smart Data (FSD).

72. Sustainable Management Control for RUAS

Hogeschool Rotterdam

Benchmarking & Challenge

Recently it became clearer to RUAS that it is lacking behind in the comparison with other universities. RUAS needs to improve quite strongly on the operationalization of sustainability. Many initiatives are planned and (to be) executed, but a clear and transparent view is missing. For many organizations this is a quite common issue with new developments.

Because RUAS has the absolute drive to become sustainable RUAS staff established co-operation between the three dimensions Education & Research & Operations. RUAS found that support at the research center Business Innovation with the teachers of the Minor International Sustainable Finance and management, who offered their knowledge and support. For Dutch and international students this is (was) a great opportunity to learn. With a real-life case students add value to RUAS, but also it enriches their experience with real-life challenges.

RUAS Triangle

Rotterdam University of Applied Science's (RUAS) approach towards sustainability is based on three pillars; 1. Education 2. Research 3. Operations Ad 1. Education

Students are prepared for the new sustainable society by sustainable development and the associated goals (SDGs) in the teaching materials. RUAS aims to prepare students for the future by offering them innovative and challenging education, incl. projects.

RUAS aims to contribute to an inclusive, safe, resilient, and sustainable environment and society and supports businesses and organizations to achieve those too. Ad 2. Research

A rapidly changing society requires sustainable solutions for complex issues, such as climate change and biodiversity issues. By doing research together with students and with relevant social organizations RUAS develops current education for RUAS students. Ad 3. Operations

RUAS is reflective, transparent, ambitious, and approachable about how the operations, work and learning environment contribute to the SDGs. RUAS aims to reduce the impact on RUAS environment.

Regarding all three pillars RUAS has developed many internal initiatives. RUAS is a driving force and plays an important role in Rotterdam and surroundings. The Executive Board (CvB) has signed multiple covenants to support this commitment.

Research objective and question

Project objective:

The objective of the project is to design a management control system for RUAS and RUAS institute (H)RBS, which enables management and RUAS' sustainability leaders to monitor the progress RUAS makes in realization of its sustainability objectives.

Main research question:

How should RUAS management control system be designed to monitor the realization of the sustainability objectives?

Sub questions:

- What are the sustainability objectives of RUAS and (H)RBS?
- What can we learn from other (European) universities regarding sustainability (objectives, strategy, targets)?
- What elements of the management control system are needed to monitor progress on achieving the sustainability objectives and underlying sustainability targets?
- What components should an incentive program for involved management contain to encourage managers to do their utmost to realize RUAS' operational sustainability objectives?
- How should the governance model be set up, and what is the role of the external auditor in this context?

The main components:

- Mission & Vision for RUAS and for (H)RBS.
- Strategy for RUAS and for (H)RBS.
- Benchmark with national and international based other universities regarding vision, strategy and sustainability reporting
- Key Success Factors (KSFs) and Key Performance Indicators (KPIs).
- Incentive program for involved staff.
- Governance model.

Besides theoretical knowledge through lectures and research, the stakeholders are involved through

guest lectures and Q&A sessions. The stakeholders are Executive board of RUAS, RBS management, Research Centre Finance & Business Innovation, Concern Controlling, Program management Sustainability RUAS.

Research report (= Deliverable)
Each student-team prepares a research report (thesis structure) including the research conclusions and recommendations. Also, each team prepares a presentation and hand the report to the project coach. The student-teams present their findings to the stakeholders.

Next step
The reports and final presentations were successfully received by the stakeholders. In the months after the finalization of this applied research the outcome is used by the different RUAS-departments, to take the transition to the next level.

73. Duurzaamheidsambities

Zuyd Hogeschool

Zuyd Hogeschool heeft passie voor haar studenten en de regio en is maatschappelijk zeer betrokken. Er worden veel uiteenlopende projecten op het gebied van duurzaamheid met studenten en het bedrijfsleven uitgevoerd en er lopen diverse onderzoeken met een duurzaam karakter. Er zijn mooie minoren en curriculumonderdelen waar duurzaamheid in zijn volle breedte centraal staat en de studenten de circulaire competenties leren die zo nodig zijn. In de bedrijfsvoering van Zuyd wordt bij bijvoorbeeld de inkoop, de catering en het afvalbeheer duurzaamheid meegenomen in de besluitvorming.

Maar alle initiatieven zijn tot nu toe nog redelijk losstaand, zonder verbondenheid en zonder beleidsmatige ondersteuning. Verschillende academies weten bijvoorbeeld niet van elkaar welke inspirerende projecten de ander uitvoert. Op het gebied van duurzaamheid miste er bij Zuyd een duidelijke visie en ambities. Ambities die het mogelijk maken om voor duurzaamheid te kiezen, ook als het moeilijker is, of duurder of als het veel tijd kost. Ambities die ervoor zorgen dat de Zuyd community met elkaar in gesprek gaat over duurzaamheid en elkaar weet te vinden, zodat er interdisciplinaire projecten ontstaan en er ruimte komt voor systeemdenken. Kortom ambities die richting kunnen geven en koers kunnen bepalen.

Daarom zijn de duurzaamheidsambities van Zuyd opgesteld. Deze duurzame ambities zijn niet door een paar managers achter hun bureau bedacht, maar gezamenlijk door de Zuyd community in meerdere creatieve workshopsessies met docenten, ondersteunende medewerkers, onderzoekers, studenten, het management en het bedrijfsleven ontstaan. Zo is er gezocht naar realistische en gedragen ambities, die richting kunnen geven aan de duurzaamheidsreis van Zuyd.

De eerste ambitie komt er in het kort op neer dat de studenten van Zuyd in alle opleidingen leren over duurzaamheid. Om daarbij geloofwaardig te zijn is het ook van belang dat Zuyd het goede voorbeeld geeft met haar bedrijfsvoering. Dit staat beschreven in de tweede ambitie.

Er is bij het opstellen van de ambities bewust veel ruimte overgelaten aan de verschillende academies en diensten om zelf invulling te geven aan de ambities. Dit zorgt ervoor dat de ambities kunnen passen bij de verschillende subculturen en verschillende werkvelden, maar ook dat deze ambities echt intrinsiek van de gehele Zuyd community kunnen worden. Zo ontstaat er een combinatie van intrinsieke motivatie voor duurzaamheid gesteund door beleid.

Onlangs (7 april 2022) zijn deze beide ambities vastgesteld en hebben alle Zuyd directeuren (van diensten én Academies) en het CvB besloten deze ambities te adopteren en tot Zuyd beleid te bestempelen.

Deze duurzaamheidsambities helpen ontegenzeggelijk van Zuyd een duurzame Hogeschool te maken.

Verenigingen & Netwerken

74. Economische faculteitsvereniging in Rotterdam eerste CO2 neutrale studievereniging

Erasmus Universiteit Rotterdam

De Economische Faculteitsvereniging Rotterdam (EFR) heeft in het afgelopen jaar haar voetafdruk dusdanig verkleind en gecompenseerd, dat de vereniging nu volledig CO2-neutraal is. En daarmee is de primeur voor Rotterdam, want niet eerder in Nederland was er een studievereniging volledig CO2-neutraal. “Het voelt een beetje als een nu of nooit situatie, dus we hebben er alles aan gedaan om dit te verwezenlijken”, vertelt Matti Tielrooij, Sustainability, Inclusion en Diversity Officer bij EFR.

In 2021 organiseerde de EFR haar grootste event, de EFR Inspiration Days, geheel CO2-neutraal. Tegelijkertijd met het COP25 rapport kwam de realisatie dat CO2-neutrale events niet genoeg was. “Toen besloten we dat de gehele EFR CO2-neutraal moest worden, ook ons werk op kantoor en onze reizen”, aldus Tielrooij.”

Treintrots en vegetarische events

De meeste winst wordt behaald door de trein of bus te pakken voor twee buitenlandse reizen van de vereniging, in plaats van het vliegtuig. Daarnaast is al het eten dat geserveerd wordt op evenementen nu standaard vegetarisch. Bij iedere nieuwe uitgave wordt standaard gekeken naar de impact op het milieu en wordt er gekozen voor de meest duurzame variant. Ook wordt er gelet op afval en recyclen: “verouderde goodies die we vroeger zouden weggooien, zijn nu naast kantoor uitgestald en voor iedereen gratis om mee te nemen.”

Ook uitstoot compenseren die je niet kunt terugbrengen

Wat was het lastigste om aan te pakken? Dat bleken de dingen waar je geen invloed op hebt: “Bijvoorbeeld de footprint van ons kantoor in G Building, dat is niet het meest moderne en zuinige gebouw. En soms was het ook lastig om de scope te bepalen. Compenseer je ook de lunches van bestuurders? Uiteindelijk doen we dat wel.” Alle uitstoot die EFR uiteindelijk niet kon terugbrengen is uitgerekend en gecompenseerd door investeringen in projecten. Zoals het conserveren van bossen in Brazilië en het aanleggen van kleinschalige windmolenparken in India.

Voorbeeld voor leden
Het was een flinke klus maar gelukkig kreeg EFR hulp van partner Deloitte: "Zonder hen had het een stuk lastiger geweest." Het werk dat er nu in is gestopt betaalt zich de komende jaren uit: de volgende besturen zullen hieraan relatief weinig werk hebben. Tielrooij besluit: "Hoewel we beseffen dat dit geen volledige oplossing is voor de klimaatcrisis, willen we een voorbeeld geven aan onze leden en hen en andere verenigingen vooral inspireren en aanmoedigen om hun CO2-voetafdruk te verkleinen!"

https://www.eur.nl/nieuws/economische-faculteitsvereniging-rotterdam-eerste-co2-neutrale-studievereniging-nederland

75. Sustainability Liaison Network (SLN)

Erasmus Universiteit Rotterdam

Het SLN is in juli 2021 geïnitieerd om een intern, verbindend netwerk tussen faculteiten en diensten te creëren. Het netwerk komt elke twee maanden bijeen. Alle 9 faculteiten en relevante diensten zijn vertegenwoordigd door een enthousiaste medewerker, in totaal rond de twintig leden. Elke faculteit/dienst bekostigt deze tijd (een beperkt aantal uren per week) uit het eigen budget.

Het Sustainability Liaison Netwerk (SLN) heeft een belangrijk functie als verbinder, versneller en leeromgeving. Vanuit en met het netwerk worden activiteiten georganiseerd voor en met staf en studenten, waardoor de duurzaamheidsgemeenschap groeit en duurzaam gedrag toeneemt. De planning is minimaal vier keer per jaar een initiatief of -activiteit gericht op een bredere groep te organiseren. Het netwerk is zelfsturend en agendeert onderwerpen waar behoefte aan is. Ook van buiten het netwerk kunnen suggesties worden gedaan. Het netwerk moet gaan dienen als loket voor vragen over verbinding, informatie en strategie. Kosten van bijeenkomsten en kleinere evenementen worden betaald uit het werkbudget van het duurzaamheidsprogramma.

Het netwerk is een inhoudelijk sterk en administratief licht initiatief dat makkelijk aansluit op de behoeften en ideeën uit de duurzaamheidsgemeenschap van de EUR. Er zijn al enkele mooie initiatieven besproken en in gang gezet, zoals een reparatie-initiatief op campus, gedragen door medewerkers en studenten. Het levert interessante inzichten op binnen de gemeenschap en faculteiten en afdelingen kunnen op praktische wijze van elkaars ideeën gebruik maken. Leden van het netwerk leveren onderwerpen aan of dragen bij aan die van anderen.

Het netwerk is makkelijk op te schalen of te kopiëren in een andere setting (universiteit of hogeschool).

76. Green Office

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

De Green Office is de duurzaamheidsafdeling van de HAN, welke gerund wordt door studenten. De voornaamste missie van de Green Office is om studenten op te leiden om duurzame kansen te kunnen herkennen in het werkveld en aan de slag kunnen gaan als toekomstbestendige professionals.

Bij de Green Office werken we middels 5 programmalijnen: Living Labs, Educate, Community, Awareness en Events.

Met de matchmaking service van Living Labs koppelen we praktijkopdrachten van bedrijven aan opleidingen. Met Educate willen we duurzame thema's meer onder de aandacht brengen in het onderwijs door middel van interactieve workshops, kennisclips en helpen curricula toekomstbestendig te maken. Onze Community bestaat uit het lidmaatschap voor studenten, ambassadeurschap voor medewerkers en onze studententeams waar studenten vrijwillig of voor vrije ruimte binnen de opleiding samenwerken. Awareness staat volledig in het teken van zichtbaarheid en communicatie. Bij Events organiseren we activiteiten en evenementen.
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/24/Brochure%20Green%20Office.pdf
https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/24/Infographic%20lidmaatschap.png

77. Startschot Sapiens

Hogeschool Inholland

Startschot Sapiens: baanbrekend creatief centrum voor en door jongeren
Hogeschool Inholland, Naturalis Biodiversity Center en VU Amsterdam werken in Valley samen aan een duurzame toekomst

Met de oplevering van de markante woon- en kantoortoren Valley aan de Amsterdamse Zuidas is de komst van Sapiens een stap dichterbij. Het gaat om een creatief centrum waar met name jonge mensen, waaronder studenten van Hogeschool Inholland, kunnen werken aan concrete projecten en initiatieven om de enorme vraagstukken aan te pakken die de klimaat- en biodiversiteitscrisis met zich meebrengt. De verwachting is dat Sapiens in het voorjaar 2023 wordt geopend. De inhoudelijke partners van Sapiens zijn naast Hogeschool inholland het Naturalis Biodiversity Center en de Vrije Universiteit Amsterdam (VU).

Jonge mensen in de lead

Sapiens, 'het creatief centrum van het Antropoceen', wordt een museum, werkplaats en debatcentrum ineen. Zowel de studenten van de Vrije Universiteit Amsterdam en Hogeschool Inholland als de jonge onderzoekers van alle drie de organisaties spelen een belangrijke rol bij dit initiatief. Inholland-collegelid Mieke van den Berg: "Dit is een kans voor onze studenten en collega's om samen met inspirerende academische en professionele partners bij te dragen aan de ontwikkeling van een nieuwe, werkelijk duurzame manier van leven. Bovendien kunnen zij met hun opgedane kennis en ervaring bijdragen aan de verdere integratie van duurzaamheid in ons onderwijs en onderzoek. Zo snijdt het mes aan twee kanten."

Werken aan systeemverandering

De verstoorde balans tussen mens en natuur moet verbeteren willen we als mens een toekomst hebben. Daarom gaan we in Sapiens werken aan een systeemverandering voor de samenleving; een transformatie van sectoren en nieuwe methoden van samenwerken. Philipp Pattberg, directeur van het Amsterdam Sustainability Institute van de VU zegt hierover: "Wat er op het spel staat, is niets minder dan het overleven van de menselijke soort. Wat we moeten doen om deze catastrofe af te wenden is ook duidelijk. In de woorden van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Antonio Guterres: 'Vrede sluiten met

de natuur is de beslissende taak van de 21e eeuw. Het moet de hoogste, hoogste prioriteit zijn voor iedereen.'"

Jonge mensen in de lead
"Wij willen iedereen, en met name jongeren die zich zorgen maken over de leefbaarheid op onze planeet voor toekomstige generaties, helpen door hun zorgen zichtbaar te maken, door kennis te delen en door mee te denken welke oplossingen we samen kunnen vinden voor een duurzame toekomst", aldus algemeen directeur Edwin van Huis van Naturalis Biodiversity Center. Jonge mensen komen in de lead, ondersteund met advies van door de wol geverfde experts. Dit geldt voor de inhoudelijke projecten, maar ook voor de organisatie zelf, die de komende periode wordt vormgegeven.

78. Sustaina Student Lab (SSL)

Universiteit van Amsterdam

In het Sustaina Student Lab (SSL) werken studenten uit verschillende disciplines en van verschillende instellingen (MBO, HBO en WO) aan duurzaamheidsopdrachten van bedrijven en publieke instellingen. Het Sustiana Student Lab regelt de opdrachten, begeleidt de studenten, zorgt voor een ruimte om samen te werken en voor bijeenkomsten om van elkaar te leren. De opdrachten worden geïntegreerd in vakken die de studenten volgen of zij worden bijvoorbeeld ingezet als afstudeerproject. Op deze manier hebben studenten in het verleden meegedacht over het verduurzamen van de Amsterdamse kades en hebben zij in samenwerking met het Amsterdam Museum een (digitale) museumzaal ingericht over de invloed het coronavirus op de dieren en natuur in de stad. Sustaina Student Lab (SSL) is een initiatief van Amsterdam Green Campus, een Stichting van de UvA die is opgericht voor projectonderzoek op het gebied van duurzaamheid en circulaire economie in Noord West Nederland.

Bekijk het aanbod van nieuwe studentprojecten hieronder en leer van de verslagen van afgeronde studentprojecten.

Opdrachtgever
Ben je een ondernemer of ambtenaar in de Metropool Regio Amsterdam met een duurzaamheidsvraagstuk waarbij je de hulp en samenwerking met jong talent kunt gebruiken? Neem contact met ons op.

Student
Ben jij een student die een maatschappelijke bijdrage wilt leveren tijdens je studie? Bekijk hieronder de openstaande opdrachten en neem contact met ons op!

79. Radboud Impact Day

Radboud Universiteit Nijmegen

Radboud Impact Day is een voorbeeld van hoe we (ons zelf overstijgend) landelijk aandacht hebben gevraagd voor het maken van impact op het gebied van duurzaamheid en mensen het gevoel hebben willen geven dat ze allemaal hun steentje bij kunnen dragen. Het was een bijzondere en omvangrijke campagne op socials, tv en in dagbladen en publicaties. Eventuele impact cijfers zie bijlage. Zelf geven we

daar invulling aan door alle studenten binnen elke opleiding in aanraking te laten komen met duurzaamheid, zie voor meer informatie deze website. Deze claim maakte nogal wat los met zelfs kamervragen van JA21. Hiermee hebben we het debat over de rol van universiteiten in verduurzaming op scherp gezet.

Je bent nodig

Become an influencer - YouTube

In de bijlage vindt u een infografic over de impact van deze campagne

https://ho.sustainabul.com/institution/uploads/11/5/rapportage_rid_nl_1.pdf